Cseh Judit,
Faragó Melinda,
Farkas Gyöngyi Karolina,
Solt Anna:

SKATULYÁK NÉLKÜL AZ OSZTÁLYBAN

KORTÁRS SZEMLÉLETFORMÁLÓ PROGRAM

A SYMBO ALAPÍTVÁNY BEMUTATJA:

kiadványaink a
SYMBO.HU/BOLT
weboldalon kaphatóak

Impresszum

SZERZŐK:
Cseh Judit
Faragó Melinda
Farkas Gyöngyi Karolina
Solt Anna

TÁMOGATTA:
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet és Emberi Erőforrások Minisztériuma

KIADÓ:
Symbo Alapítvány
1086 Budapest, Bauer Sándor utca 10. 4/1
www.symbo.hu
hello@symbo.hu

FELELŐS KIADÓ:
Farkas Gyöngyi Karolina

LEKTORÁLTA:
Hámory Zsófia

ILLUSZTRÁCIÓ, TÖRDELÉS, NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:
Gróf Péter
www.behance.net/grofpeter
grofpeter@hotmail.com

NYOMDA:
Premier nyomda
www.premiernyomda.hu
ISBN: 978-615-6479-03-7

BUDAPEST
2022.

Minden jog fenntartva. A könyv szerzői jogi oltalom és kiadói felhasználási jog alatt áll. Bármely részének vagy egészének mindennemű többszörözése, utánnyomása vagy elektronikus terjesztése kizárólag a jogtulajdonos és a kiadó előzetes írásbeli engedélye alapján jogszerű.

Tartalomjegyzék

1. A program bemutatása – A kortárs szemléletformáló program kidolgozásának okai és célkitűzései 5

2. A program célcsoportja 6

3. A program megvalósítását végző pedagógusok 6

4. A program tartalmának összefoglalója 7

4.1. Játékleírások az egyes témakörök alapján 10

5. Javaslatok a szemléletformáló programhoz kapcsolódó munkafüzet használatához 34

5.1. A mese 34

5.2. Az Agykalandok munkafüzet célja 34

5.3. Az Agykalandok munkafüzet alkalmazása 35

6. Mese 88

7. Mellékletek 88

8. Neurodivergens gyerekek az iskolában 88

9. Felhasznált irodalom 88

letölthető mellékletek:

1.

A program bemutatása

A kortárs szemléletformáló program kidolgozásának okai és célkitűzései

A szemléletformáló program az NFSZK FOF2021-B-1436 pályázat keretében készült 2022-ben.

A program célja, hogy dedikált időt biztosítsanak a pedagógusok a gyerekek számára iskolai környezetben az emberek közötti különbségek megismerésére, a különbözőségekről való tudatos gondolkodás kialakítására. Ennek eredményeképpen a különbözőségek elfogadására, azoknak mint a közösség számára előnyt jelentő, a közösséget összetartó erőként való megfogalmazására. A gyerekek játékokon keresztül tanulnak önmagukról, egymásról, a gondolkodás sajátosságairól, a köztük lévő hasonlóságokról és különbségekről.

A tipikustól eltérő fejlődésű tanulók nagy számban vesznek részt a közoktatás különböző színterein, közülük sokan úgy, hogy az átlagostól eltérő viselkedésüket, gondolkodásukat, teljesítményüket deficitként regisztrálja a rendszer. Ez rövid és hosszú távon is negatív hatással bír az érintett gyerekek énképére, önértékelésére, önmagába vetett hitére, társas kapcsolatainak alakulására, iskolai teljesítményére. Szintén romboló hatású a tipikusan fejlődő kortársaikra nézve is, amennyiben az átlagtól való eltéréshez kapcsolódó tudásuk ez: „hiba, amit ki kell javítani”. Pedagógusként társadalmi felelősségünk, hogy olyan generációt neveljünk, amely számára az átlagtól való eltérés nem lehet ok a kirekesztésre, megbélyegzésre, bántalmazásra. A neurodiverzitás elvét szeretnénk közvetíteni ezzel az anyaggal a gyerekek felé. Hiszünk abban, hogy az erről való tudás megszerzésével egymást elfogadó, támogató közösségek tudnak alakulni.

A neurodiverzitás[1] az emberi agyműködés különböző variációinak gyűjtőneve. Eszerint a megközelítés szerint a tipikustól eltérő idegrendszeri működések egyenértékű variánsok, a gondolkodásnak, érzéseknek, a világ megismerésének ez a sokszínűsége természetes jelenség. Szeretnénk elérni, hogy a gyerekek megtanulják magukban és egymásban felfedezni a különlegest, el tudják fogadni az egymásban és önmagukban azonosított erősségeket, nehézségeket, ne érezzék szükségét annak, hogy mindannyian egy elképzelt ideához hasonlítsanak.

Ez a program nem egyfajta állapot megismertetését tűzi ki célul, hanem azt, hogy a gyerekek tudatosan figyeljenek egymásra, próbálják megérteni egymást, és a megértés vezesse őket egy asszertív, egymást támogató viselkedés felé. Ezzel párhuzamosan önmagukat is kezdjék jobban érteni, kezdjenek tudatosan gondolkozni saját magukról, és legyenek képesek elfogadni magukat és egymást olyannak, amilyenek.

A programot úgy állítottuk össze, hogy a kerettörténetet követve a gyerekek játékos feladatokat kapnak, ezek megoldásához közös erőfeszítésre lesz szükség, így a siker is közös siker lesz. A történetben megismert problémakört lehetőségük lesz saját magukra, illetve egymásra vonatkoztatni, így a programot vezető pedagógusnak szabad tere van abban, hogy az adott gyerekközösségre formálja az átadni kívánt tartalmat. Az általunk javasolt játékoktól szükség esetén el lehet térni, hiszen minden osztály más, az eltérő problémák eltérő megoldásokat kívánnak.

A program része egy munkafüzet, amit minden gyerek megkap, és saját tempója szerint használ. A munkafüzet fontos jellemzője, hogy annak tartalmát a gyerekek nem feltétlenül osztják meg egymással. Aki úgy gondolja,

hogy nem szeretné publikussá tenni, amit beleírt, attól ez nem elvárható. A játékokban való részvételre is igaz ez. Ideális esetben a játékok és a közös tevékenységek felkeltik a gyerekek figyelmét és bevonódnak azokba. Érdemes törekedni rá, hogy mindenki aktív részese legyen a folyamatnak, ám ha valaki mégis inkább csak külső szemlélőként szeretne jelen lenni, azt fogadjuk el tőle.

A neurodiverzitásról való tanulást jó esetben megelőzi az egyéb diverzitásokról szóló témák feldolgozása a különböző tanórákon. Úgymint a természetben előforduló sokszínűség, a különböző kultúrákban megjelenő eltérő szokások és más hasonló témák. A gyerekek így később fel tudják fedezni a párhuzamot ezek, illetve a világ megismerésének sokféle módja között.

Az adott osztályhoz érdemes igazítani az anyag feldolgozásának tempóját, időzítését, ezért nem óraterveket írtunk, hanem tematikus terveket.

[1] https://hu.wikipedia.org/wiki/Neurodiverzitás

2.

A program célcsoportja

A programot általános iskola alsó tagozatára járó gyerekeknek ajánljuk. Egyaránt hasznos lehet azoknak az osztályoknak, ahol az osztálytársak között van SNI státuszú tanuló, illetve azoknak is, ahol nincs. Az átlagostól valamilyen szempontból eltérő idegrendszeri fejlődésű gyerekek egy nagy része úgy kerül iskolába, hogy a nehézségeikre fokozatosan derül fény, vagy annyira igyekeznek kompenzálni, hogy a felnőtt környezet számára nem válnak ismertté a nehézségek. Ugyanakkor a kortársak nagyon gyakran hamarabb detektálják azt, hogy az általuk megszokotthoz, elvárthoz képest valaki eltérően viselkedik egy-egy helyzetben. Ha ezekre nem kapnak megfelelő magyarázatot, olyan magyarázatot, ami segíti őket a megértésben és az elfogadásban, akkor nagy esély van arra, hogy az érintett gyerek az osztályon belül peremre kerül, esetleg bántalmazás áldozata lesz.

A szemléletformálásnak elsősorban megelőző célja és hatása van. Azokban az osztályokban, ahol már tetten érhető a kirekesztés, bántalmazás, nagy valószínűséggel olyan program alkalmazása szükséges, ami ezt a problémát célozza. A pedagógus kompetenciája eldönteni, hogy a sokféle elérhető program közül melyik az, amelyik a legjobban szolgálja az osztályba járó gyerekek érdekét.

Amennyiben úgy ítélik meg, hogy ezt a szemléletformáló programot választják, akkor lényeges, hogy az osztály összes tanulója vegyen részt a foglalkozásokon. Nem elegendő csupán az osztály egy részével, vagy kizárólag a neurodivergens, neurotipikus gyermekekkel végezni a gyakorlatokat.

3.

A program megvalósítását végző pedagógusok

Lehetőség szerint olyan pedagógus vezesse a programot, aki a legjobban ismeri az osztályba járó gyerekeket. Előfordulhat, hogy ezt a feladatot nem feltétlenül az osztályfőnök vállalja, hanem más tanító, esetleg az iskolapszichológus. Ez minden esetben mérlegelést igénylő döntés. A programot vezető szakember elsődleges feladata átadni azt a szemléletet, amit a program célkitűzéseként az első pontban

összegeztünk. Nem szükséges semmiféle extra képzést elvégezni ahhoz, hogy ezt a programot az osztállyal sikeresen el lehessen végezni, a pedagógusi, pszichológusi vagy gyógypedagógusi kompetenciák birtokában bárki képes a letöltött anyag átadására. Mivel a feldolgozásra váró témák jellemzően ritkán jelennek meg az iskolai hétköznapokban, a gyerekek számára szokatlan lehet, hogy önmagukról és egymásról kell tudatosan gondolkozni. **Ezért fontos, hogy a programot vezető szakember értékítélet mentesen tudjon jelen lenni, a gyerekek szabadon és bátran tudjanak megfogalmazni bármit, ami a témával kapcsolatban eszükbe jut.**

4.

A program tartalmának összefoglalója

Kilenc témát dolgozunk fel, ezek sorrendje a következő:

- Külső tulajdonságok
- Érdeklődés
- Érzékelés
- Belső tulajdonságok
- Képességek
- Érzelmek
- Kommunikáció
- Figyelem
- Agyműködés – neurodiverzitás

A programot a mese, a munkafüzet és az órai közös játékok együttese adja.
A háromféle tevékenység jól kiegészíti egymást, ugyanakkor bizonyos szabadságot is biztosít a pedagógusnak. Mérlegelés kérdése, hogy melyikre mekkora hangsúlyt fektet, melyikkel mennyi időt tölt el, illetve az általunk javasoltakon túl mennyi időt szán majd a gyerekekkel való kötetlen beszélgetésre, témafeldolgozásra. Minden téma a mese egy részletének felolvasásával kezdődik. Mivel a munkafüzetet a mesével a gyerekek az első órán megkapják, lehet rá számítani, hogy az olvasni tudók akár előre is nézegetni, olvasgatni fogják ezeket. Így megeshet, hogy olyan kérdések is felmerülnek, amik a még később feldolgozásra váró témákhoz kapcsolódnak. Erre érdemes felkészülni.

A mese felolvasása után javasoljuk, hogy a játékok leírásánál megtalálható közös tevékenységgel folytassák a téma feldolgozását. A játékokhoz szükséges anyagok egy része a mellékletekből kinyomtatható. Amennyiben az osztály tanulói között van olyan gyerek, akinek ezek olvasása túl nagy kihívást jelent, érdemes a melléklet írott anyagához megfelelő képeket társítani a könnyebb és gyorsabb feldolgozás érdekében.

A munkafüzet feladatainak elvégzését érdemes az óra végére hagyni, amikor a gyerekek már annyi tudást szereztek az adott témáról, hogy a feladatok önálló elvégzése sem jelent majd nagy kihívást számukra.

A közös feladatokban való részvétel és a munkafüzet feladatainak megoldása önkéntes a gyerekek részéről, fontos, hogy pedagógusként biztassák, motiválják őket, de ne erőltessék azt. A témák érzékenysége miatt szükséges, hogy a gyerekek belső motivációja, érdeklődése legyen a hajtóerő. Ha bármelyik gyakorlat során úgy tűnik, hogy valamely gyermek nem tud vagy nem szeretne részt venni, akkor fogadjuk el, de a határait tiszteletben tartva biztathatjuk a részvételre. **Önmagában az, hogy valaki aktívan nem akar vagy nem tud részt venni a gyakorlatban, nem feltétlenül jelenti, hogy nem figyel oda, vagy ne érintené meg a körülötte zajló esemény.**

1. Külső tulajdonságok

A legkönnyebben megfogható témával kezdjük a sokféleséggel való ismerkedést. Ami látható, ami nem okoz meglepetést a gyerekeknek. Leginkább ráhangoló funkciója van ennek a témának, ugyanakkor remek alapot nyújt a későbbiekhez. Lehet rá hivatkozni, az elvontabb tartalmak feldolgozásakor tökéletes viszonyítási pontként szolgálhat. Nem szükséges nagyon sok időt eltölteni vele, hiszen a célja csupán az, hogy elindítsa a gondolkodást arról, hogy mennyire nyilvánvaló és természetes dolog, hogy különbözőek vagyunk.
A legfontosabb üzenet, amit ebben a témakörben szeretnénk átadni, hogy a külső tulajdonság biológiailag meghatározott adottság, se nem jó, se nem rossz. Időnként előfordul, hogy a gyerekek egymást külső tulajdonságaik mentén csúfolják, ennek megelőzésében fontos szerepet kaphat, ha megértik, hogy a külső tulajdonságok nem határozzák meg az emberek értékét.

2. Érdeklődés

Fontosnak tartottuk ezt a területet, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy sokszor a gyerekek negatívan viszonyulnak azon osztálytársaikhoz, akik a nagy többségre jellemző érdeklődési területek helyett (vagy mellett) speciális témák iránt (is) érdeklődnek. Különösen akkor okoz ez konfliktusokat, ha az adott gyermek gyakran és sokat mesél a kedvenc témájáról, ugyanakkor nehezen vagy nem szívesen kapcsolódik az osztálytársai kedvenc témáihoz. Ez elszigetelődéshez vezethet, az érintett gyermek önértékelésében komoly károkat okozva. Szeretnénk elérni, hogy a gyerekek számára értékként jelenjen meg, ha valaki közülük egy témával kapcsolatban nagyobb tudással rendelkezik. Ehhez szükséges a pedagógusok tudatosan támogató attitűdje, illetve kreatív hozzáállása, hogy a gyerekek számára befogadhatóvá tegye azokat a témákat is, melyek a többség számára érdektelenek vagy túl távoliak. Szintén elszigetelődéshez vezethet, ha a többség számára érdekesnek, vonzónak számító téma egy-egy gyereket egyáltalán nem érdekel, az erről folyó beszélgetésekben vagy a kapcsolódó játékokban nem szeretne részt venni. A gyerekekben fontos tudatosítani, hogy ez nem baj, nem béna, nem ciki. **Mindenkinek joga van eldönteni, hogy mi érdekli és mi nem. Így a közösség szempontjából értékteremtő elemmé válik az érdeklődés területén is megjelenő sokszínűség.**

3. Érzékelés

Ritkán merül fel a gyerekekben, hogy nem egyformán érzékeljük a körülöttünk lévő világot. Ami az egyikünknek jó érzést okoz, az a másikunknak lehet visszataszító, félelmetes vagy akár fájdalmas. Ez nagyon sok félreértéshez vezethet, ami gyakori konfliktusforrás.
A különböző érzékelési területeken az átlagostól való eltérés a viselkedésre is hatással van, így előfordulhat, hogy az a gyermek, aki az átlagostól eltérő érzékenységgel bír bizonyos területeken, csúfolódások céltáblájává válik. Ezt meg tudjuk előzni azzal, ha a gyerekek megértik, hogy **bizonyos viselkedések összefüggésbe hozhatók azzal, hogy a zavaró ingerek egy adott mennyisége még elviselhető, ami azon túl éri őket, már nem elviselhető.** Hogy ki mennyi zavaró ingert tud nyugodtan elviselni, az nagyon változó.
Azt az összefüggést is szeretnénk ebben a témakörben megvilágítani, hogy a zavaró ingerek idegrendszert megterhelő és kifárasztó hatása ellen a pihenéssel lehet védekezni. Mindenkinek szüksége van arra, hogy időnként pihenjen, ám abban nagyon különbözünk egymástól, hogy kinek mi jelenti a pihenést.

4. Belső tulajdonságok

Részben önismerethez kapcsolódó céllal foglalkozunk a belső tulajdonságokkal, de

deklarált cél az is, hogy kimondásra kerüljön: **a belső tulajdonságaink egyfelől nagyon sokfélék, másfelől helyzetről helyzetre változhatnak. Egy ember lehet az egyik helyzetben összeszedett, míg egy másik helyzetben szétszórt és így tovább.** Ez mindannyiunkra igaz. Ennek megértésével elkerülhetővé válik egymás "beskatulyázása", hiszen a gyerekek szembe tudnak nézni azzal, hogy ők maguk sem egyfélék, napról-napra, helyzetről-helyzetre változik, hogy melyik belső tulajdonságuk dominál, határozza meg a viselkedésüket.

5. Képességek

Nagyon sokféle képesség létezik, ennek ellenére gyakori, hogy a gyerekek az iskolában nyújtott teljesítményük alapján, az iskolai tantárgyak mentén értékelik a saját képességeiket. Ezen szeretnénk változtatni azzal, hogy példákat adunk a különböző képességekre. Ahogy a mesében szereplő gyerekek képességei is eltérőek – és épp ez az, ami segít nekik a szabadulószoba feladatainak közös megoldásában –, az osztályba járó gyerekek számára is **azt az üzenetet szeretnénk átadni, hogy a képességekben megmutatkozó sokféleség a közösségnek előnyt jelenthet a közös célok elérésében.** Ez a témakör alkalmat ad arra, hogy szó essen a fejlődésfókuszú gondolkodásmódról, miszerint a képességeink változtathatók. Az idő múlásával is változnak a képességeink, de tudatosan is tehetünk érte. Ugyanígy rendkívül fontos, hogy elhangozzon: **nem cél és nem elvárás az, hogy valaki mindenben ügyes legyen.** Közvetítsük, hogy teljesen rendben van az, ha különböző képességeket különböző mértékben birtoklunk.

6. Érzelmek

Az érzelmeket felismerni akár magunkban, akár másokon, nem mindig könnyű.

Az érzelmek témakörében tudatosítsuk a gyerekekben azt, hogy amikor történik velünk valami, akkor érzésünk is van azzal kapcsolatban. Különböző emberek különféleképpen érezhetik magukat ugyanattól a történéstől, eseménytől.

Azonban **nem csak abban különbözhetünk egymástól, hogy mást érzünk ugyanabban a helyzetben, hanem abban is, hogy az adott érzés hogyan látszik rajtunk.**

Vannak olyan viselkedések, érzelmi megnyilvánulások – például a nevetés vagy a sírás –, amiket a gyerekek nagy valószínűséggel egy konkrét érzelemhez kötnek, bár akár még ez a két nagyon egyértelműen észrevehető viselkedés is többféle érzés jelzése lehet. Nagyon fontos erről a témáról beszélgetni a gyerekekkel, mert a félreértések fő forrása lehet, hogy egymás viselkedésének megfigyelésével óhatatlanul bizonyos érzelmi állapotokat, gondolatokat, szándékokat tulajdonítanak egymásnak. Így azok a gyerekek, akiknek a mimikájáról, testbeszédéről nehezen olvasható le, hogy hogyan érzik magukat, illetve azok a gyerekek, akik nem a megszokott módon mutatják magukon az érzelmeiket, nagyon könnyen félreértés áldozatává válhatnak.
A tévedésből, helytelenül a másiknak tulajdonított érzelmek alapján következtetnek a gyerekek arra, hogy a másik egy helyzetről mit gondolhat. Ez félreértések sorozatát indíthatja el, a konfliktushelyzetek számát növelve. Szeretnénk továbbá ezzel a témával azt is egyértelművé tenni, hogy **nincs egyfajta helyes módja a mimikának és testbeszédnek.** A cél az, hogy ismerjük meg egymást, tanuljuk meg értelmezni egymás jelzéseit, így el tudjuk kerülni a félreértéseket.

7. Kommunikáció

A korábbi témák feldolgozása során már érintettünk egy-két olyan pontot, ami a kommunikáció kérdésköréhez is kapcsolható.
Az érzelmek mimikával és testbeszéddel való

kommunikálása, a belső tulajdonságoknál a bőbeszédű és szűkszavú tulajdonságok megismerése, vagy az érdeklődés témakörénél a kedvenc témáról való hosszas mesélés megjelenése előkészítheti a kommunikáció bonyolult témájának feldolgozását. Sokféleképpen meg tudjuk fogalmazni a véleményünket, mi egy olyan módját javasoljuk a megfogalmazásnak, amivel a gyerekek anélkül tudják képviselni magukat, a saját érdekeiket, hogy azzal ne okozzanak rossz érzést a másik félnek. Ezért teszünk különbséget a kedves és a goromba mondatok között. Fontos, hogy **senkinek nem kell elhallgatnia a véleményét, csak figyelni arra, hogyan fogalmazza meg azt.** Mutatunk példákat arra, hogy ezt hogyan tehetik meg.

8. Figyelem

Vannak olyan jellemzői a figyelemnek, melyek a legtöbb embernél előfordulnak. A közösség által megfogalmazott normáknak megfelelnek. Azonban **az emberek között vannak sokan,** akik ettől eltérően, **másképpen tudnak hatékonyan figyelni.** Gondoljunk csak azokra, akiknek könnyebb úgy figyelni, ha közben rajzolgatnak, vagy mozgathatják a lábukat, kezüket, babrálhatnak valamivel, netán fel-alá járkálhatnak. Ezek a viselkedések sok embernek valóban megkönnyítik a figyelést. **Fontos, hogy a gyerekek megismerjék a figyelem különböző jeleit.** Adott helyzetben eszükbe juthasson, lehet, hogy valaki rájuk úgy tud jobban figyelni, ha másfelé néz, vagy a korábban felsorolt tevékenységek valamelyikét teszi. A gyerekeknek azt tanítjuk, hogy ez elfogadható. Arra viszont ügyelni kell, hogy ha az egyik félt zavarja, ahogy a másik figyel – például járkál –, akkor azt kommunikálja megfelelően. Azaz támogassuk a gyerekeket abban, hogy kifejezzék, ha valami zavarja őket, így eleinte segítséggel, később önállóan is tudnak majd megfelelő megoldást találni ezekre a problémákra. Ennek oda-vissza működnie kell.

9. Agyműködés – neurodiverzitás

Ebben a témakörben szeretnénk, ha a gyerekek megismerkednének néhány ténnyel a neurodiverzitással kapcsolatban. Célunk, hogy megalapozzuk azt a tudást, miszerint **az idegrendszer működésének természetszerűen vannak egymástól eltérő változatai** (mint ahogyan egy képen valaki előbb a nyuszit, más a kacsát ismeri fel). Mire ehhez a témához érnek a program résztvevői, már sok szempontból megfigyelhették, hogy a sokféleség mennyire magától értetődő, és milyen előnyei vannak annak, hogy nem vagyunk egyformák. Így az idegrendszer működésére vonatkozó, egyébként nehezen megfogható, elvont különbségeket már természetesnek tudják tekinteni. Ahogy eddig is, ennél a témánál is elsődleges, hogy **nem rangsoroljuk a különböző idegrendszeri működéseket, egyik sem jobb a másiknál, a különbségekre úgy tekintünk, mint a közösség szempontjából előnyt jelentő variációk.**

4.1

Játékleírások az egyes témakörök alapján

Útmutató a táblázathoz

A játékokat tematikusan gyűjtöttük össze, a játékok sorrendje a munkafüzetben feldolgozott témák sorrendjét követi. Az osztályban közösen játszott játékok a meseolvasással és a munkafüzet feladatainak feldolgozásával együtt képeznek egységet. Nem szükséges minden témával azonos időt eltölteni, az

osztályba járó gyerekek szükségletétől függően a pedagógus dönthet úgy, hogy bizonyos témákhoz több játékot is rendel, ha megítélése szerint ez szolgálja a biztosabb megértést.

A lenti táblázatban szerepel, hogy egy-egy játék milyen **előkészületeket** igényel, szerepel a **játék leírása, az eszközök,** amikre szükség lesz. Az eszközök egy része a mellékletből nyomtatható oldalakból áll, illetve igyekeztünk olyan tárgyakat javasolni a játékokhoz, melyek a legtöbb osztályban rendelkezésre állnak. A táblázatban szintén megtalálható, hogy mi a célja az adott játéknak, mit szeretnénk elérni vele. A játék céljának eléréséhez szükséges a téma **feldolgozását segítő kérdések** mentén beszélgetni a gyerekekkel, a kérdéseket a pedagógus ki tudja egészíteni az osztályba járó gyerekek igényei szerint. A játék lezárásaként elhangzó tételmondat(ok) segít(enek) a gyerekeknek könnyen megjegyezhető módon összefoglalni a szándékolt üzenetet.

Minden témánál egy játékos feladathoz kapcsolódik egy feladvány, ezt **szabadulószobás feladvány** néven találják meg a táblázatban. A feladvány megoldásával a gyerekek hozzáférhetnek egy-egy verssorhoz, amit a pedagógus a program elején 9 borítékban sorrendben előre elhelyez (a 10. sz. mellékletből letölthető). A megfejtéshez tartozó verssort a táblázat adott pontja is tartalmazza. A program végére összeáll a vers. A gyerekeknek a pedagógus a program elején elmondja, a rejtvények megoldása teszi lehetővé, hogy tovább haladjanak a mesével. A verssorokat tartalmazó lezárt borítékokra a pedagógus egyenként felírja a megoldásokat, a borítékot csak akkor nyithatják ki a gyerekek, amikor együtt megfejtették a rejtvényt.

Vannak olyan témák, ahova több játékjavaslatot is írtunk, de témánként csak egy játékhoz tartozik szabadulószobás feladvány. Ezeket a játékokat nem tudják kihagyni, mivel ezek biztosítják a továbblépést. Azokról a játékokról, melyekhez nem kapcsolódik feladvány, a rendelkezésre álló időt és a gyerekek terhelhetőségét mérlegelve érdemes dönteni. Ez alól kivételt képez a Figyelem témakörén belül a 8.1. sz. játék, amit nagyon fontosnak gondolunk, ezért ezt a játékot mindenképp érdemes végigcsinálni.

- Amennyiben a játékok során úgy tűnik, hogy valamelyik diák nem "jól" (a pedagógus szubjektív véleménye szerint nem reálisan) értékeli magát, ne szóljon neki, ne javítsa ki. Előfordulhat, hogy a diákok tisztában vannak magukkal, a tulajdonságaikkal és a képességeikkel, csak nem szeretnék azt felvállalni az osztály előtt.
- Minden esetben érdemes a csoportot általánosságban is megdicsérni az őszinteségért, megerősíteni őket abban, hogy részvételük ezen a foglalkozáson mutatja a nyitottságukat.
- A pedagógus minden feladat elején kérje meg a gyerekeket, hogy saját magukról beszéljenek, ne mondjanak véleményt a többiekről. Minden esetben arra koncentráljanak, hogy mit gondolnak magukról, ne pedig arra, hogy egymásról mit gondolnak.
- Több ponton is csoportmunkát javasoltunk, azonban rendkívül fontos, hogy annak a gyereknek, akinek nem komfortos csoportban dolgozni, legyen lehetősége önállóan megoldani a feladatokat.
- Amennyiben a gyerekek kérdéseket tesznek fel a különböző neurodivergens állapotokra vonatkozóan, a kérdésekre általános válaszokat adjon a pedagógus, a válaszát anélkül fogalmazza meg, hogy az osztályba járó konkrét gyereket megnevezné. A gyerekek diagnózisára vonatkozó információval kapcsolatban a titoktartás kötelező, ez alól az egyetlen kivételt az képezheti, ha az érintett gyerek maga szeretné az osztálytársaival megosztani a diagnózisával kapcsolatos tudását. Ezt minden esetben a gyerek szüleivel is egyeztetni szükséges.

0. BEVEZETÉS

0. A SZEMLÉLETFORMÁLÓ ÓRA BEVEZETŐJE

Teremtsen kapcsolatot a diákjaival, egy kicsit más minőségben. A játékvezető vezesse fel a szemléletformáló program témáját, olvassa fel a történet első részét. Majd ezt követően kezdjék el a játékokat.

Minden gyakorlathoz kapcsolódik egy rejtvény is, ennek megoldása biztosítja a következő témára való továbblépést.

A gyerekek akkor kapják meg a munkafüzetet, amikor a külső tulajdonságokra vonatkozó közös játék véget ér.

LEÍRÁS ÉS CÉL:

"A következő alkalmakkor az osztályközösségünk építésével fogunk foglalkozni. Olyan játékokat hoztam nektek, amelyekkel még jobban megismerhetitek egymást és saját magatokat is! Izgalmas kaland lesz. Először is, ahogy haladunk a játékokkal, egy történetet olvasok nektek, amely egy osztályról szól, akik egy szabadulós játékban vettek részt. Ahhoz, hogy kiszabaduljanak az iskolából, nagyon alaposan meg kellett ismerniük egymást.

VAJON TI IS ISMERITEK EGYMÁST ELÉGGÉ A SZABADULÁSHOZ?"

Nyugodt körülmények megteremtése, mese előkészítése.

Az első alkalomra készítse el a szabadulószobás feladványok megoldását tartalmazó 9 db borítékot. A 10.sz. mellékletben található vers 1-1 sorát kell a megfelelő borítékba tenni. A megfejtéshez tartozó verssort a táblázat adott pontja tartalmazza. A program végére a vers is összeáll.

A gyerekeknek a játékvezető a program elején elmondja, hogy a rejtvények megoldása teszi lehetővé a továbbhaladást a mesével. Minden megoldáshoz tartozik egy lezárt boríték, ezekre a játékvezető egyenként felírja a megoldásokat, a borítékot csak akkor nyithatják ki a gyerekek, amikor együtt kitalálták a rejtvény megoldását.

A borítékon szereplő megoldások és a benne lévő verssorok:

SOKSZÍNŰSÉG	LEHETSZ SZŐKE, LEHETSZ BARNA
ÉRDEKLŐDÉS	MEHETSZ JOBBRA, MEHETSZ BALRA
PIHENÉS	KI A VÍZRE, KI A PARTRA
MORÓ, LATÍNA, KALATÁN.	KIABÁLJ VAGY ÁLLÍTSD HALKRA
PRÓBÁLD MEG	AKÁR TUDOD, AKÁR NEM
SZÜRKE EGÉR	DÜHÖSEN VAGY SZELÍDEN
MINDIG FIGYELJ, HOGY NE BÁNTSD MEG A MÁSIKAT AZZAL, AHOGY BESZÉLSZ	EGY A FONTOS BARÁTOM
DIÓS TÉSZTA	MINDEN EMBER, TE IS, BIZONY
VÉGE	ÉRTÉKES A VILÁGON

1. KÜLSŐ TULAJDONSÁGOK

1.1 Állj ide, állj oda

A JÁTÉK CÉLJA:

Ráhangolódás a foglalkozássorozat témájára. A különbözőségek és a hasonlóságok bevezetése a külső tulajdonságokon keresztül. A gyerekek megfigyelik és tudatosítják magukban, hogy milyen sokfélék, és hogy a sokféleséghez nem kötődik semmiféle értékítélet, ez csupán tény, amiről szabad nyíltan beszélni.

Amennyiben megjegyzéseket hall a diákoktól, amiket egymás megjelenésével kapcsolatban tesznek, ne reagáljon rá elítélően, ne szidja meg őket, mert az visszavetheti a gyerekek felszabadultságát, őszinte részvételét. Csak terelje vissza figyelmüket önmagukra és a gyakorlatra.

ESZKÖZIGÉNY

A kategóriákat kijelölő feliratok (1. sz. letölthető melléklet) nyomtatva, lehetőség szerint laminálva. Ha szükséges, fonal vagy ragasztószalag a két végpont közötti skála jelölésére.

ELŐKÉSZÜLETEK

Nyomtassa ki az 1. sz. mellékletet és vágja ki a különböző szóképeket, melyek a kategóriákat jelölik majd a játék során.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

“Mindannyian különfélék vagyunk, nem vagyunk egyformák.

- Mondjatok néhány dolgot, amiben az emberek hasonlíthatnak egymásra!
- Miben különbözhetnek? (ugyanazokban, amikben hasonlíthatnak is)
- Szerintetek mi történne, ha mindannyian egyformák lennénk? (összetévesztenénk egymást, unalmas lenne, nem történne semmi új)

Szeretne valaki pontosan ugyanolyan lenni, mint más?

Különböző a méretünk, az alakunk, a szemünk színe, a hajunk.

Amikben különbözhetünk, azokban a dolgokban hasonlíthatunk is.

Nézzük, hogy a mi osztályunkban milyen hasonlóságokat és különbségeket veszünk észre a külső tulajdonságainkban!”

A JÁTÉK LEÍRÁSA

1. A játékvezető a szemszíneket jelölő táblákat (kék, zöld, barna, fekete) jól láthatóan elhelyezi a terem különböző pontjain, majd kiadja az utasítást:
   "Álljatok oda ahhoz a laphoz, amilyen színű a szemetek. Ha nem tudjátok milyen, kérdezzétek meg egy társatoktól, hogy milyen színűnek látja. "
2. A játékvezető a hajszínre vonatkozó táblákat leteszi a földre. Ha szükséges, a két végpont közé helyezi a fonalat vagy ragasztót, hogy jelezze, ez egy skála és nem a két végponthoz kell állni a résztvevőknek.
   "Álljatok egymás mellé sorban a legvilágosabb hajszíntől a legsötétebbig! Nézzétek meg egymást. Mennyiféle hajszín található az osztályban."
3. A játékvezető a hajhosszra vonatkozó táblákat leteszi a földre. Ha szükséges, a két végpont közé helyezi a fonalat vagy ragasztót, hogy jelezze, ez egy skála és nem a két végponthoz kell állni a résztvevőknek.
   "Álljatok egymás mellé sorban a legrövidebb hajútól a leghosszabb hajúig!"
4. A játékvezető a bőrszínre vonatkozó táblákat leteszi a földre. Ha szükséges, a két végpont közé helyezi a fonalat vagy ragasztót, hogy jelezze, ez egy skála és nem a két végponthoz kell állni a résztvevőknek.
   "Álljatok egymás mellé úgy, ahogyan lesz a világosból sötét a bőrötök színe. Ide álljon az, akinek a legvilágosabb a bőre, majd mellé az, akinek kicsit sötétebb, és így tovább a legsötétebbig"

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Ki az, aki szeretne valamiben különleges lenni? (nagy valószínűséggel a többség felteszi a kezét erre a kérdésre) – Nagyon jó hírem van, mert mind azok vagytok.
- Szerintetek az is lehet különlegesség, hogy valakinek szemüvege van, vagy anyajegye, vagy….? (igen) – Persze!

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Zárja azzal a játékot, amivel indította:

"Mindannyian különfélék vagyunk, nem vagyunk egyformák. Vannak hasonlóságaink, de még egy pontosan ugyanolyan ember nincs a Földön, mint amilyen te vagy. Ha mind egyformák lennénk,az nagyon unalmas és zavaró is lenne, folyton összetévesztenénk egymást. Vágyunk arra, hogy kicsit egyediek és különlegesek legyünk."

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

A játék végén a gyerekek a kinyomtatott tulajdonságlapokon található betűk összeolvasásával kapják meg a feladvány megoldását: sokszínűség, ez a szó szerepel az elsőként felbontandó borítékon, így találják meg, benne a vers első sora: LEHETSZ SZŐKE, LEHETSZ BARNA

2. AMIKET SZERETEK ÉS AMIKET NEM

2.1. Ki mit szeret? játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A gyerekek számára látványosan kiderül, hogy mennyi közös pont van azokkal is, akikkel nem szoktak gyakran játszani vagy beszélgetni. Az is hangsúlyt kap, hogy nem vagyunk egyformák abban sem, ki mivel szereti tölteni a szabadidejét. Fontos hangsúlyozni a gyerekek számára, hogy nem kell mindenkinek ugyanazt szeretni. Érdemes olyan tevékenységeket választani, amik jellemzőek az osztályba járó gyerekekre. Fontos rávilágítani arra, hogy mindenki számára van kedvelt tevékenység.

ESZKÖZIGÉNY	ELŐKÉSZÜLETEK
2. sz. melléklet	Nyomtassa ki a 2. sz. mellékletben szereplő tevékenységlapokat, szükség esetén írjon hozzá újabb lehetőségeket. A felsorolt tevékenységek az osztályba járó gyerekekhez igazodjanak, és fontos, hogy ezek szabadidős tevékenységek legyenek.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

“Ahogyan a külső tulajdonságainkban különbözünk egymástól, úgy abban is, hogy mit szeretünk csinálni és mit nem. Itt van néhány lehetőség, amik közül választhattok, hogy ti mit szerettek csinálni!”

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető felolvassa az előre kiválasztott tevékenységjelölő táblákat és egyenként a terem egy-egy pontján elhelyezi azokat.

1. Kérlek, álljatok oda ahhoz a laphoz, amit a legjobban szerettek csinálni a szabadidőtökben.
2. Kérlek, most válasszatok egy másik tevékenységet, amit szintén nagyon szerettek, de mégsem az állt az első helyen!

Lehetséges játékváltozat:

Ezt a lehetőséget választhatja akkor, ha az osztályba járó gyerekekről tudja, hogy túlságosan különböző hobbijuk van. Abban az esetben, ha ilyen szerteágazó érdeklődési területekkel találkozunk, megkérheti a gyerekeket, hogy rajzolják le, amit legjobban szeretnek csinálni, vagy ami legjobban érdekli őket. Ennek a változatnak hátránya, hogy a rajzok elkészítése időigényes, illetve előfordulhat, hogy a gyerekeknek sokáig kell várniuk egymásra.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Kimaradt valaki? (mindenkinek van olyan tevékenység, amit szeret)
- Volt olyan, akiről most derült ki számodra, hogy ugyanazt szereti csinálni, mint amit te?
- Te melyikhez tartozol inkább, aki egy-két dolgot szeret és abban szívesen elmélyül hosszabb ideig, vagy sokféle dolog érdekel és inkább rövidebb ideig foglalkozol velük?

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Sokan vagytok, akikben az a közös, hogy ugyanazt a dolgot szeretik csinálni. Elsőre könnyebbnek tűnhet azokhoz a társakhoz kapcsolódni, akiknek hasonló az érdeklődése vagy a hobbija, de képzeljétek csak el, mennyi új dolgot tanulhatnak egymástól azok, akik épp különböző dolgokat szeretnek vagy ismernek jobban. Tartsátok nyitva a szemeteket erre!

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

A kinyomtatott tevékenységeken található Braille-írással a megoldás: **érdeklődés**

Ez a szó olvasható a második borítékon, benne a vers második sora:
MEHETSZ JOBBRA, MEHETSZ BALRA

Amennyiben a játékvezető változtat az előre megadott tevékenységeken, a kódok könnyen áthelyezhetők az új tevékenységeket felsoroló lapokra. A gyerekek megkapják a megoldókulcsot, ami szintén a mellékletben található, az alapján tudják megfejteni a “titkosírást”.

3. ÉRZÉKELÉS

3.1 Mi zavar? Játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A gyerekek számára láthatóvá válik, hogy különböző embereket különböző ingerek zavarhatnak, és a pihenési lehetőségek is különbözőek lehetnek. Fontos lehet, hogy tudjuk, kinek mi az, ami nagyon zavaró.

Azt is láthatóvá tudjuk tenni, hogy bizonyos mennyiségű zavaró ingert el tudunk viselni, még belefér az edénybe, de van egy pont, amikor már nem tudunk többet elviselni, szükségünk van pihenésre.

Fontos a gyerekekkel megbeszélni, hogy abban is különbözünk egymástól, kinek mekkora "edénye" van, vagyis mennyi zavaró inger az, amit még pihenés nélkül el tud viselni.

ESZKÖZIGÉNY

- 3.sz. melléklet kinyomtatva
- Számolórúdkészlet (vagy legókockák, építőkockák, ceruzák stb.)
- befőttes üveg
- A/3-as lap vagy karton
- ragasztó

ELŐKÉSZÜLETEK

A mellékletben található listát nyomtassa ki, ami előzetesen szükség esetén kiegészíthető. A játékleírás elolvasása után mérlegeljen!

A változat:

Egy nagy befőttes üveg kerül a teremben elhelyezésre és minden gyerek abba teszi bele a rudakat.

B változat:

Minden gyermeknek saját befőttes üveg van az asztalán, a saját edényébe gyűjti a rudakat.

Az „A" változatot válassza akkor, ha kisebb osztálylétszámmal dolgozik, vagy úgy ismeri a gyerekeket, hogy a gyakorlathoz kívánt szervezettség és fegyelmezettség fenntartható. Az „A" változat nagy előnye, hogy a gyerekek megfigyelhetik egymást, észrevehetnek hasonlóságokat maguk között ("Jé, őt is zavarja az, ami engem!").

A „B" változatot válassza akkor, ha nagy az esélye annak, hogy a gyerekek figyelme elterelődik és a mozgás (kivinni a rudat, visszaülni) azt eredményezi, hogy a gyermekeket fegyelmezni kell. Vannak osztályok, amelyekben nem jelent különösebb akadályt egy ilyen instrukció végrehajtása, míg más osztályokban ez hátráltathatja a közös munkát.

Amennyiben a „B" változat mellett dönt, megkérheti a gyerekeket, hogy gondolják végig, a felsorolt ingerek mennyire zavaróak számukra. Abban az esetben, ha csak kevéssé, akkor tehetnek egy rudat az üvegükbe, de ha nagyon, akkor kettőt. Ugyanígy a pihenési módoknál, a kellemes ingereknél. A gyerekek így megfigyelhetik, hogyan telik az üvegük.

Készítsen elő számolórudakat vagy bármilyen más eszközt, amiből sok van. A gyerekek megkapják a számolórúdkészletet. Szükség lesz még egy üres befőttes üvegre is a szemléltetés érdekében. A befőttes üveget mindenki számára jól látható helyre tegye.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

A világban számtalan inger vesz minket körül. Vannak olyan hangok vagy szagok, amiket nem kedvelünk, de olyan dallamok és illatok is, amit nagyon szeretünk. Az, hogy ki mit szeret vagy éppen nem szeret, szintén nagyon különböző lehet.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

1. A játékvezető egyesével sorolja fel azokat a zavaró ingereket, amelyek a listán szerepelnek. A mellékletben található felsorolás ennek megfelelően bővíthető.
   Akit zavar a felolvasott inger, az tegyen a középre kihelyezett/saját edénybe egy számolórudat. A játékvezető ezzel párhuzamosan a listán bekarikázza azokat az ingereket, amik akár egy gyereket is zavarnak.
2. Ezután a játékvezető folytathatja úgy is a gyakorlatot, hogy megkéri a gyerekeket, mondjanak ők egy-egy dolgot, ami zavarja őket. Arról az ingerről is mindenki eldönti, hogy őt zavarja vagy sem, kellemetlen számára vagy nem. Ebben az esetben a gyerekek által megnevezett ingert a játékvezető felírja az előre kinyomtatottak mellé.
3. Amikor elfogytak a zavaró ingerek, akkor a játékvezető elkezdi felolvasni a pihenési lehetőségeket. Aki úgy érzi, hogy számára a felolvasott lehetőség valóban pihentető, az vegyen ki egy kockát az edényből. Az előzőhöz hasonlóan a játékvezető itt is bekarikázza a pihentető lehetőségek közül azokat, amiket a gyerekek kiválasztanak.
4. Ezután a játékvezető újra megkérdezheti a gyerekektől, hogy tudnak-e olyan dolgot mondani, ami nem hangzott el, de lehet, hogy valaki számára pihentető, kellemes inger. Ezeket a játékvezető szintén felírja a kinyomtatott pihenési lehetőségek mellé.
5. A játék végén a zavaró ingereket és pihenési lehetőségeket tartalmazó lapokat egy kartonra vagy A/3-as lapra ragasztják a gyerekek, emlékeztetőül kikerülhet az osztály falára.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Mindenkit ugyanazok az ingerek zavarnak? (nem)
- Mit tehet az, akit zavar valamilyen inger? (legjobb, ha elmondja, hogy mi zavarja, megpróbálhatja elkerülni, megszüntetni; ha ehhez másik embernek köze van, akkor megkérni, hogy ne csinálja.)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

A játékot vezesse le úgy, hogy összefoglalja a tanulságot, következtetéseket a gyerekek számára. Főbb konklúziók, melyek mindenképpen hangozzanak el lezárásul:

“Az emberek bizonyos ingereket kellemesnek, bizonyos ingereket pedig kellemetlennek, azaz zavarónak érzékelnek. Minden embernek más lesz kellemes és zavaró. Ebben is különbözhetünk.

Abban viszont hasonlóak vagyunk, hogy mindenki elfárad vagy ingerült lesz attól, ha sok zavaró inger éri. Olyan, ami rá kifejezetten zavaró hatással van.

Vannak, akik hamarabb elfáradnak vagy ingerültek lesznek attól, ha nagy a zaj, míg mások nem.

Ha megpróbáljuk felismerni, hogy mi zavar minket, akkor tudunk magunknak segíteni. Ilyenkor választhatunk egy pihenési lehetőséget. Vagy el tudjuk mondani, mi zavar.”

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Az ingerek vastagon szedett betűit összeolvasva jutnak a gyerekek a megoldáshoz: **pihenés**. Ezt a borítékot kell kiválasztani, melyben megtalálják a vers következő sorát: **KI A VÍZRE, KI A PARTRA**

4. BELSŐ TULAJDONSÁGOK

4.1 Keresztrejtvény

A JÁTÉK CÉLJA:

A gyerekek megismerkednek néhány alapvető belső tulajdonsággal és azok jelentésével. A játékvezető feladata tudatosítani, hogy különféle helyzetekben különféleképpen, akár éppen ellentétes tulajdonságunkkal veszünk részt.

A játék célja továbbá annak megértése, hogy belső tulajdonságaink sem állandóak, azok változnak az átélt helyzetek és tapasztalataink alapján. A belső tulajdonságaink nem egyértelműen jók vagy rosszak.

ESZKÖZIGÉNY

- 4. 1. 1.sz. mellékletből kinyomtatott keresztrejtvénylapok, ceruza

ELŐKÉSZÜLETEK

A rejtvényeket lehetőség szerint 2-4 fős csoportokban oldják meg a gyerekek. Három különféle rejtvényt kell megoldani. Az osztály létszámától függően lesznek csoportok, melyek ugyanazon a rejtvényen dolgoznak. Törekedhetnek arra, hogy mindegyik rejtvényt nagyjából ugyanannyi csoport kapja. Amennyiben valamelyik résztvevő nem szeretne csoportban dolgozni, legyen lehetősége az önálló munkára.

Nyomtasson elegendő számú keresztrejtvényt a 4.1 1.sz. mellékletből.

(A keresztrejtvény megoldása a 4.1.2. sz. mellékletben található.)

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Nem csak külső tulajdonságaink vannak, melyek mindenki számára láthatóak, hanem belső tulajdonságokkal is rendelkezünk. Most ezekkel a belső tulajdonságokkal ismerkedünk meg kicsit jobban.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető felolvassa a királylányos mesét. Minden gyerek kap egy lapot, amin szerepel kilenc belső tulajdonság és egy keresztrejtvény. A keresztrejtvény megfelelő helyére kell beírni a belső tulajdonságokat a leírások alapján. A keresztrejtvény színezett négyzeteit összeolvasva kiderül, hogy mi volt a sárkány, a királylány és a pásztorlegény neve.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Mit gondoltok, hány belső tulajdonság létezik? (rengeteg)
- Szerintetek van olyan ember, akinek csak jó tulajdonságai vannak? (nincs)
- És olyan, akinek csak rossz? (nincs)
- Van olyan tulajdonság, ami az egyik helyzetben jellemző rátok és egy másik helyzetben éppen az ellenkezője igaz? (ha szeretne valaki példát mondani, hallgassuk meg)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Most már azt is tudjuk, hogy a belső tulajdonságaink különbözőek lehetnek. Vannak természetesen közöttünk hasonlóságok is.

Attól, hogy egy helyzetben láttuk egy tulajdonságát valakinek, még nem biztos, hogy ő mindig olyan. Ez lehetetlen is lenne.

Az emberek szoktak úgy beszélni a tulajdonságokról, hogy az jó vagy rossz, azonban egy jónak hitt tulajdonság bizonyos helyzetben lehet előnytelen is, míg egy rossznak gondolt tulajdonság bizonyos helyzetben előnyös lehet.

Bizonyos tulajdonságainkon tudunk változtatni, ha szeretnénk. Ehhez gyakorlásra van szükség.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

A keresztrejtvények megfejtésével jutnak a gyerekek a következő megoldáshoz: **Moró, Latína, Kalatán**.

Ezek a szavak szerepelnek a 4. borítékon, benne a vers 4. sora: **KIABÁLJ VAGY ÁLLÍTSD HALKRA**

4.2 Köteles játék a tulajdonságokról

A JÁTÉK CÉLJA:

A belső tulajdonságok megismerése, felismerése és azonosítása. Annak a megismerése, hogy mindenkinek vannak belső tulajdonságai. Nincs olyan ember a földön, akinek csak kedvelt tulajdonságai vannak. És olyan embert sem találunk, akinek csak nem kedvelt tulajdonságai vannak. És az is helyzetfüggő, hogy egy-egy tulajdonság éppen pozitív vagy negatív fényben tűnik fel.

A játékvezető lehet, hogy nagyon jól ismeri a résztvevő gyerekeket. Ennél a játéknál azonban fontos, hogy a gyerekeket ne befolyásolja a saját véleményével. Elképzelhető, hogy egy gyermekről mást gondol, mint amit a gyermek gondol magáról. Erre ne hívja fel a gyermek figyelmét, ne szóljon rá. Hagyja, hogy a gyerekek saját önreflexiójukat használva döntsenek. A látszólag nem reális választás mögött sokféle ok húzódhat. Lehet, hogy ő maga így érzékeli jelenleg. (Ez egy fontos információ lehet a későbbiekre nézve). De az is lehet, hogy fél, mit szólnak a többiek hozzá, ha őszintén felvállalja valamely nehézségét.

ESZKÖZIGÉNY

- Hosszú kötél (4–5 m), helyettesíthető: maszkolószalag leragasztásával a földre.
- 4.2.1. sz. és 4.2.2. sz. mellékletből kinyomtatott tulajdonságpárok és helyzetleírások. Ezek kiegészíthetők más tulajdonságokkal.

ELŐKÉSZÜLETEK

A padlóra egy kötelet/szalagot tesz a játékvezető, vagy krétával húz egy vonalat, kijelölve ezzel a játékteret, a skálát, ami mentén a gyerekek állni fognak.

A 4.2. sz. mellékletek kinyomtatása

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Belső tulajdonsága minden embernek van. Van, amit kedvelünk magunkban és van, amit nem. Ez mindenkivel így van. Míg bizonyos helyzetekben jellemző ránk valami, egy másik helyzetben lehet, hogy épp az ellenkezője igaz ránk.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető leteszi a két ellentétes tulajdonságot jelölő lapot a kötél két végére (pl.: türelmes-türelmetlen) és kiadja a feladatot a gyerekeknek.

“Itt láthattok két tulajdonságot, melyek egymásnak az ellentétei. Mondok hozzá helyzeteket, és döntsétek el, hogy melyik tulajdonság jellemző rátok a különböző helyzetekben.

1. A kötél egyik végére a türelmes kerül, a másik végére az, hogy türelmetlen. A kötél mentén bárhová állhattok. Ha úgy gondoljátok, hogy inkább türelmesek vagytok abban a helyzetben, amit mondani fogok, akkor a türelmeshez közelebb álljatok, de ha azt, hogy többször vagytok türelmetlenek, akkor ahhoz közelítsetek.

Egy példát mondok nektek. Gondolj csak arra, lehet, hogy türelmes tudsz lenni, amikor a büfében várakozol, hogy sorra kerülj, de türelmetlen, amikor valaki lassan fut előtted a tornaórán.

Egy sor olyan tulajdonság van, ami az egyik helyzetben igaz ránk, a másik helyzetben meg talán épp az ellenkezője. “

A tulajdonságpárokról írt lapokat a játékvezető a kötél egyik és másik végére helyezi. Egymás után olvassa a különböző helyzeteket és megkéri a gyerekeket, hogy álljanak a kötél mentén bárhova, amit igaznak gondolnak magukról.

Ugyanígy a többi tulajdonsággal is.

2. segítőkész
3. gyors
4. kitartó
5. stb.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Szerintetek hány tulajdonsága van egy embernek? (megszámolhatatlan)
- Szerintetek tudunk a tulajdonságainkon valamennyit változtatni? (igen, akarat és gyakorlás kell hozzá)
- Minden gyerek ugyanoda állt a kérdéseknél? (nem, mert ebben is különbözőek vagyunk)
- Mit tehetünk, ha valakinek olyan tulajdonsága van, ami nem tetszik? (gondolhatunk arra, hogy ez változni fog, illetve gondolhatunk arra, nem szándékosan olyan, hogy téged bosszantson)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

- Nincs olyan ember, aki mindig jó, és olyan sincs, aki mindig rossz.
- Bizonyos tulajdonságokat kedvelünk magunkban vagy másokban, míg más tulajdonságokat nem kedvelünk magunkban vagy másokban. Ez így rendben van.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Ehhez a témához kapcsolódó feladvány a 4.1. játéknál került megfejtésre.

5. KÉPESSÉGEK

5.1 Köteles játék a képességekről

A JÁTÉK CÉLJA:

Tudatosítsa a gyerekekben, hogy mindenkiben van valami, amit ő tud adni a sikerhez. A mellékletben felsorolt képességeket példának szánjuk, javasoljuk, hogy mindenki egészítse ki olyan képességekkel, amik az osztályába járó gyerekekre igazak lehetnek. Fontos, hogy minden gyerek találjon olyat, amiről azt gondolja, képes rá, és a példák ne az iskolai feladatokban nyújtott teljesítményekre vonatkozzanak.

ESZKÖZIGÉNY

- kötél, szalag vagy valami hasonló eszköz, amivel ki lehet jelölni a skálát
- nagy karton vagy A/3-as lap
- 5.1.1., 5.1.2. és 5.1.3. sz. melléklet

ELŐKÉSZÜLETEK

A padlóra egy kötelet, szalagot tesz a játékvezető, vagy esetleg krétával húz egy vonalat. Kijelölve ezzel a játékteret, a skálát, ami mentén a gyerekek állni fognak.

A gyakorlat előtt tekintse át és nyomtassa ki az 5.1.1. sz. mellékletet. Gondolja át, hogy a mellékelt listát kiegészítené-e valamivel. A listát szabadon szűkítheti, bővítheti, de mindenképpen **tartsa szem előtt, hogy a képességek ne iskolai tantárgyakhoz kapcsolódjanak.**

Szükség lesz még az 5.1.3. sz. melléklet kinyomtatására a játék végén a rejtvény megfejtéséhez.

A játék kezdetén hívja fel a gyerekek figyelmét arra, hogy saját magukról alkossanak véleményt, a társaikról ne! Ugyanígy játékvezetőként, ha látja, hogy valamelyik gyermek nem úgy ítéli meg magát, ahogyan ön tapasztalja – ez az eltérés lehet akár pozitív, akár negatív irányú –, ne mondja ezt neki. Fontos, hogy az elfogadó és ítélkezéstől mentes légkör mindvégig fennmaradjon, a gyerekek ezáltal lesznek képesek megnyílni.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

“Mi emberek különbözünk a képességeinkben is. Vannak dolgok, amiket már megtanultunk és jól mennek, és vannak dolgok, amikben még ügyesedni szeretnénk. Ezzel minden ember így van, nem csak a gyerekek, hanem a felnőttek is. Attól, hogy valakik egy osztály tanulói, nem cél, hogy pontosan ugyanazt tudják. A képesség tehát az, amit tudunk. A képességeink is folyamatos változásban vannak.”

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A kötél egyik vége: egyáltalán nem igaz rám, a másik vége: nagyon igaz rám, melyet a mellékletből lehet kinyomtatni.

A gyerekeknek a játékvezető elmondja, hogy ez egy skála, és arra kéri őket, hogy álljanak a kötél teljes hosszán arra a pontra, amiről azt gondolják, rájuk igaz. A végén készülhet egy plakát abból, hogy mennyi mindenre képesek az osztályba járó gyerekek.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Könnyű vagy nehéz volt eldönteni azt, hogy mennyire vagytok jók valamiben? (minden megoldás elfogadható)
- Mit gondoltok, a képességeitek változnak? (igen)
- Mi kell hozzá? (idő – már attól is, hogy növünk, egyre több mindent tudunk, de gyakorlás, igyekezet, elhatározás, hit – mind jó válaszok)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

"Újra bebizonyosodott, hogy milyen sokfélék vagyunk. Ahogyan máshogy nézünk ki, más dolgokat szeretünk csinálni, más-más dolog érdekel bennünket, úgy a képességeinkben is különbözőek vagyunk. Nem rosszabb attól valaki, hogy még nem olyan ügyes azokban a dolgokban, amikben te már az vagy. És te sem vagy rosszabb attól, ha valami még nem megy olyan jól."

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

A kinyomtatott papírokon szereplő jelnyelvi jelek megfejtésével jutnak a gyerekek a megoldáshoz:
próbáld meg
Ezek a szavak kerültek az 5. borítékra, benne a vers 5. sora: **AKÁR TUDOD, AKÁR NEM**
A jelnyelvi abc megfejtése az 5.1.3. sz. mellékletből letölthető

6. ÉRZELMEK

6.1. Mit éreznél? játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A gyerekek megtapasztalják, hogy amikor történik velük valami, akkor érzelmük is keletkezik azzal kapcsolatban. Minden esemény kivált az emberekből valamilyen érzelmet. De az, hogy egy helyzetben ki mit érez, nagyon különböző is lehet. Tehát egy helyzetben különféleképpen érezhetünk, és ez rendben van. Fontos, hogy ezt a két lényeges állítást a játékvezető elmondja a gyerekeknek.

ESZKÖZIGÉNY

- 6.1.1. és 6.1.2. sz. mellékletből kinyomtatott érzelemtáblák, valamint a helyzeteket leíró lista.

ELŐKÉSZÜLETEK

A 6.1.2. sz. mellékletben néhány példát találhat kiindulásként ehhez a gyakorlathoz. Kérjük, formálja saját osztályközösségére a listát. Például:

Hogy éreznéd magad, ha az egész iskola előtt kellene verset mondanod?

Vannak, akik ettől szoronganának, míg mások örülnének neki vagy büszkeséggel töltené el őket. Esetleg alig várnák a szereplést és izgatottá válnának.

Nyomtassa ki a 6.1.1. és 6.1.2. sz. mellékleteket

A szabadulószobás feladat előkészítése. Lásd lentebb.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

A játék bevezetéseként megkérdezheti a gyerekektől, hogy hányféle érzést ismernek. (felsorolhatnak néhányat)

Olvassa fel az érzéseket, majd tegye le a terem egy-egy pontján.

“Most helyzeteket fogok mondani nektek, gondoljátok végig, hogyan éreznétek magatokat, ha ez történne veletek. Tudjátok, mindenki másképp érezheti magát ugyanabban a helyzetben. Lehet, hogy aminek egyikőtök örül, attól a másik dühös lesz. Ez nem baj. Nem kell mindenkinek ugyanahhoz az érzéshez állnia.”

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető helyzeteket mond az előre összeállított listáról. Amikor a helyzetet felolvassa, megkéri a gyerekeket, hogy válasszák ki az érzést, amelyiket éreznék, és álljanak oda.

A gyerekek végiggondolják, hogyan éreznék magukat, ha az történne, amit felolvastak nekik. A gyerekek az előre kirakott érzéstáblákhoz állnak, aszerint, hogy éreznék magukat az adott helyzetben.

Előfordulhat, hogy egy-egy helyzethez kapcsolódóan a gyerekek több érzéshez is szívesen állnának. Ebben az esetben biztassa őket arra, hogy oda álljanak, ami a legintenzívebb lenne szerintük. Erre később vissza is utalhat majd a feldolgozásnál.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Könnyű vagy nehéz volt eldönteni, hogy hogy éreznéd magad?
- Mindenki ugyanattól a dologtól lesz boldog? Mindenki ugyanattól a dologtól lesz mérges? (Nem. Ezeket lényeges külön-külön tisztázni.)
- Előfordulhat, hogy egy helyzetben több érzést érzünk? (igen– itt lehet visszautalni)
- Mit gondoltok, ciki-e beszélni az érzelmeinkről? (nem, sőt, nagyon is menő dolog)
- Mit gondoltok, bármit tehetünk akkor, amikor dühösek, szomorúak vagy csalódottak vagyunk? (nem)
- Tudja-e a másik, hogy mit érzel, ha nem mondod el? (valamennyire ki tudjuk olvasni a nonverbális jelekből, de nem mindenki tudja jól olvasni ezeket a jeleket)
- Mi történik, ha nem ismerjük fel a saját érzéseinket? (átveszik az irányítást felettünk, és talán olyan dolgot is teszünk, amit később megbánunk.)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

“Amikor történik velünk valami, érzésünk is keletkezik. Vannak kellemes és kellemetlen érzelmeink. Minden érzés jogos, és szabad őket érezni. Mindenki szokott boldog, szomorú vagy éppen dühös lenni. Ez természetes dolog.

Ahogyan megtanulunk írni, olvasni, úgy azt is tanuljuk, hogyan ismerjük fel a saját érzéseinket és hogyan beszéljünk róluk.

Azt is tapasztaltátok, hogy az érzéseknek fokozataik vannak.

Ahogy felnövünk, megtanuljuk, hogy mit kezdjünk a kellemetlen érzéseinkkel. Az érzéseink hatással vannak a viselkedésünkre, ezért gyakoroljuk, hogy hogyan irányíthatjuk őket. ”

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Előkészület: 2 érzés szürke, 2 érzés sárga és 2 érzés fehér lapra kerüljön (vagy lehet jelölni is egy színkörrel). Ez a „3 bázis”. pl.

- boldog (szürke lapon), szomorú (szürke lapon)
- mérges (sárga lapon), izgatott (sárga lapon)
- fél, szorong (fehér lapon), nyugodt (fehér lapon)

Az érzésválasztós gyakorlat utolsó mondata után jön a rejtvény (olyan mondat legyen az utolsó, melynél mindegyik bázishoz áll valaki biztosan).

"Három indián ül a tűz körül: Fehér Tigris, Szürke Egér, Sárga Irigység. Egyszer csak megszólal Fehér Tigris:
– Mindhárman fehér, szürke vagy sárga ruhát viselünk, de egyikünk sem olyan színű, mint a neve.
– Valóban! – mondta a sárga ruhás. Ki válaszolt?"

Megoldás: **szürke egér**

Ez szerepel a 6. borítékon, benne a vers 6. sora: **DÜHÖSEN VAGY SZELÍDEN**

6.2. Érzésdetektív játék

A JÁTÉK CÉLJA:

Az érzések felismerése és annak tudatosítása, hogy a különféle érzelmek mindenkin másként jelenhetnek meg.

ESZKÖZIGÉNY

- 4 db boríték
- 6.2.1. és 6.2.2. sz. mellékletből kinyomtatott viselkedéses jegyek, érzések
- karton vagy A/3-as lap
- ragasztó
- olló

ELŐKÉSZÜLETEK

A 6.2.2. sz. mellékletből nyomtasson ki annyi példányt, ahány 3 fős csoport alakul majd.

A 6.2.1. sz. mellékletet egy példányban kell kinyomtatni, erre a feladat elvégzése után lesz szükség, amikor a gyerekek a kiválogatott viselkedéses jegyeket plakátra ragasztják.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

A játékvezető és a gyerekek beszélgethetnek arról, hogy ugyanaz az érzés sokféleképpen látszódhat az embereken. Például: „láttál már olyat, hogy valaki nevetett, amikor félt?”

Érdemes az osztályba járó gyerekek ismeretében kiegészíteni a példákat, így jobban fogják érteni egymás viselkedését. Ezzel elkerülhető lehet sok félreértés, amit a viselkedésük alapján esetleg tévesen megítélt mögöttes szándék vagy érzés nekik tulajdonítása okozhat.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető 3 fős csoportokra osztja az osztályt. Minden csoport kap egy borítékot. A csoportok megkapják a mellékletben szereplő összes viselkedéses jegyet. A játékvezető megmondja/megmutatja – úgy, hogy a többi csoport ne hallja – a csoportoknak, hogy melyik érzéshez gyűjtsenek viselkedéses jegyeket. (vidám, szomorú, mérges, fél)

Minden csoportnak az a feladata, hogy válogassa ki a sokféle viselkedés közül azokat, amik a számukra kijelölt érzelmet jelezhetik.

Vágjátok ki azokat, amikről azt gondoljátok, hogy az adott érzelem látszódhat valakin ilyen módon, és ezeket tegyétek a borítékba. Ha minden csoport elkészült, a csoportok majd felolvassák az általuk kiválogatott viselkedéses jegyeket.

A csoportok egymás döntéseit összehasonlítják, véleményezhetik, kiegészíthetik akár olyan jegyekkel is, melyek nem szerepelnek a mellékletben. A játék és megbeszélés végén egy A/3-as lapra felragasztják a gyerekek a 4 érzelmet a hozzájuk tartozó viselkedéses jegyekkel.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Mindenkin ugyanúgy látszik ugyanaz az érzés? (nem)
- Lehet, hogy valaki örül, de nem mosolyog? (igen) Mi utalhat még arra, hogy valaki örül? (ugrál, tapsikol, sikongat stb.)
- Lehetséges, hogy valaki mérges, de nem látszik az arcán? (igen)
- Miért lehet fontos az, hogy látszódjon a mimikánkon, gesztusainkon, a testtartásunkon ahogy érezzük magunkat? (mások is tudják és tudjanak hozzánk viszonyulni)
- Mit tehetsz, ha nem vagy biztos benne, hogy a másik gyerek hogy érzi magát? (meg kell kérdezni tőle)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Ebben a gyakorlatban mindannyian láttuk, hogy az egyes érzelmek is látszódhatnak eltérő módon az embereken. Vannak hasonlóságok, de előfordul, hogy valaki másféle módon fejezi ki az érzelmeit, mint amit általában megszoktunk.

Hogy elkerüljük a félreértéseket, ha bizonytalanok vagyunk abban, hogy a másik ember hogy érzi magát, a legjobb, amit tehetünk, ha rákérdezünk.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Ehhez a témához kapcsolódó feladvány a 6.1. játéknál került megfejtésre.

7. KOMMUNIKÁCIÓ

7.1. Állj sorba! játék

A JÁTÉK CÉLJA:

Ebben a játékban a gyerekek megtapasztalhatják, hogy milyen más módokon kommunikálhatnak az emberek a beszéden kívül. Esetleg eszükbe jut, hogy mutogassanak a kezükkel számokat, vagy leírják egy lapra vagy a tenyerükbe stb.

A játékvezető ne adjon tippeket arra vonatkozóan, hogyan oldják meg a feladatot, azonban figyeljen, és ha esetleg semmilyen alternatív kommunikációs mód nem jutna eszükbe, adjon segítséget. Semmiképp se hagyja, hogy túl frusztráló, kiborító legyen számukra az élmény.

ESZKÖZIGÉNY	ELŐKÉSZÜLETEK
• nincs szükség eszközre	A játék nem igényel előkészítést

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

„Ennél a játéknál az egyik legfontosabb szabály, hogy nem szólalhat meg senki. Legyen néma csend a teremben, miközben megoldjátok a feladatot.”

A JÁTÉK LEÍRÁSA

Más instrukció nem tartozik a feladathoz. Ha a gyerekek rákérdeznek, hogy szabad-e mutogatni, jelezze azt a játékvezető, hogy csakis egy szabály van, mégpedig, hogy beszélni nem szabad. (Ha több segítség kell, mondhatja azt, hogy „Minden mást szabad”.)

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Könnyű vagy nehéz volt beszéd nélkül megértetni magatokat a többiekkel?
- Volt, hogy félreértettétek egymást?

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Sok módon és csatornán kommunikálhatunk egymással. Többféleképp megértethetjük magunkat egymással. Nemcsak a szavainkkal tudjuk elmondani, ha szeretnénk valamit. Minden ember más csatornát használ könnyebben ahhoz, hogy megértse a világot, vagy hogy kifejezze magát. Ez rendben van.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Ehhez a témához kapcsolódó feladvány a 7.2. játéknál kerül majd megfejtésre.

7.2. Fordítsd le! játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A feladat lehetőséget ad arra, hogy a gyerekek megértsék és gyakorolják, hogy a számukra nehézséget okozó, zavaró, megterhelő helyzetekben hogyan tudják a saját viszonyulásukat kifejezni anélkül, hogy azzal bántanák egymást.

Ezek az úgynevezett "én-közlések". A gyerekeknek minden bizonnyal szükségük lesz biztatásra és segítségre az én-közlések alkalmazásához, különösen a konfliktushelyzetekben.

ESZKÖZIGÉNY

- karton vagy A/3-as lap
- 4 boríték
- ragasztó
- 7.2.1. sz.melléklet egy példányban kinyomtatva
- 7.2.1. sz. melléklet egy példányban

ELŐKÉSZÜLETEK

A 7.2.1. sz. melléklet tartalmaz példamondatokat, melyet a programban résztvevő gyerekek ismeretében a játékvezető kiegészíthet. Érdemes a mellékletben található mondatokhoz olyanokat hozzátenni, amik az osztályban jellemzően előfordulnak és problémát okoznak.

A "kedves" mondatokat tartalmazó listát (7.2.2. sz. melléklet) egy példányban kell kinyomtatni és a vonalak mentén felvágni. A mondatcsíkokat rendezze annyi borítékba, ahány csoportra osztja majd a gyerekeket.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Előfordul, hogy az emberek, mikor kimondják, amit gondolnak, megbántanak másokat. Ez úgy is megtörténhet, ha nem akarják bántani egymást. Jó, ha oda tudunk figyelni arra, hogy a mondandónkat milyen formában adjuk tovább.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető csoportokba osztja a gyerekeket. A csoportok kapnak egy-egy borítékot, amikben a „kedves" mondatok vannak. A játékvezető a gorombán megfogalmazott mondatokat olvassa fel egyesével, míg a gyerekek kiválasztják a hallott mondat kedves változatát.

A gyerekek csoportonként jelzik, ha megtalálták a goromba mondat kedves párját. Ezekből aztán összeállhat a plakát, aminek a címe: "Így tudod elmondani, amit gondolsz."

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Hogyan érezheti magát az, akivel gorombán beszélnek? (szomorúság, düh, félelem, szorongás stb.)
- Hogyan érezheti magát az, akivel kedvesen beszélnek? (nyugodt, boldog, kiegyensúlyozott)
- Mi a különbség a kétféle megfogalmazás között? (a goromba mondatok azt mondják meg, mit csináljon vagy ne csináljon a másik ember, míg a kedves mondatok azt mondják meg, hogy mit érez az az ember, aki beszél, és hogy mire lenne szüksége)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Amikor beszélgetünk egymással, nagyon fontos, hogy odafigyeljünk a beszédünk stílusára. Lehetünk a szavainkkal kedvesek, de gorombák is. A saját érzéseinket és azt, hogy mit szeretnénk, legjobban az én-közlésekkel tudjuk kifejezni. Ezt gyakoroltuk ebben a játékban.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Minden csoportnál eggyel több szó van, ezek a kakukktojás szavak. A játék végére ezek meg fognak maradni, mivel nem lehet egy goromba mondathoz sem társítani őket. A szavakat összeolvasva jutnak a gyerekek a megoldáshoz: “mindig figyelj, hogy ne bántsd meg a másikat azzal, ahogy beszélsz”.

Ez a mondat szerepel a 7. borítékon, benne a vers 7. sora: EGY A FONTOS BARÁTOM

8. FIGYELEM

8.1 A figyelem jelei játék

A JÁTÉK CÉLJA:

Ez a feladat a gyerekekben tudatosítja, hogy különbözőek vagyunk abban is, hogyan figyelünk, kit mi segít a figyelésben, milyen viselkedésekből lehet tudni, hogy valaki figyel vagy nem figyel.

Érdemes a mellékletben felsoroltakat kiegészíteni azokkal a jelekkel, amik az osztályba járó gyerekekre jellemzőek.

Fontos, hogy a játékvezető ne minősítse azoknak a gyerekeknek a választásait sem, akik nem a társadalmilag megszokott módon figyelnek. A hangsúlyt helyezze arra, hogy mindenkinek van egy számára ideális módja a figyelésnek. Mindemellett az is lényeges, hogy ha ez a figyelési mód zavar valakit, akkor ezt kimondhatja, kommunikálhatja.

ESZKÖZIGÉNY

- 8.1. sz. mellékletből nyomtatott oldalak annyi példányban, ahány gyerek jár az osztályba
- ragasztó
- karton vagy A/3-as lap

ELŐKÉSZÜLETEK

Annyi 8.1.sz. mellékletet szükséges kinyomtatni, ahány gyerek jár az osztályba. Ez egy önálló gyakorlat a gyerekeknek. Mindenki saját példányt kap.

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Abban is lehetnek hasonlóságok és különbségek, hogy ki hogyan figyel. Egyik sem jobb vagy rosszabb a másiknál. Ha valamire nem emlékeztek, akkor nyugodtan kérdezzétek egymást, segítsetek egymásnak.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A mellékletben a figyelem jeleiből található egy összeállítás.

A játékvezető megkéri a gyerekeket, hogy színezzék ki azokat a jellemzőket, amelyek igazak rájuk. A végén kivágják és felragasztják a plakátra azokat, amiket kiszíneztek.

A gyerekeket érdemes arra biztatni, hogy gondolják végig, van-e még olyan viselkedésük, ami jellemző rájuk, amikor figyelnek, illetve mi az, ami segít nekik abban, hogy figyelni tudjanak. Ezekkel ki tudják egészíteni a kapott listát és szintén felkerülhetnek a plakátra.

A plakát címe: **“ilyen sokféle módon figyelünk”.**

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Szerintetek mindenki ugyanazokat a jellemzőket színezte ki? (nem)
- Különbözhetnek az emberek abban, hogy hogyan tudnak jól figyelni? (igen)
- Mit tehetsz, ha te úgy figyelsz, hogy közben….(elmondhatod másnak, hogy téged ez segít a figyelésben)
- Mit tehetsz, ha téged zavar, ahogyan a másik kifejezi a figyelmét? (elmondhatod, hogy mi zavar)

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Keressenek közösen egy helyet az osztályteremben a plakát számára és emlékeztesse a gyerekeket arra, hogy az emberek különbözőek lehetnek abban is, hogy hogyan figyelnek.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Ehhez a témához kapcsolódó feladvány a 8.3. játéknál kerül majd megfejtésre.

8.1 A figyelem jelei játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A kérdésekre adott válaszokból következően lehet beszélgetni arról, hogy különbözőek vagyunk abban, mire figyelünk egy helyzetben. Ha együttműködünk, akkor a sokféle figyelem összeadódhat, erősítheti egymást.

ESZKÖZIGÉNY

- kivetítő
- számítógép

ELŐKÉSZÜLETEK

Keressen egy 2-3 perces (rajz)filmet, amit a gyerekek nagy valószínűség szerint még nem láttak. Pl.:

- Disney-Pixar "PIPER" - Cute Motivational short movie
- Snack Attack
- DUST BUDDIES - Funny Animation by Ringling College
- Lambs
- CGI Animated Shorts : "Mouse For Sale" - by Wouter Bongaerts | TheCGBros

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Már beszéltünk arról, hogy sok dologban különbözhetünk. Így van ez azzal is, hogy mire figyelünk fel pl. egy mese- vagy filmnézés alatt.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

Egy rövid videót, 2-3 perces mesét néznek meg együtt a gyerekek, amely után a játékvezető különböző kérdéseket tesz fel a történettel kapcsolatban. A gyerekek ezekre a kérdésekre válaszolnak. A kérdések vonatkozhatnak a szereplők külső tulajdonságaira, a környezet részleteire, a történet részleteire és más egyéb dologra, melyek vélhetően nem keltették fel mindenki figyelmét egyformán.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Mindenki egyformán emlékezett mindenre a meséből?
- Probléma az, ha egy történetnek nem emlékszünk minden részletére?
- Tudtatok egymásnak segíteni abban, hogy melyik kérdésre mi a válasz?

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Voltak olyan dolgok, amikre mindenki emlékezett, de olyanok is, amikre csak néhányan. Ez teljesen rendben van. A figyelmünket meghatározza, hogy mi kelti fel az érdeklődésünket, hogy mennyire vagyunk fáradtak, vagy hogy melyik érzékszervünk élesebb. Amire felfigyelünk, azt könnyebben meg is jegyezzük. Nincs olyan, hogy valaki mindenre emlékszik, de olyan sem, hogy valaki semmire sem. Ebben is különbözőek lehetünk.

Ha együtt keressük a megoldást, akkor hamarabb megtaláljuk, mert mindenki hozzá tudja tenni azt, amire ő emlékszik.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

Ehhez a témához kapcsolódó feladvány a 8.3. játéknál kerül majd megfejtésre.

8.3 Mire emlékszel? játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A mese felidézésével és a kérdésekre adott válaszokból következően lehet beszélgetni arról, hogy különbözőek vagyunk abban, mire figyelünk egy helyzetben, illetve arról, hogy az, amire figyelünk, befolyásolja, hogy mire emlékszünk később.

ESZKÖZIGÉNY

- 8.3.2., 8.3.1. sz. mellékletek kinyomtatva
- ceruzák

ELŐKÉSZÜLETEK

- A 8.3.2. számú mellékletből annyit szükséges nyomtatni, hogy ha az osztályt 3-4 fős csoportokra bontjuk, minden csoport előtt legyen egy rejtvény.
- A 8.3.1. sz. melléklet egy példányban a játékvezető számára

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Már beszéltünk arról, hogy sok dologban különbözhetünk. Így van ez azzal is, hogy mire figyelünk fel pl. amikor meghallgatunk egy történetet és mire emlékszünk belőle később.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A gyerekek azt a feladatot kapják, hogy próbálják meg felidézni a királylányos mesét, mert az arra vonatkozó kérdésekre kell válaszolniuk, így fogják tudni megoldani a rejtvényt.

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Mindenki egyformán emlékezett mindenre a meséből?
- Probléma az, ha egy történetnek nem emlékszünk minden részletére?
- Tudtatok egymásnak segíteni abban, hogy melyik kérdésre mi a válasz?

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Azokat a részleteket jegyezzük meg könnyen, amikre jobban figyelünk.

Ha együtt keressük a megoldást, akkor hamarabb megtaláljuk, mert mindenki hozzá tudja tenni azt, amire ő emlékszik.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

A rejtvény megoldása: **diós tészta**

Ezek a szavak szerepelnek a 8. borítékon, benne a vers 8. sora: **MINDEN EMBER, TE IS, BIZONY**

9. NEURODIVERZITÁS

9.1 Gondoltad volna? játék

A JÁTÉK CÉLJA:

A feladat segít megérteni, hogy a látott viselkedésnek lehetnek olyan okai, amikre nem gondolnánk. Lehetőséget ad beszélgetés kialakítására arról, hogy a korábban már több témán keresztül feldolgozott sokféleség az idegrendszer működésére is igaz, és ez befolyásolja mindannyiunk viselkedését.

ESZKÖZIGÉNY

- 9.1. sz. mellékletből nyomtatott oldalak
- ragasztó
- karton
  vagy A/3-as lap

ELŐKÉSZÜLETEK

Ehhez a feladathoz a 9.1. mellékletet szükséges kinyomtatni egy példányban. A mondatokat a szaggatott vonalak mentén kell felvágni, így minden kódból 3-3 db papírcsík lesz. Összesen 40 helyzetet és a hozzá tartozó magyarázatokat tartalmazza a melléklet, így ha minden gyerek egy helyzetet kap, akkor a játékvezetőnek van lehetősége dönteni arról, hogy mik azok a helyzetek, amelyekre vonatkozó magyarázat az osztályba járó gyerekek számára hasznos lehet. (Figyelni kell arra, hogy amennyiben nem használja fel az összes helyzetet, a “v” “é” “g” és “e” jelű kódokat írja át azokra a mondatcsíkokra, melyeket biztosan megkapnak a gyerekek, mivel ez a rejtvény megoldásához szükséges.)

A JÁTÉK FELVEZETÉSE

Az emberi viselkedésnek lehetnek olyan okai, amikre először nem is gondolnánk. Lehet, hogy valamit szokatlannak találunk először, pedig ha más oldalról nézzük, teljesen logikusnak tűnik. Fontos, hogy próbáljuk megérteni a másikat.

A JÁTÉK LEÍRÁSA

A játékvezető a padokra kirakja a kódokkal ellátott magyarázatpapírokat. Minden gyerek kap egy papírt, amin a mondat eleje szerepel (helyzetet leíró papír), ehhez meg kell keresnie a 2 folytatást (magyarázatot leíró papír). A helyzetet leíró papíron és a magyarázatot leíró papírokon ugyanaz a kód szerepel, a gyerekek a kód alapján választják ki a párokat. Ha megvannak a párok, mindenki felolvassa, amit talált. A végén minden helyzetet leíró papírt a hozzá tartozó “az lehet, hogy azért van, mert” magyarázatot tartalmazóval egy nagy plakátra ragasztanak a gyerekek, a plakát címe: **“Gondoltad volna?”**

FELDOLGOZÁSRA JAVASOLT KÉRDÉSEK

- Volt olyan mondat, amit nem értettetek?
- Van olyan helyzet, amivel már találkoztatok korábban?
- Előfordult már valakivel, hogy gondolt valamire, később pedig kiderült, hogy helytelen volt a feltételezése egy másik ember viselkedésével kapcsolatban?

A JÁTÉK LEZÁRÁSA – KONKLÚZIÓK

Ha valamit nem értünk – legyen ez egy viselkedés vagy bármi más –, segíthet, ha rákérdezünk. Ezzel elkerülhetjük azt, hogy félreértésbe keveredjünk.

SZABADULÓSZOBÁS FELADVÁNY

A gyerekek a **kisbetűket** összeolvasva jutnak a megoldáshoz: **vége**
Ez a szó kerül a 9. borítékra, benne a vers 9. sora: ÉRTÉKES A VILÁGON

5.

Javaslatok

a Szemléletformáló programhoz kapcsolódó munkafüzet használatához

A munkafüzet tartalmazza egyfelől a pedagógus által az órákon felolvasott mesét, másfelől olyan feladatokat, amik segíthetnek a gyerekeknek abban, hogy a megszokotthoz képest egy kicsit más megközelítésből gondolkodjanak magukról, illetve egymásról. Az órai játékokkal párhuzamosan, témáról témára haladva járja körbe különböző szempontokból a sokféleség kérdéskörét. A könnyen megfigyelhető külső tulajdonságoktól indulva egyre nehezebb és összetettebb emberi jellemzőket figyelnek meg a gyerekek. A munkafüzet felépítése ismétlődő struktúrát követ, minden téma egy oldalpárhoz köthető, melynek egyik felére a gyerekek saját magukra vonatkozó információkat, másik felére pedig egymás megfigyelése alapján az osztálytársaikra vonatkozó információkat gyűjtenek.

Minden témához írtunk egy rövid összefoglalót, ez a "JÓ TUDNI" elnevezést kapta. Illetve szintén minden témához kapcsolódóan a mese szereplői között elhangzó rövid párbeszéd mintát ad a gyerekeknek arra, hogyan tudják a véleményüket asszertív módon kommunikálni. Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek szabadon megfogalmazhassák mindazt, amit gondolnak, éreznek egy-egy helyzet kapcsán. Tapasztalataink szerint ahhoz, hogy egymást tiszteletben tartva tudják elmondani a véleményüket, vagy azt, ha valami zavaró vagy bántó számukra, a legtöbb gyereknek segítségre van szüksége. Ezért a témákhoz kapcsolódóan érdemes a kommunikációról is beszélgetni, ehhez jó kiindulópontként szolgálhatnak a munkafüzetben található rajzos párbeszédek. Azzal, hogy a mese szereplőinek kommunikációja kerül fókuszba, indirekt módon tudunk az osztályban felmerülő kommunikációs helyzetekről beszélgetni. Semmiképp nem javasoljuk, hogy egy-egy gyerek konkrét kommunikációs stratégiáinak megbeszélésére kerüljön itt sor. Amennyiben ezt a pedagógus fontosnak vagy hasznosnak gondolja, azt minden esetben négyszemközt beszélje meg az érintett gyerekkel. A megbeszélésnél érdemes visszautalni a munkafüzetben olvasható mintákra.

5.1. A mese

A mese kettős célt szolgál: egyfelől érdekesebbé, vonzóbbá teszi a feldolgozandó témát, másfelől lehetőséget ad arra, hogy úgy beszélhessünk érzékeny témákról, hogy az nem direkt módon a jelen lévő gyerekek személyes tapasztalatairól szól, hanem áttételesen, a mese szereplőinek viselkedéséről gondolkodva juthatnak el a gyerekek olyan felismerésekig, amiket önmagukkal kapcsolatban nehezebben fogalmaznának meg. A történetben szereplő osztály tagjai külső és belső tulajdonságaikban, képességeiket, érzékenységüket tekintve nagyon különbözőek, így a mese fő üzenete ugyanaz, mint a teljes program üzenete: a sokféleség előny, ha felismerjük az ebben rejlő lehetőségeket, akkor együtt sokkal többre lehetünk képesek, mint külön-külön.

5.2. A munkafüzet célja

A munkafüzet célja, hogy a gyerekek a program során játszott közös játékok mellett kapjanak egy kézzelfogható, hazavihető gyűjteményt is, amit saját elgondolásuk szerint tölthetnek ki. Ahogy az órai játékoknál is hangsúlyoztuk, itt is fontos, hogy a munkafüzet kitöltése önkéntes, nem kötelező, a beírt válaszokat nem szükséges ellenőrizni, illetve kijavítani. Nincsenek jó és rossz válaszok, a gyerekek maguk dönthetik el, hogy mit írnak le, és a leírtakat kivel szeretnék megosztani.

Az is lehetséges, hogy lesz olyan gyerek, aki nem szeretné, hogy mások lássák, amit a munkafüzetébe írt, ezt el kell fogadni. A munkafüzet alkalmat ad arra, hogy a gyerekek iskolai időn túl is foglalkozhassanak az aktuális témával, ahogy arra is, hogy otthon a szüleikkel meg tudják osztani a gondolataikat, és a szülők is bepillantást nyerhessenek a program részleteibe.

5.3. A munkafüzet alkalmazása

A munkafüzetet az első órán, a program indításakor minden gyerek kézbe kapja, és az órai feladatokkal párhuzamosan, az azoknak megfelelő témák mentén haladva töltheti ki. Érdemes beépíteni az óra menetébe, de lehetőséget kell adni arra, hogy minden gyerek a saját tempója szerint írja be a válaszokat. Ha valaki úgy érzi, szüksége van időre ahhoz, hogy végiggondolja a választ, arra lehetőséget kell biztosítani. A munkafüzetre úgy is tekinthetünk, mint egy önismereti naplóra, ami segít abban, hogy önmagukat és egymást megfigyelve értékítélet mentesen tudjanak gondolkodni a sokféleségről.

6.

Agykalandok

A mese

A 4/a termében izgatottan gyülekeztek a diákok. Bár szombat volt, nem bánták, hogy épp az iskolaépületben kell lenniük, tanító nénijük, Bori néni ugyanis izgalmas programot ígért a mai napra.

– 9 óra és Bori néni sehol – jelentette be hangosan Tomi, az osztály „pontos ideje". Kezdett kissé ideges lenni, nem szerette a késést.

– Majd én megkeresem! – kiabálta a mindenki szerint minden lében kanál Zoli, és már nyitotta is a terem ajtaját. Illetve nyitotta volna, mert az ajtó zárva volt. Megrángatta párszor, de semmi. – Srácok, zárva az ajtó, nem tudok kimenni!

Az osztály erre mintha az eddiginél is hangosabbá és kaotikusabbá vált volna. Néhány fiú az ajtóhoz rohant, Bence ellökte mindannyiukat és vadul tépni, rúgni kezdte. Zsoltinak is az ajtó járt a fejében, de ő azt tervezte, majd a biciklikulcs készletével kinyitja valahogy.

Minden ablakba gyerekek szaladtak és kiabálni kezdtek. Az ablakok azonban a hátsó udvarra néztek, ami kongott az ürességtől hétvége lévén, a lakóházas övezet pedig csak messzebb volt az iskolától. Így úgy tűnt, senki nem figyel fel a kiáltozásokra.

Egyik ablakban feltűnt Gergő, az osztály fő sportembere, aki azt kezdte tervezni, hogyan tudna lemászni, hiszen ő már 3 falmászó edzésen is volt idén. Anna ereiben meghűlt a vér, hiszen a terem a harmadikon volt.

Zsuzsi a pihenőkuckóba szaladt és kissé zavarodottan babrálta a plüssöket. Néhányan mintha őt nézték volna összesúgva, míg a barátnői a megnyugtatására indultak.

Tomi, aki nem csak az idő követésében volt jó, hanem számítógépekben is, észrevette, hogy az okostábla projektora be van kapcsolva.
– Ha belépek a gépbe és van internet, tudunk írni a szüleinknek! – kiáltotta és rohant a géphez.

De mielőtt nekiállhatott volna, a táblán Bori néni arca tűnt fel.

– Sziasztok gyerekek! – köszönt be, mire néhányan már felfigyeltek és kezdtek szólni a menekülési tervekbe mélyebben belebonyolódott társaiknak.

– Üljetek le kérlek a helyetekre! – a gyerekek elindultak és kezdett az osztály lecsendesedni. – Először is elnézést, ha valakinek kicsit ijesztő volt esetleg a váratlan esemény, hogy zárva a terem és én nem vagyok itt. Remélem rossz élmények helyett inkább egy izgalmas hangulatot sikerült megalapozni vele. Ma ugyanis egy kalandos napnak néztek elébe! Ki kell szabadulnotok először a teremből, majd az iskolából. Ehhez mindenkire szükség lesz. Az elmúlt több mint 3 év során sok kalandban volt részünk együtt, örömökben és nehézségekben is. Vajon mire emlékeztek ezekből és mennyire tudtok már igazán együttműködő csapat lenni? Most ez kiderülhet, remélem sikerrel jártok, máskülönben nem tudom, ma hol fogtok vacsorázni és lefeküdni – mosolygott Bori néni.

– A kamerának köszönhetően látlak és hallak titeket, így tudunk kommunikálni. Kezdhetjük az első feladatot?

Az osztály hangos igen-orkánban tört ki.

– Szuper! – kiáltotta a tanítónő remélve, hogy meghallják a gyerekek és újra elcsendesednek.

Az okostáblán számok és négyzetek jelentek meg.

– Az itt látható keresztrejtvényt megfejtve elindulhattok a szabaduláshoz vezető úton – mondta a tanító néni.

– De ennek semmi értelme! – kiabált be Berci.
– Honnan tudhatnánk, mi az a 16 meg 32, meg a többi? Ezek csak számok, hogy lesznek belőle szavak???

– A megoldás egyszerűbb, mint gondolnátok – nyugtatta meg őt Bori néni.

Mindenki nagyon gondolkozni kezdett, néhányan pusmogtak csak halkan. Előkerült a padokból néhány papír és ceruza is.

– Megvan! – ordította büszkén Zsófi. – A névsorból kell beírnunk a neveket!

A gyerekek izgatottan írni kezdtek és hamarosan párhuzamosan több helyről is felhangzott a megoldás: szemüvegesek széke.

– Hát ez meg mit jelenthet?– tanakodott Luca, de padtársa, a szemüveges Botond már fordította is fel a székét.

– Egy boríték! – kiáltották szinte Bodzával, az osztály másik szemüveges gyerekével egyszerre.

A gyerekek a két borítékot találó társuk köré sereglettek és már kapták volna ki a kezükből az izgalmas titkot rejtő tasakokat, hogy mihamarabb kiderüljön a tartalmuk.

– Egy papír egy V betűvel – mondta Boti, míg Bodzánál egy T betű állt a lapon. De nála még valami rejtőzött a borítékban.

– Egy vers – mondta Bodza és olvasni kezdte:

Legkisebb és legnagyobb,
Együtt lesznek a legjobb.
Szemüveges, fogszabályzós,
Balkezes is kell az osztályhoz.
Így sokfélén vagyunk jó csapat,
Ami most győzelmet arat!

– Akkor most mit is csináljunk? – kezdett gondolkozni Bodza a vers felolvasása után.

– A szemüvegesek már megvannak – kezdte Luca.– Talán ugyanúgy kell a többieknek is megnézni a székét, akik a versben vannak.

– Ok, de ki a legkisebb és legnagyobb? Méretre vagy korra? – tette fel a kérdést Zsófi.

– Máris kiderül – szólt Bence, aki messze a legmagasabb volt az osztályban és már fordította is fel a székét.– Találtam borítékot! – zengte örömmel.

– Akkor én leszek a legkisebb – fordította fel a székét Zoli.

A fogszabályzós és balkezes gyerekek is megtalálták a borítékaikat, a bennük rejlő papírokat pedig kipakolták egy padra.

– És mi lehet a sorrend? – hangzott valahonnan és már jött is a válasz: – Hát a vers szerint!

Újra elővették a verset és a szereplők sorrendjében kirakták a betűket.

NYITVA VAN – olvasták többen egyszerre.

– Az ajtó! – rohant Gergő a terem bejáratához, és valóban, az ajtó már nyitva volt.

A gyerekek egymást majdnem feldöntve igyekeztek kiszaladni a teremből. Kint Bori néni várta őket mosolyogva. Néhányan odaszaladtak hozzá és megölelték.

– Szuperek voltatok! – dicsérte meg őket a tanító néni. – Hogy tetszett?

– Szuper volt! – Nagyon király volt! – Menjünk tovább! – mindenki lelkesen harsogott valamit.

– Akkor mindenki készen áll a következő kalandra? – kérdezte Bori néni.

– IGEEEN!!!!! – hangzott az egyöntetű lelkes válasz.

– Gyertek! – mondta a tanítónő és a folyosón kicsit arrébb elhelyezkedő teremhez vezette az osztályt.

– Próbáljatok meg a terem hátsó felében elhelyezkedni! – folytatta, amint beértek.

A gyerekek helyet kerestek a székeken, a padok tetején és izgatottan várták, mikor tudhatják meg, mi is vár rájuk.

A tanári asztalon egy laptop állt, előtte két szék. Ezeket kihúzta Bori néni és közben megkért két gyereket, hogy jöjjenek ki.

– Egy kvízen kell most átjutnia az osztálynak – kezdett bele a feladat ismertetésébe. – Akkor juttok ki, ha mindenki járt kint a gépnél és lehetőség szerint lesznek helyes válaszok is – nevetett.

– Mindig egy kérdés lesz látható a képernyőn,

erre a kint ülők együtt válaszolhatnak, 60 másodpercük van rá. Ha beküldték a megoldást, feljön a következő kérdés témaköre. Ekkor együtt ki kell találniuk, az osztályból ki lehet az a gyerek, aki szerintük tud segíteni a megoldásban. A pár egyik tagja marad a gépnél, a másikuk a terem középső részén helyet foglal, az újonnan választott gyerek pedig kimegy. Kattintásra megkapják a kérdést, válaszolnak, feljön az új téma. A témákat ne kiabáljátok be. Negyven kérdés vár rátok. Egy társatokat kétszer is választhatjátok, de arra figyeljetek, hogy a végéig mindenkinek kell kint járnia a gépnél. Aki kétszer volt, jöjjön a terem elülső végébe, hogy lássátok, őt már nem lehet választani. Van kérdés?

– Mi van, ha túl nehezek a kérdések és nem sikerül jól válaszolnunk? – kérdezte félénken Berci, aki hihetetlenül sok dolgot tudott, mégis általában roppant bizonytalan volt önmagában.

– Ne aggódj Berci és senki más se! – nyugtatta Bori néni. – Természetesen ki fogtok jutni, innen is és mindenhonnan. A kérdéseket én állítottam össze, ismerve titeket. A végén pedig lesz lehetőség a javításra, ha szükség van rá. Más kérdés nincs? Kezdhetjük?

Nem volt több jelentkező, így az óra és a kvíz elindult.

– Ez nagyon egyszerű! – nevetett Boti és már válaszolta is meg a kérdést. Luca arcát hirtelen elöntötte a düh. – El se tudtam olvasni! Miért válaszoltál egyedül? – kiabálta. A többiek felől is hallatszott egy-egy indulatos bekiabálás.

– Álljunk meg akkor egy pillanatra! – lépett közbe Bori néni. – Szuper, Boti, hogy ilyen gyorsan tudtad a választ, de a szobából együtt kell kijutnotok. Rövid a 60 másodperc, de együtt próbáljatok válaszolni. Ha pedig valami rosszul sül el, akkor beszéljük meg, oldjuk meg, ne legyen veszekedés, ne bántsátok egymást! Megy ez nektek, nem igaz?

A gyerekek bólogattak, a kint ülő Boti és Luca is egyetértettek a tanár néni szavaival.

A képernyőn közben feltűnt a következő témakör: foci.

– Ez nem lehet más, mint Gergő! – ragyogott fel Boti arca és az előzőekből tanulva Lucára pillantott, megerősítést várva. Luca bólintott és hozzátette: – Én maradok kint vele.

Boti meglepődött. – Ugyan miért maradnál, lány vagy!

– És akkor meg mi van? Apukámmal minden… – kezdett visszavágni Luca, mikor Bori néni odalépett hozzájuk.

– Srácok! Mi történik? – szólt, hangjában megdöbbenéssel. – Próbáljatok a feladatra koncentrálni és együttműködni. Tudom, hogy megy nektek, annyiszor sikerült már. Tegye mindenki félre a büszkeségét és keresse meg a jó modorát. Hogy ne tudjatok felesleges csatákba bonyolódni, beállítok egy időzítőt, hogy mikorra kell végeznetek az összes kérdéssel. És most folytassátok, nem szeretnék többet közbeavatkozni.

Boti ezután csendben felállt és elindult helyet keresni magának, míg Gergő kiült a géphez.

A következő téma a zene volt. Lucával egyszerre hagyta el a szájukat a Zsuzsi név. Luca csatlakozott Botihoz, Zsuzsi pedig átvette a helyét.

Néhány kérdésen át zavartalanul haladtak. Ám ekkor hirtelen a frissen az asztalhoz ült Bence csattant fel.

– Mi van? Mégis miért kellene nekem erre a kérdésre tudni a választ? Ezt a baromságot, én kiszállok! – dörmögte és már állt is fel.

A gépnél vele ülő Zoli próbálta őt visszatartani, de hiába. Közben a kérdésre rendelkezésre álló idő lejárt és a laptop sípoló hangot adott.

– Ne! – állt fel kiabálva Tomi. – Az idő! Lejárt az idő! Nem válaszoltak! Lejárt az idő! – Tomi, akinek az idő rettentő fontos volt, kezdett pánikba esni. Barátai nyugtatták és Bori néni is biztosította arról, hogy segítenek neki, ha szüksége van rá.

Közben Tomi kezdett nyugodtabb lenni. – Ok, vége. – jelentette be. – Mindig nagyon megijedek, ha arról van szó, hogy kifutunk az időből. És ez mégiscsak egy szabadulószoba.

Anyuékkal is volt már ilyen és ott sikerült megtanulnom, hogy legyek túl rajta.

– Szuper vagy Tomi! – hallatszott valahonnan egy elismerő kiáltás.

Mindeközben Zsófi, aki kihívta Bencét a kérdést megoldani, próbálta kideríteni, mi is történt.

– De mi történt, miért álltál fel, Bence? – kérdezte a fiút. – A múltkor találkoztunk és épp bevásároltál süti sütéshez. Szóval ki mást hívtam volna?

Bence arca égővörösre váltott. Tőle szokatlan módon nem vágott vissza semmivel, hanem kirohant a teremből. Bori néni követte, majd tódult volna utánuk az egész osztály, de a tanító néni bezárta az ajtót rájuk.

– Mi történt? – fordult kedvesen a furcsán viselkedő fiúhoz. – Nyugodtan elmondhatod és ha úgy érzed, nem kell az osztálynak megmagyarázni.

– Ez tök ciki – kezdett bele alig hallhatóan Bence. – Tök gáz dolog ilyen béna, csajos dolgokkal foglalkozni. Miért is árultam el Zsófinak, hogy szeretek sütni. Mit fog gondolni rólam Zoli?

– Azt, hogy megismerte egy új oldaladat? – kérdezte bátorítólag a tanítónő.

Bence gondolkodott egy darabig, majd még mindig nagyon halkan válaszolt: – És ha inkább nem lesz a barátom?

– Akkor az nem téged minősít, hanem őt. Miért ne szerethetne bárki sütni?

A fiú mintha kezdett volna megkönnyebbültnek tűnni. Pár pillanat múlva elindult az ajtó felé.

A terembe belépve egy kicsit megdöbbenve tapasztalta, hogy senki nem foglalkozik vele, mert teljes figyelmükkel a kvíz befejezésére koncentrálnak.

A kvíz végéig szerencsére már nem akadt több megoldandó konfliktus. A gyerekek végül néma csendben várták, hogy dönt majd Bori néni, kijutnak-e a szobából. Többen is fürkészték a tanítónő arcát, vajon elárul-e valamit a teljesítményükről, de vonásairól semmit nem lehetett leolvasni. Hamarosan azonban széles mosolyra húzódott a szája.

– Gratulálok, bár voltak döccenők és nehezebb pillanatok, végül is sikerült kijutnotok a szobából! – kezdte, de a többi mondanivalóját talán már senki sem hallotta, ugyanis hatalmas örömünneppé változott az osztály, a gyerekek ölelkeztek és pacsiztak, ugráltak és kiabáltak. Bence és Zoli is együtt örültek, úgy tűnt, a játék közbeni kis incidens, egyelőre legalábbis, nem okozott semmi rosszat a barátságukat tekintve.

Mikor kicsit lecsendesedtek, Bori néni azt javasolta, hogy bár az ajtó nyitva áll, egy kicsit még maradjanak, pihenjenek, egyenek, igyanak. Kekszet és gyümölcsöt hozott, és mindenki örömmel tartott egy kis szünetet az izgalmak után.

Következőként a dráma terembe ment az osztály. A termet teljesen be lehetett sötétíteni, így az ajtót kinyitva vaksötét fogadta a gyerekeket. Volt, akit ez nem zavart és tódult befelé, egyesek viszont kicsit bátortalanabbak voltak és az ajtóból próbáltak a sötét ellenére bekukucskálni.

Bori néni igyekezett megnyugtatni a bizonytalanabbakat. – Gyertek nyugodtan! – mondta.

Amint mindenki bent volt, Bori néni magához hívta Tomit és odaadta neki a zajvédő fülesét, amit a fiú gyakran feltett drámaórán. Mielőtt még felvehette volna, a tanítónő a fülébe súgott valamit. – Ez most lehet, hogy hangos lesz, nyugodtan ki is mehetsz. – De Tomi izgatottan várta, mi fog történni, persze a biztonság kedvéért feltette a fülest.

Ekkor hirtelen hangos zene kezdett szólni, fények villództak, Bori néni felől málna illat terjengett és víz spriccelt. Volt, aki sikított, volt, aki nevetett, egyesek táncolni kezdtek, mások egy helyben várták, mi lesz ebből az egészből. Zsuzsi, aki szeretett minden váratlanra elbújni, most is bekuckózott egy pad alá, két barátnője pedig hamarosan követte.

Néhány perc múlva elcsendesült a zaj, a fé-

nyek helyét a terem világítása vette át és Bori néni befejezte a gyerekek spriccelését.

– Na ki az, aki úgy érzi, az előbbi körülmények között biztosan nem tudott volna megoldani valami csavaros rejtvényt? – kérdezte a tanítónő.

Kezek lendültek a magasba, Tomi és Zsuzsi mellett még jelentkeztek páran.

– És ki az, akinek kifejezetten tetszett ez? – tette fel Bori néni az újabb kérdést.

Ismét nyújtották a kezüket néhányan, s mondták is, mi volt a jó. – Imádtam ezt a számot! – Jól esett a frissítő víz!

– Mindannyian mások vagyunk, más ingereket szeretünk, és vannak olyanok, amiket nehezen viselünk – vette át a tanár néni a szót a gyerekektől. – Ha valakinek valami nagyon kellemetlen, mindig igyekszünk megoldást találni. Tomi például a drámaórákon is gyakran viseli a fülesét, most is odaadtam neki. Miben segít neki a zajvédő? Tomi, kérlek, te most maradj csöndben, valaki más mondja meg!

Zsolti válaszolt: – Tomi nem szereti az éles hangokat és a fülvédő tompítja ezeket. Amikor otthon hagyta egy kiránduláson, akkor mindig befogtuk a fülét, ha kellett!

– Így van! Tomi a hangokra érzékeny, a megoldás pedig a fülvédő. De megoldottunk már több dolgot is, nem igaz? – válaszolt Bori néni. – Akkor most vágjunk neki a kiszabadulásnak! Elárulom, az első nyomot a füles rejti.

Tomi megvizsgálta a kezében tartott zajvédőt. A fejpántjára egy papír volt ragasztva, leszedte és kihajtogatta. A lapon egy fénykép volt látható, ami a tanári asztalt ábrázolta.

Az asztalhoz legközelebb álló néhány gyerek már kezdte is átnézni, hogy megtalálják, mi várhat ott rájuk.

Zsófi talált egy pólót. Mielőtt még jobban megvizsgálhatták volna, Bori néni elkérte.

– Kinek a pólója ez és vajon miért ez a következő nyom? – kérdezte. – Annyit elmondok, minden összefügg a már említett ingerekkel és megoldásokkal.

– Az enyém! – kiáltott Luca. – Mindig kell, hogy legyen nálam cserepóló, mert utálom, ha koszos lesz.

– Pontosan! – válaszolta a tantónő. – Akkor most valaki más idézze fel, mikor és hogyan jöttünk rá erre.

Berci vállalta a feladatot: – Elsőben elmentünk a Mesemúzeumba. Luca lekajálta a pólóját és iszonyatosan bömbölni kezdett. – Luca közben Bercire nyújtotta a nyelvét sértődötten. – Jó, bocs – folytatta Berci. – Szóval kétségbeestél, aztán végül kiderült, hogy nagyon nem bírod, ha foltos lesz a pólód, de nem gondoltad, hogy kellene hozni a programra. Végül Anna elcserélte veled a pólóját és meg tudtál nyugodni. Azóta az osztályban és a programokon is van nálunk több póló.

– De a múltkor már nem is zavart! – kiabált közbe Zsófi. – Sáros lettél az erdőben és nem is vetted át a tisztát.

– Nahát, tényleg – ismerte el Luca. – Azt hiszem, már tényleg nem zavar annyira. De azért még maradjon a póló! – nevetett.

Bori néni átadta Lucának a ruhadarabot. Belsejében egy újabb lapot talált a kislány. Ezen is egy fotó volt, de Luca nem tudta, mi az, kérdőn mutatta a többiek felé.

– Én tudom! – kapta ki a kezéből a papírt Zsuzsi, aki talán a legjobb volt abban, hogy észrevegye az apró részleteket. Egy szekrényhez szaladt, kinyitotta és a szekrényajtó belsejére ragasztott matrica mellé tette a lapot. A többiek ámulva látták, hogy csakugyan a matrica látható a fotón.

– Azta, ezt honnan tudtad? – csodálkozott Zoli.

– Hát nem is tudom – kezdte Zsuzsi. – Valahogy mindig megjegyzek minden ilyesmit. Bár egy csomó fontos dolgot meg nem… – csöndesedett el.

– Mi van a szekrényben, hol a nyom? – kiáltotta valaki.

Zsuzsi a polcon egy Fornettis zacskót talált és átadta Bori néninek, aki felmutatta azt az osztálynak.

– Jaj, ez de ciki – dünnyögött Zsombi az orra alatt.

– Tényleg, te hánytál a Fornettitől kiskorod-

ban – mondta nevetve Bence, de Bori néni rosszalló tekintetére abba is hagyta a nevetést.

– Valaki elmondaná kicsit kedvesebben, mit is tudunk erről a zacskóról? – kérte a tanító néni.

– Elmondom én – ajánlkozott Bence és meg is kapta a lehetőséget. – Zsombi annyira utálta a Fornetti illatát, hogy kiskorában néha hányt tőle. Utána eléggé félt szegény, mikor mondjuk kiránduláson elmentünk egy stand előtt vagy valaki azt hozott uzsira.

– És mi lett a megoldás? – kérdezte Bori néni.

– Réka, te mire emlékszel?

– Nem történt soha baj, de kicsit untuk már, hogy Zsombi mindig fél – kezdte a kislány.

– Aztán egyszer valakinél volt egy ilyen náthásságkor szagolható mentolos rudacska, azt odaadtuk Zsombinak, tetszett neki és nem is érezte a Fornetti szagot.

– Mondjuk utána annyit szagolgatta azt, hogy alig tudtuk leállítani róla – mondta nevetve Zoli.

Most már Zsombi is inkább nevetett. – Igen, úgy tűnik, vannak szagok, amiktől kiborulok és vannak, amikre rákattanok – mondta.

– Megtaláltátok az összes elrejtett tárgyat, és köszönöm a történeteket! – szólt Bori néni. – Indulhatunk is tovább!

– Bírjátok még, srácok? – kérdezte Bori néni a folyosón álló gyerekcsapatot. A válasz még mindig lelkes igen volt, holott már nem kevés dolgon volt túl az osztály.

– Szuper! – folytatta a tanítónő. – Ebben a szobában egy útvesztőből kell kijutnotok. Négy fős csapatokban mentek végig és minden csapatnak ki kell jutnia a folytatáshoz. A terembe lépve a jobb oldali úton induljatok el és a bal oldalon kell majd kijönnötök. Aki kiért, az itt, a mellettünk lévő teremben, csukott ajtónál, lehetőleg halkan várja a többieket, hogy aki még nem járt bent, ne tudhasson meg semmit előre. Minden útelágazásnál egy kérdés vár rátok, ami egy meséhez kapcsolódik, amit máris elmesélek. Igyekezzetek minél több mindent megjegyezni belőle, a történetet ugyanis csak egyszer tudjátok meghallgatni. Megkérek mindenkit, hogy odabent ne csaljon, ne ugrálja át a padokat a kijutáshoz. A válaszokat kérlek jegyezzétek fel ezekre a lapokra is! Mielőtt elkezdenénk, alkossatok négyes csoportokat a névsor alapján.

A gyerekek csapatokba rendeződtek, majd Bori néni elkezdte a mesét.

– Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy csodálatosan szép királylány. Messze földről csodájára jártak szépségének, és amikor eladósorba került, bizony lépni nem lehetett a városban a kérők hadától. Örült ennek nagyon apja, a király, ugyanis kicsit mindig is félt attól, hogy kitudódik, lánya rettentő buta és így nem érkezik majd egy kérő sem, szépség ide vagy oda. A király úgy gondolta, mérkőzzenek meg egymással a kérők több próbában, a legdaliásabb lovag pedig elnyerheti majd lánya kezét.

Egy egyszerű pásztorlegény is a városban járt épp aznap, amikor a király kihirdette a versenyt. Azt gondolta, nincs veszteni-valója, ő is harcba száll a királylány kezéért, hátha szerencséje lesz.

Elsőként a királylány arany fejdíszét kellett megkeresniük a kérőknek a közeli erdőben. A pásztorlegény az erdőben bolyongva találkozott egy kisegérrel, aki váratlanul megszólította őt.

– Hallgass ide te legény! – mondta. – Tudom, hová rejtették, amit keresel! Adj enni nekem és a családomnak, és én is segítek neked!

Az ifjú szerzett élelmet az egércsaládnak. Cserébe a kisegér tényleg megmutatta neki a fejdísz rejtekhelyét. A fiú büszkén adta át a királynak a megtalált kincset.

A második próbának a sikertől vidáman vágott neki. Egy mindenféle szörnyűséggel teli labirintuson kellett a kérőknek átjutniuk. Voltak ott csúszómászók, bogarak, bűzös

sár, ami nyakig ért. A fiú megkeményítette magát, nem gondolkodott, nem figyelt másra, csak arra, hogy minél előbb célba érjen. Így aztán nem is hallotta a hangot, ami egyszer csak megszólította:

– Segíts nekem legény és én elsőnek juttatlak ki a labirintusból! – kiáltotta felé egy kígyó. A pásztorfiú irtózott a kígyóktól kisgyerekkora óta, féltette tőle mindig az állatait is. Így mikor szeme elé került a kígyó, a próbához kapott kardjával azon nyomban le is kaszabolta, nem hallotta a hozzá intézett szavait. Ment csak tovább és tovább, átgázolva mindenen. Végül nem jutott ki elsőként a labirintusból.

De nem csüggedt, volt még hátra próba, az utolsó. Ezen a labirintusból három leggyorsabban kijutott kérővel kellett már csak megmérkőznie.

Amíg vártak a kérők a következő feladatra, egyikük élelmet hozott az udvari piacról, majd megkínálta vele társait is. A pásztorfiút meglepte ez a kedves gesztus, de mivel riválisok voltak, úgy döntött, most nincs helye a barátkozásnak. A másik három fiatalember jókedvűen, nevetgélve fogyasztotta el a finomságokat, míg ő egyedül, elhúzódva tőlük, csendben viselte gyomra korgását.

Bejelentésre került aztán a végső próba: Egy gonosz sárkány vitte magával a királylányt az üveghegyen túli várába. Aki megmenti szegény lányt, egyúttal megszerzi a kezét is. A király a rablást bizonyítandó, felvitte a kérőket a királylány toronyszobájába.
A gonosz sárkány felperzselte a szobát, megölte a királylány két udvarhölgyét.

A négy kérő kapott némi felszerelést az útra, majd elindultak. Mindannyian más utat választottak a cél eléréséhez.

A pásztorfiú gyerekkorában hallott egy mesét egy üveghegyen túli különös világról és azt gondolta, hátha igaz a mese, és annak segítségével nyomára bukkanhat a sárkánynak. És úgy is lett. A mesét követve elérkezett egy palotáig, amelynek kapujában egy hétfejű sárkány őrködött.

A fiú összeszedte bátorságát, kardot rántott és rárontott a sárkányra. Ám az nem támadt vissza, hanem kedves hangon megszólította a legényt. De úgy tűnt, ezt a legény vagy nem hallotta, vagy nem hitte, hanem csak rohant tovább és levágta a sárkány első fejét. A sárkány keservesen sírni kezdett és lassan arrébb húzódott.

Itt már kezdte érezni a pásztorfiú, hogy valami nagyon furcsa. Hallgatni kezdte a sárkányt, aki így kesergett: – Nem elég, hogy a király elrabolta egyetlen gyermekemet, most még az ő legkedvencebb fejét is elvesztettem... Miért nem lehet nekem boldog életem, csak azért, mert sárkány vagyok?

A legény megsajnálta és megszólította:
– Miért raboltad el a király lányát, sárkány?

A sárkány tovább bömbölve így válaszolt:
– A király megfenyegetett, hogy megöli gyermekemet, ha nem rabolom el a lányát, és még a szobáját is fel kellett perzselnem, megölnöm két udvarhölgyét. Pedig én életemben egy legyet sem bántottam még. De a gyermekem élete mindennél fontosabb nekem.

A fiú nem értette, miért folyamodott a király ilyen furcsa tervhez. Úgy döntött, segít a sárkánynak kisfia visszaszerzésében. A sárkány nagyon hálás volt és a királylányt is rögtön átadta, sőt egy szélsebes lovat is adott nekik, hogy minél hamarabb hazaérjenek. A legény és a királylány megkedvelték egymást az út alatt. A pásztorfiúnak nagyon tetszettek a lány különös logikájú viccei, sosem hallott még korábban ilyeneket.

A várba visszatérve a lánnyal együtt a királyhoz mentek és követelték tőle, hogy engedje szabadon a sárkánygyermeket. A király elengedte, a fiú pedig kérdőre vonta, miért tette, amit tett. A király bevallotta, hogy attól félt, ha nem tűnik elég értékesnek és nehezen megszerezhetőnek a lánya, akkor majd kevésbé fog kelleni a kérőknek, mert szegény nagyon buta. A lány nagyon megdöbbent ezen, nem gondolta, hogy apja ilyen rossz véleménnyel van róla.

A pásztorfiúval úgy döntöttek, nem kell nekik fele királyság, elmennek a királyi udvartól minél messzebbre. A gyermeke megmenté-

séért hálás sárkány szeretettel látta őket és megosztoztak gazdagságán. Hamar kiderült, hogy a királylány agya bizony furcsa rugóra jár, de valójában mindig neki volt igaza.

Máig is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

A mese után Bori néni kinyitotta az ajtót és a névsor utolsó neveiből alkotott csapatot kérte fel az indulásra. – Ha véletlenül eltévednétek és visszajutnátok egy már megválaszolt kérdéshez, akkor mindig jegyezzétek fel az új választ is, úgy hogy látható maradjon a korábbi is.

A csapat elindult, a többiek izgatottan várakoztak. Volt, aki átbeszélte társaival a történetet, mások egész másról kezdtek diskurálni.

Az első csapat rekord gyorsasággal kiért az útvesztőből és bementek pihenni a szomszédos terembe.

Bence, Zsuzsi, Réka és Zsolti indult el ezt követően, nagy magabiztossággal, hogy ez végre egy gyors és könnyű feladat lesz. Az első kérdésnél nevettek is, hogy olyan könnyű, hogy azt még egy kiscsoportos óvodás is megválaszolná.

A második kérdésnél viszont nem tudtak egyetérteni. A kérdés az volt, buta volt-e a királylány?

Bence és Réka azt mondták, igen, hiszen a mese elején meg is említették, mennyire félt a király, hogy nem lesz kérője. Zsuzsi és Zsolti viszont emlékeztették őket, hogy a mese végén az derült ki, hogy a királylány egyáltalán nem volt buta, csak egészen máshogyan gondolkodott, mint a körülötte élők.

A döntést végül kő-papír-ollóval döntötték el, érvekkel ugyanis egyik lehetőségről sem tudták meggyőzni egymást. Egy viszonylag könnyű kérdés után ismét tanakodniuk kellett.

– Ezek nagyon hülye kérdések – dünnyögte közben Bence. – Ezt megint nem lehet eldönteni. Nekem bejött a legény viselkedése, mert azt éreztem, bátor volt, de tény, hogy közben volt, hogy nagyon nem volt kedves. A végén meg igazából az volt. Nem tudom… – fogta a fejét.

– Mi lenne, ha akkor csak választanánk megint egy utat? – kérdezte Réka. – Max visszakerülünk ide és akkor a másik választ próbáljuk ki.

Ebben egyet tudtak érteni, így továbbindultak.

A többi furcsa kérdésnél is a korábbi stratégiát alkalmazták, végül elérkeztek az ajtóig.

A várakozó teremben aztán alig várták, hogy megbeszélhessék a válaszokat. A papírokat összehasonlítva kiderült, hogy volt olyan, ahol mást válaszoltak, mégis mindkét csapat kijutott.

Az újabb beérkező csapatokkal is mindenki összehasonlította a válaszait és kezdték nem érteni az egészet.

– Olyan, mintha bizonyos kérdésekre teljesen mindegy lett volna, hogy milyen választ adunk – vonta le a következtetést Tomi. – És én már emlékszem is, melyik kérdések voltak ezek – tette hozzá rögtön. – Amiknél el kellett dönteni, hogy ki milyen volt. Ahol a történet cselekményére vonatkozó kérdés volt, ott mindenki ugyanazt válaszolta, vagy aki véletlenül nem, az visszajutott újra a kérdéshez és akkor már ők is a másik, helyes választ választották.

Kis idő múlva megérkezett az utolsó csapat és velük Bori néni is.

– Na hogy… – kezdte volna kérdezni, de néhányan egyszerre támadták le őt a kérdéseikkel.

– Bori néni, hogy lehet, hogy mindenki mást válaszolt és kijutott?

– Bori néni, miért voltak ilyen fura kérdések?

– Bori néni, csalt valamelyik csapat, ha mást válaszoltak, mint mi és mégis kijutottak?

A tanítónő elcsendesítette az osztályt, majd nem a kérdésekre válaszolt, hanem ő is kérdezett:

– Melyik kérdéseknél gondoljátok, hogy bármelyik válasz jó lehetett?

Tomi, aki korábban már elmondta teóriáját a többieknek, most Bori nénivel is megosztotta azt.

– Igen Tomi, jól látod – nyugtázta a tanító néni. – Nézzük akkor végig ezeket a kérdéseket! Milyen volt a királylány? Buta vagy okos? Milyen volt a legény? Bátor vagy szívtelen? Milyen volt a sárkány vagy a király? Gonosz vagy szerető? Mit gondoltok, vannak

ezekre a kérdésekre helyes válaszok? Tegye fel a kezét, aki szerint nincsenek!

Jó pár gyerek keze lendült a magasba. Bori néni Annát kérte meg, hogy mondja el, szerinte miért.

Anna elmondta, szerinte hogyan volt szó a mesében arról, hogy a királylány buta volt és közben arról is, hogy okos. A többi esetet is elmesélte egy-egy gyerek.

– Eldönthető-e szerintetek valakiről teljesen egyértelműen, hogy pontosan milyen is?

A válasz egyöntetű nem volt.

– És vajon így van ez a való életben is, mondjuk itt az osztályban?

Most mindenki egyetértett az igen válaszban.

– Mit gondoltok, akkor mégis mi alapján lehet valaki belső tulajdonságait megállapítani?

Zsuzsi szépen megfogalmazta: – Mindenki másmilyen lehet különböző helyzetekben. Amit gondolunk róla, az attól függ, milyennek látjuk őt egy-egy helyzetben.

– Vagy mi az, ami nekünk fontos, ami nekünk tetszik vagy nem tetszik a másikban – tette hozzá Boti.

– Szuperek vagytok! – dicsérte meg őket Bori néni. – Remélem az izgalmas feladatok emléke mellett az is megmarad majd bennetek, hogy mikről is beszélgettünk a mai napon! Most ideje tovább indulnunk, gyertek, vár a következő küldetés!

– Most pedig egy izgalmas akadálypálya következik! – kiáltotta Bori néni, miközben a következő úti cél felé vezette a gyerekeket, akik úgy tűnt, kitörő örömmel üdvözölték a hírt.

A tornaterem előtt megálltak és izgatottan nézegették a folyosón álló asztalt, amin színes feliratos, kitűzőnek tűnő valamik sorakoztak.

– Az akadálypályán mindenkinek lesz egy szerepe és minden feladatnál meg lesz majd határozva, hogy melyik szereplőknek kell végigcsinálniuk. Valahogy meg kell először egyeznetek, hogy ki milyen szerepben fog végighaladni a pályán. Gondoljátok végig, vajon a felsoroltak közül melyik képességeteket tartjátok a legerősebbnek. Lehet, hogy lesz olyan, aki egyiket sem érzi magáénak vagy nem jut már neki abból, amit leginkább szeretne, de próbáljatok megegyezni. A játék során lesz lehetőség majd néhány cserére is. A papíron, amin a kitűző van, találtok egy rövid leírást is a szerepről, ez segítheti a döntést.

Mindenki igyekezett az asztalhoz jutni és választani egy szerepet. Volt, aki méltatlankodott, mások örömmel és büszkén tűzték fel magukra a kitűzőt. Bori néni elégedetten konstatálta, hogy egészen rövid idő alatt és nagyobb összeszerződülés nélkül végeztek a gyerekek a feladattal.

– Annyit kérek még, hogy váljatok szét két csapatra. Mondani fogom, hogy melyik szerepből hányra lesz szükség a csapatokban, kérlek alkossatok két csoportot! Kell majd mindkét csapatba kódfejtő, sasszem, erőemelő, lopakodó, kötéltáncos, magasugró, vadászkutya orrú, fülelő. A pálya végén eljuttok egy másik helyszínre, ott találkozunk! – mondta Bori néni, majd az első csapatot beengedte a tornaterembe.

Az ajtóban az iskola egyik tanára várta őket és egy borítékot adott nekik.

– Az első feladatot a borítékban szereplő rejtvény megfejtése mutatja majd. Kérem, hogy csak a kódfejtők próbálják megoldani a feladványt, 5 percük van rá. Ha mégsem sikerülne, akkor lehet valakit bevonni, de az egész pálya során kétszer cserélhettek, szóval jól gondoljátok meg. Egyszer lehetőség lesz passzolni is és a feladat elvégzése nélkül továbbmenni.

Zsuzsi és Kata, az első csapat két kódfejtője törni kezdték a fejüket. A többi csapattag izgatottan pusmogott, majd egyszer csak azt vették észre, hogy Zsuzsi sírdogál, Kata pedig nyugtatni próbálja.

– Mi a baj? – kérdezte Zsófi a két lányt.

– Egyikünk sem tudja még a megoldást, de

Zsuzsi kicsit megijedt, hogy már most cserélni kellene – magyarázta Kata.

– Imádom a rejtvényeket – szólalt meg Zsuzsi is –, otthon egy csomószor hamarabb megoldom, mint apa, pedig ő aztán nagyon okos. De ez itt most nagyon másféle rejtvény… Nem is annak nevezném és nem is kódfejtőnek kell hozzá lenni, inkább matekosnak. De az egyikünknek sem annyira megy…

– Semmi gond! – kiáltott Zsófi. – Adjátok nekem a feladatot, tudjátok, hogy mennyire szeretem a matekot.

A csapat tanakodott egy kicsit. Zsuzsi amiatt is aggódott, hogy talán Zsófi sem elég jó matekos ehhez a példához, viszont rögtön passzolni sem akart. Végül úgy határoztak, Zsófi kipróbálhatja magát.

Jól döntöttek, a lánynak szinte pillanatok alatt sikerült rájönnie a megoldásra. A csapat a sikertől újra jó hangulatba került és örömmel mentek tovább a második állomásra.

Itt az erőemelőkre volt szükség. Igen ám, de mint kiderült, nem pusztán nyers fizikai erőt igényelt a feladat, hanem némi gondolkodást is. A csapat szerencsésnek érezte magát, mert Gergő nem csak a sportok szerelmese volt, de szívesen csinált különféle kísérleteket is szabadidejében, így rá tudott jönni arra, hogyan is jussanak túl az akadályon.

A pálya végére bizony rendesen elfáradtak. Ki kellett használniuk a második cserét és a passz lehetőségét is, ráadásul így is volt egy pont, ahol majdnem feladták.

Az akadályok után az ebédlőbe jutottak, ahol kimerülve és egy kicsit csalódottan rogytak le.

– Ez valahogy nem volt jó… – kezdte megfogalmazni a gondolatait Kata. A többiek helyeslően sóhajtottak. – Egyik szerep sem pont az volt, aminek gondoltam, mikor választani kellett. Vagy ti mire gondoltatok, mit kell majd csinálni?

A többiek egymás szavába vágva kezdték mondani a véleményüket, ami nagyon hasonlított Katáéhoz. Mintha minden szerephez tartozó feladatban lett volna egy csavar.

– Ráadásul mi nem is kellettünk semmire… – mondta Zsófi, a sasszem, és véleményéhez csatlakoztak a vadászkutya orrú és fülelő csapattagok is.

Hamarosan érkezett a következő csapat, akik, mint kiderült, hasonló véleménnyel voltak a játékról.

A harmadik csapat lógó orral ért az ebédlőbe, Anna pityergett is, Tomi láthatóan feszült volt. Nem sikerült végigcsinálniuk a pályát, így attól féltek, miattuk oda az egész, sosem jutnak ki az iskolából…

Az ebédlőben gyülekező gyerekek már nagyon várták Bori nénit, és amint a tanító néni belépett, le is támadták egy kérdésözönnel.

– Hogy lehet, hogy volt, akik nem is vettek részt a feladatokban? Elrontottunk valamit? Miért kellett akkor nekik ez a szerep? Miért voltak ilyen nehezek a feladatok? Már sosem jutunk ki?

– Tudom, hogy szeretnétek választ kapni mielőbb ezekre a kérdésekre, de kérlek, közben kezdjetek el sorba állni az ebédkiosztó ablaknál, ugyanis tartunk most egy ebédszünetet. Ha mindenki leült az asztaloknál az ebédjével, elmondom a további tudnivalókat és válaszokat is kaptok.

Az osztály a mindennapokban megszokott módon sorakozni kezdett és hamarosan mindenki leült. A finom illatokat megérezve jöttek rá sokan, mennyire megéheztek, épp csak az izgalmas feladatok mellett eszükbe sem jutott ez. Bori néni, ahogyan ígérte, beszélni kezdett.

– A kérdésekből és a sorban állás alatt elcsípett beszélgetésekből tudom, hogy nem igazán tetszett nektek az akadálypálya, szomorúak és csalódottak is vagytok. Sajnálom, hogy így alakult, de ne aggódjatok, semmi nincs veszve, és meg volt az oka annak, hogy ezt a szobát ilyenre terveztük.

A képességeinket nem mindig egyszerű felmérnünk, nem mindig egyszerű a csapatmunka, de a segítőim visszajelzései alapján szuperül helytálltatok, még ha össze is zavarodtatok vagy meg is ijedtetek. Galád módon mindezzel

egy másodlagos feladatot és tanulságot is rejtettünk az akadálypályába. Döntöttetek nehéz helyzetekben, támogattátok egymást, és arra is rájöttetek, hogy nem minden feltétlenül az, aminek elsőre gondoljuk, és nem mindig egyszerű eldöntenünk, kik is vagyunk.

Most tartunk egy kis pihenőt, de ne aggódjatok, továbbmehettek! Nem rontottatok el semmit végleg, biztos vagyok benne, hogy ki fogtok szabadulni! Egyetek, igyatok, próbáljatok lazítani és helyretenni, ami történt.

Remélem, hogy senki nem lesz annyira kajakómás, hogy elfelejtse, amit az akadálypályán megfigyelt, észrevett, ezekre ugyanis szükség lesz a további szobákban. Azaz a későbbiekben lesz szükségünk azokra a csapattagokra, akikre most nem került sor a pályán. Aki attól fél, nem fog már jól emlékezni, az ebéd után leírhatja, amit megjegyzett. Ha eddig esetleg beszélgettetek a feladatokról, az nem gond, de ezután kérlek, próbáljátok meg az információkat magatokban tartani.

Ebéd után Bori néni hagyta egy kicsit lazítani még a gyerekeket, de aztán indulniuk kellett tovább, hiszen vártak még rájuk feladatok.

– Készen álltok? – tette fel hirtelen a kérdést. Elhangzott néhány igen, de korántsem olyan lelkesen, mint korábban. Bori néni kicsit megijedt, hogy nem lesz már erejük, de azt azért örömmel látta, hogy minden gyerek figyel. – Remélem azért ennél jobban akarjátok, hogy kezdődjön az újabb kaland! – folytatta nevetve és itt már az osztály is kezdett kicsit aktívabb lenni.

– A szomszédos teremben vár rátok a következő feladat, ami egy kicsit talán másmilyen lesz, mint az eddigiek. Gyertek!

A teremben Bori néni minden gyerek kezébe adott egy tabletet, közben pedig elkezdett magyarázni: – Ebben a szobában arra derül fény, hogy mennyire ismeritek jól egymást. Persze az eddigiekben is volt ilyesmi, és ki is derült, hogy igazán jól összekovácsolódott csapat vagytok, de most még jobban elmélyülünk ebben. Ha elmondtam a feladatot, válasszatok magatoknak párt. Utána a tableten ki kell majd töltenetek néhány kérdést, amiket kérlek, nagyon őszintén válaszoljatok meg. Nem fogjuk a válaszaitokat megnézni, csak név nélkül látunk majd egy izgalmas összesítést a végén. Miután végeztetek, cseréljetek tabletet és újra töltsétek ki ugyanazt, de most úgy, hogy a párotok nevében válaszoltok. A végén cseréljetek ismét, és a program összehasonlítja az eredményeket. Ne aggódjatok, semmi gond nincs, ha kiderül, hogy valaki nem ismeri a párját annyira, a teremből ki fogtok jutni és közben még sok újat meg is tudtok egymásról!

A gyerekek gyorsan párokba rendeződtek, majd csendben elkezdték a kérdéssor kitöltését. Különböző helyzetekbe kellett beleképzelniük magukat, majd kiválasztani, hogy érzik magukat ezekben.

Az első körben csak néha lehetett egy-egy sóhajtást hallani, mikor úgy tűnt, valaki nem tudja, mit is válaszoljon.

Kiderül, hogy egy hétig elmarad a matekóra – hangzott az egyik szituáció, és Zsófi kicsit elgondolkodott. Az őszinte válasz az, hogy csalódott lesz, hiszen ez volt az egyik kedvenc tantárgya. De tudta, hogy a nagy többség örömmel reagálna a helyzetre, ő pedig akár kicsit nevetségessé is válhat, amiért mást gondol. De Bori néni azt mondta, nem kell, hogy mindenki megtudja a válaszát, így aztán őszintén bejelölte, hogyan is érezné magát.

Zolinak egy másik kérdés okozott egy kis fejtörést: Filmet néztek és a főszereplő kutyája meghal. Zoli imádta a kutyákat, az is előfordult már vele, hogy otthon filmet nézett és egy megható jelenetnél bizony kicsordult a könnye. De ezt senki nem tudta róla. Vajon mit szólnának a többiek, ha ezt tudnák? Azt gondolta, nem az a fiú, aki minden helyzetben a legkeményebb, és egyszer talán már sírt is az osztály előtt, de akkor csúnyán elesett és még a csapata is elvesztette a meccset és nem csak egy filmről volt szó. Bár tény és való, hogy a válaszokban nem

szerepelt, hogy sírni fog, mindössze annyi, hogy meghatódik. Ösztönösen összehúzta magát egy kicsit a tablet fölött, nehogy bárki is lássa a bejelölt választ, majd megnyomta.

A második fordulóban már többek arcán látszott a tűnődés vagy néha a tanácstalanság. A kitöltés közben voltak, akik társukat figyelve próbáltak ráérezni a válaszra, talán esetleg némi segítséget is remélve, és voltak nagy összenevetések is. A feladattal minden gond nélkül végeztek, feszült csendben várták az eredményt.

– Úgy látom, mindenki végzett – szólalt meg a tanító néni. – A program összesítette az eredményeket és elsőként azt nézhetjük meg a táblára kivetítve, hogy mennyire tudtátok eltalálni a párotok válaszait. Itt most nem fogjuk látni, hogy melyik eredmény kikhez tartozik, de nálatok is meg fog jelenni, így ti pontosan fogjátok tudni. Ha kijön valami érdekes és az adott pár esetleg szeretne beszélni róla, akkor megbeszélhetjük.

A táblán kirajzolódtak az eredmények. Voltak párosok, akik szinte az összes kérdésnél ráéreztek társuk válaszára. Úgy tűnt, nagyon sokat senki nem tévedett, de volt azért érdekes eredmény.

Bori néni úgy gondolta, megér egy kérdést, hogy vajon szeretnének-e ezek a párok mesélni az eredményről. – Ti azt is látjátok a tableten – kezdte –, hogy melyik kérdéseknél tért el a válaszotok. Az a két páros, akiknél ez a két nagyon eltérő eredmény született, szeretne esetleg mesélni róla, hogy mit gondolnak, miért történt így? Ha nem, akkor a nemet mondanotok sem kell, így maradhattok nyugodtan névtelenek.

A gyerekek nézegetni kezdték az eredményeiket, majd néhányan összenéztek.

Anna is párjára nézett, majd megszólalt: – Úgy tűnik, Zsuzsi engem sokkal vidámabbnak és bátrabbnak lát, mint én magamat – mondta szégyenlősen elmosolyodva.

– Hát persze, mert egy menő csaj vagy – válaszolt rögtön Zsuzsi, miközben csillogó szemekkel tekintett barátnőjére.

Anna szeretettel megölelte Zsuzsit. – Köszönöm, ez nagyon jól esik. Talán kicsit tényleg olyan is vagyok – nevetett. – De persze leginkább szeretnék annak látszani, ezért sokszor olyasmit is megcsinálok, amitől valójában félek. Vagy épp nem mondom el, ha valami bánt – vallotta be elhalkulva.

A két lány őszinte megnyilatkozásán felbátorodva Tomi és Berci is jelentkeztek, hogy ők is elmesélik, miért lett a többiekétől kicsit különböző az eredményük.

Berci kezdett bele: – Én azt gondolom, elég jól ismerem már Tomit, mert már második óta jó barátok vagyunk, tudom mit szeret csinálni, mi a kedvenc kajája, mikor lesz ideges, hogyan segíthetek neki. De ezek a kérdések mind arra vonatkoztak, hogy mit érezhet különböző helyzetekben. Ez viszont valahogy nehéz, mert ezt sokszor nem tudom jól eldönteni. Pedig tudom, hogy miért is van ez így, de ezt majd Tomi elmondja.

Tomi kicsit zavartan babrálta a pulcsija kapucnijának zsinórját, de azért megszólalt: – Hát igen, mondták már, hogy nem látszanak rajtam az érzelmek úgy, mint másokon, vagy hogy épp pont az ellenkezője látszik. Tudjátok, mert más az operációs rendszerem – nevetett a fejére mutatva. – Azért sok mindent megtanultam már elmondani, de ezeket egyébként tudja a Berci, csak most úgy érzi, hogy nem, de mindig tök jól eltalálja, mikor igazából történik valami. Meg mindig megkérdez. Nekem meg azért volt nehéz ez a feladat – folytatta –, mert sokszor nehéz a másik helyébe képzelnem magam, na meg az érzelmeket leolvasni valaki arcáról. De így, hogy Berci volt a párom, azért jobb volt, mert róla sok mindent tudok, egy időben még listát is írtam róla – sütötte le a szemét kicsit elpirulva, mert azt érezte, megint többet osztott meg a kelleténél.

De barátja már a segítségére is sietett: – Az tök jó volt, nekem is volt egy listám rólad.

A két fiú nevetve pacsizott össze.

– Köszönöm, hogy megosztottátok velünk ezeket! – szólalt meg most Bori néni. – Mielőtt

továbbmennénk mutatok még egy érdekességet. A program a válaszokhoz színeket is rendelt, kivetítem, hogy mindenki lássa a saját válaszát egy-egy kérdésnél. Láthatjátok, hogy ugyanannál a kérdésnél akár mind a négy különféle válasz is előfordulhatott, ezért ott négy különféle szín jelenik meg. A sok-sok szín, amit láttok, azt jelenti, ennyire különbözőképpen érezhetitek magatokat ugyanazokban a helyzetekben.

A gyerekek csodálkozva bámulták a kérdésekhez tartozó színpalettákat.

– Mit gondoltok erről? – kérdezte a tanítónő. – Zsófi? – szólította az egyik jelentkezőt.

– Hát tökre nem ugyanazt válaszoltuk! – kiáltotta a lány.

– Ugye milyen érdekes? – vette vissza a szót Bori néni. – Ugyanaz a helyzet, mégis mennyiféleképpen érzitek benne, tőle magatokat. És persze egyik sem jó vagy rossz, ilyenek vagyunk. Remélem, hogy ez eszetekbe tud jutni majd a játékon kívül is, a való életben, mikor valakit nem értetek hirtelen vagy furcsának találjátok. És ahogy azt Tomi és Bence példája is mutatja, ha kérdeztek, vagy elmondjátok a másiknak, mit éreztek, az sokat segít!

––

– Közeledünk a kiszabaduláshoz, még két feladat és kijuttok! – jelentette be Bori néni. – Remélem tart még az erőtök!

A gyerekek reakcióiból azt szűrte le, hogy van még lelkesedés, bár néhányuk talán már kezdett fáradni. De mostanra elmúlt az ebéd utáni pilledtség és energikusabb volt az osztály.

– Ennél a feladatnál néhány segítőtől kell majd információkat szereznetek, azok alapján megtalálni és nekem kihozni négyszer két elrejtett tárgyat. A segítőket itt a következő négy teremben találjátok. Négy csapatban induljatok el, mindenki válasszon egy termet, ha pedig valahol nem boldogulnátok 20 perc alatt, akkor segítséget kérhettek olyan csapattól, akik sikerrel jártak.

A gyerekek arcán tükröződött némi zavartság és a tanítónő hallotta, hogy volt, aki ki is mondta, ennyi lenne mindössze a feladat?

– Ez így egyelőre biztos túl egyszerűnek tűnik – folytatta –, de az információk megszerzéséhez egy különös nyelven kell kommunikálnotok a segítőkkel. Ti kizárólag kijelentéseket tehettek, míg ők csak kérdezhetnek, ráadásul úgy, hogy ti is és a segítők is az ellentétes válaszra utalhattok csak, igent és nemet pedig senki nem használhat. Mondok egy példát. Ha valamelyikőtök szeretné tudni, hogy a tanári asztalnál kell-e keresni az elrejtett tárgyat, tehet egy kijelentést: A keresett tárgy nem a tanári asztalon van. A segítő kérdéssel fog válaszolni, mondjuk: Látsz valami furcsát a tanári asztalon? Vagy esetleg: Lehet, hogy máshol kellene keresni? A két kérdésből a második jelentheti, hogy valóban ott kellene keresni, mert az ellenkezőjét javasolja. A feladat nem lesz egyszerű egyik félnek sem, de bízom benne, hogy sikerrel jártok és közben jól is szórakoztok! Hajrá!

A gyerekek csapatokra oszlottak és elindultak. Tomi és csapattársai Ildikó nénivel, a tornatanárral találkoztak a teremben. Anna már szaladt is volna kérdezni, de Tomi úgy vélte, először nézzenek körül egy kicsit, hátha rögtön látnak valami nem odaillőt. Minden gyerek elindult valamerre és végigpásztázták a helyiséget. Zoli az egyik fogasra akasztva talált egy plüssmackót, amit odavitt a többiekhez.

– Rákérdezek – mondta társainak és fordult is Ildikó nénihez. – Ez a plüssmackó nem az egyik elrejtett tárgy – jelentette ki.

A segítő nem válaszolt semmit, hiába ismételte meg Zoli a mondatot. Aztán Réka felkiáltott:

– Volt egy nem a mondatban, azt nem szabad! Biztos ezért nem kaptunk választ! Legyen inkább így: Ez a plüssmackó szükségtelen a játékhoz.

Ildikó néni erre már válaszolt: – Miért lenne ez az, amit kerestek?

A gyerekek arca felragyogott, hogy akkor ilyen könnyen meg is találták az első tárgyat, de Tomi mintha összezavarodott volna.

– Most miért is ez lenne, amit keresünk? – kérdezte a többieket.

– Tudod, a fordítottja igaz! – magyarázta neki

Anna. – Réka is és Ildikó néni is az ellenkezőjét állította.
– Hát ez elég bonyolult… – dünnyögte Tomi.
Zsombi megvigasztalta: – Ne aggódj, nekem is elég kusza, nem egyszerű kitalálni, mit is kellene mondani. De úgy tűnik, Réka elég jó ebben.
Mivel a mackón kívül más gyanús tárgyat nem láttak, a következő rejtekhelyről kellett információt szerezniük.
– Legyen mondjuk a hátsó szekrény! – jelentette ki Réka és az előzőektől magabiztosan már mondta is a mondatot: – A hátsó szekrényben nem találunk semmit elrejtve.
De úgy tűnt, elsiette és többen már mondták is egyszerre: – Nem jó, nem jó!
– Legyen az, hogy: a hátsó szekrényben csak az van, ami mindig ott szokott lenni.
Ezt most többen nem értették, miért is jó kijelentés, de közben Ildikó néni már válaszolt is: – Csak olyan tárgyra van szükségetek, ami máskor másutt szokott lenni?
A gyerekek egymás szavába vágva próbálták értelmezni a kérdést, sok teória felmerült. Volt, aki szerint már a kijelentés is hülyeség volt, volt, aki szerint Ildikó néni válasza segített, mert a szekrényben van a tárgy, de nem olyasmi, aminek nem ott lenne a helye. Voltak, akik szerint a kapott információ épp az ellenkezője volt.
Tomi eddig mintha teljesen elmerült volna a gondolataiban, talán nem is figyelve, de aztán megszólalt: – Próbáljuk meg tisztázni és a szekrényre még egy kijelentést tenni. A hátsó szekrényből minden tárgyat itt kell hagynunk a teremben a játék végén.
Ildikó néni válaszát ezután valóban segítségnek ítélték meg: – Vajon melyik az a tárgy, aminek biztosan itt kell maradnia?
Tomi arcán hatalmas mosoly ragyogott fel és örömét ugrándozva meg is osztotta: – Sikerült, rájöttem, hogy működik a játék!
A többiek vele örültek és gondolkozni kezdtek a következő kérdésen, figyelve közben a szekrény tartalmát.
Anna azt gondolta, hogy talán egy filctollkészlet lesz a keresett tárgy, mivel az a sportfelszerelések polcán volt, de Ildikó néni válaszából arra jutottak, csupán rosszul pakolták be azt a szekrénybe. Néhány próbálkozás után végül sikerült rájönniük, hogy egy vázát kell magukkal vinniük.
Örömmel indultak ki a teremből, ám Zsombi mintha nem lett volna olyan lelkes, mint a többiek, sóhajtott is egy hatalmasat.
Réka rá is kérdezett, mi volt a nagy sóhaj oka.
– Hát én még mindig nem értem ezt a feladatot – bosszankodott Zsombi. De a többiek igyekeztek felvidítani: a lényeg az, hogy végül együtt megoldották. Anna felajánlotta a fiúnak, hogy majd valamikor játszhatnak egy ilyet és akkor hátha megérti.
A teremből egy másik csapattal épp egy időben léptek ki, egy harmadik pedig már a folyosón várakozott. Beszélgetni kezdtek a gyerekek és kiderült, bár a másik két csapat is sikerrel járt, Zsófi a feladat közben kiszaladt a teremből és kissé idegesen feladta. Zsombi próbálta jobb kedvre deríteni a lányt azzal, hogy bevallotta, ő sem érti, mi is volt ez az egész.
Már szinte letelt volna az idő, amikor a negyedik csapat is megérkezett. Hangosan kiabálva kezdték mesélni, mi is történt velük: – Tamás bácsi elrontotta! Tamás bácsi elrontotta!
Mint kiderült, annyi mindenről akart információt a csapat, hogy Tamás bácsi már belezavarodott a játékba és már rég rájöttek a gyerekek, mi is az elrejtett tárgy, de segítőjük rosszul válaszolt.
Bori néni elcsendesítette a zsibongó osztályt, majd azt mondta: – Látom izgalmas volt ez a feladat is! Már csak egy szoba van hátra, így nem szeretném húzni nagyon az időt. De azt szeretném, ha néhányan elmondanátok, miért gondoljátok, hogy nehéz vagy esetleg épp könnyű volt ez a feladat!
Zsombi, aki már nagyon belejött abba, hogy mindenkivel megossza, nem értette a feladatot, jelentkezett: – Hát én még mindig nem jöttem rá, hogy pontosan mit kellett csinálni. És ha nem értem a szabályt, akkor nem tudom megcsinálni a feladatot.
Tamás bácsi is meg szerette volna osztani a tapasztalatát: – Hiába vagyok felnőtt és hiába

értettem a játékot, olyan gyorsan folyt a beszélgetés, hogy egy idő után bizony elfáradtam és összezavarodtam. Srácok, ti viszont nagyon profik voltatok!
Tomi is jelentkezett: – Először én sem értettem, de amikor rájöttem, akkor már ment. Én jártam egy tanfolyamra azért, hogy jobban tudjak barátkozni. Ott megtanultam, hogy azért nem megy gyakran a barátkozás, mert én nem mindig veszem észre meg tartom be azokat a szabályokat, amiket mások igen. De ez a játék sokkal egyszerűbb volt. Igazából mintha mindig minden máshogy lenne. A barátkozásról már egy csomó szabályt tudok, de mégis folyton beégek… – a végére elcsüggedt kissé, de két barátja is odaszaladt, hogy biztosítsák róla, velük igenis jól csinálja a barátkozást.
Bori néni mondott még néhány összefoglaló mondatot: – Jól megfogalmaztátok azt, menynyire nem mindegy, hogy értjük-e a kommunikáció szabályait és alkalmazni is tudjuk-e őket. Viszont a játékkal ellentétben a való életben nincs egyetlen helyes szabály, csak talán többen vannak, akik hasonlóan működnek. De ha odafigyeltek egymásra és tudjátok azt, hogy előfordulhat, valakinek nehézséget jelenthet beszélgetni, barátkozni, akkor tisztázni tudjátok a félreértéseket.

Az osztály kicsit örülve, kicsit csalódottan indult neki az utolsó megmérettetésnek. Aki elfáradt, örült, hogy végéhez közeledik a hosszú nap, de ők is úgy érezték, hogy azért rossz is, hogy itt a vége, annyira izgalmas volt.

Bori néni belekezdett a feladat ismertetésébe: – Itt a végső szabadulás előtt kicsit még össze kell szednetek a figyelmeteket és az emlékeiteket. Most jön el az idő, amikor szükség lesz az akadálypályán elraktározott információkra, a sasszemek, vadászkutya orrúak és fülelők képességeire. Aki leírt valamit ebéd után, az átolvashatja, de utána kérem, hogy a terembe lépéskor adja nekem a papírt, bent már ne használjátok! Elsőként kérem, hogy ti menjetek be a terembe. Egy történetet kell majd kitalálnotok, a táblán ki lesznek vetítve a pontos szabályok, hogy hogyan. 15 perc leteltével bemegy hozzátok három társatok – akár olyanok, akik korábban ugyanolyan szerepben játszottak –, nekik egyikőtök mesélje el a történetet. A többiek segíthetnek, ha elakad, de lesz más feladatuk is. Utána csak azok maradjanak a teremben, akik meghallgatták a történetet. Hozzájuk is be fog menni egy hármas csapat, akiknek ők is elmesélik, majd ezt megismételjük még háromszor. Végül akik ötödszörre hallották a történetet, elmesélik majd nekünk. A feladat közben ne lepődjetek meg semmin, ugyanis mindenki kap majd furcsa instrukciókat a játékhoz, így előfordulhatnak vicces helyzetek.

A tanítónő befejezte mondandóját, a sasszem csapat pedig bement a terembe. A táblán kivetítve azt látták, hogy vissza kellene emlékezniük a következőkre a tornatermi akadálypályás feladatról: a pályán három helyen volt kép egy-egy állatról, három helyen szólt valamilyen hang és három helyen érezni lehetett valamilyen illatot. Ha nagyon nem ment a visszaemlékezés, mindhárom kategóriából egy segítséget kaphattak az okostáblára klikkelve. Ezt a kilenc dolgot kellett egy történetbe foglalniuk.
A történetet úgy mondta el a mesélő, hogy háttal állt a bejövő csapatnak és közben mindenkinek tapsolnia kellett.

A gyerekek elindítottak egy visszaszámlálást a táblán, hogy lássák, mikorra kell elkészülniük. A kirakott papírra elkezdték összegyűjteni az emlékeiket. Örültek, hogy nem külön-külön szerepenként kellett megoldaniuk a feladatot, mert mint kiderült, volt, ahol más szerepben játszó társuk emlékezett vissza valamire.

Épp a megadott időre sikerült elkészülniük és jött is három társuk. Mikor Zsuzsi hátat fordított nekik és úgy kezdett bele a történetbe, hogy tapsoltak, látszott némi meglepődés a három beérkezett gyerek arcán. De igyekeztek nagyon figyelni. Réka láthatóan nehezen viselte az egészet, aztán egy ponton úgy döntött, lehet, hogy nem tud majd segíteni társainak a történet felidézésében, de ő most bizony befogja a fülét.

Hamarosan érkezett is a következő hármas csapat. Nekik úgy kellett hallgatniuk a mesét, hogy közben fel-alá járkáltak a teremben, míg a mesélők egy helyben maradtak. Rékát ez már végképp felidegesítette, és úgy döntött, ha el is rontják az egész feladatot, ez már az utolsó, csak hazaengedi őket Bori néni, és kiment a teremből.

A kint várakozók meglepetten látták, hogy nem az egész csapat jött ki és kérdezgetni kezdték, mi történt. Réka ettől hirtelen pánikba esett, azt érezte, hogy cserben hagyta a többieket és sírni kezdett. A többiek megértően vigasztalták és a tanítónő is próbálta megerősíteni, hogy semmi baj nem történt. Réka megnyugodott valamelyest, sikerült összeszednie a gondolatait és el tudta mondani, hogy ő bizony rettenetesen elfáradt, így túl sok volt neki ez a feladat. Sőt az is eszébe jutott, hogy sokszor így érzi magát egy hosszú iskolai nap után, bár ilyen esetekben általában a húgán csattan az ostor és várható, hogy ilyenkor összevesznek.

Kijöttek aztán Réka csapattársai is és egyáltalán nem haragudtak a lányra, átérezték a helyzetét, bizony ők is nagyon elfáradtak.

Bori néni kicsit azt érezte, hogy nehéz feladat maradt a végére, így mielőtt bement volna az újabb csapat, elmondta mindenkinek, hogy aki azt érzi, ez már sok neki, az merje nyugodtan jelezni. És persze ne vegyék véresen komolyan a próbát, senki nem marad az iskolába zárva, próbálják élvezni és egy jót játszani.

A következő körben a mesélőknek meredten bámulniuk kellett a másik csapat szemébe, míg a hallgatók csukott szemmel álltak.

Ezután a mesélők nem artikulálhattak, igyekezniük kellett minél jobban összeszorítani a szájukat.

Az utolsó körben senki nem kapott plusz instrukciót, a feladat már csak az volt, hogy minél több megmaradjon a történetből.

Miután az utolsó csapatok is kijöttek a teremből, Bori néni gratulált is gyorsan:
– A feladatok végére értetek, hősiesen végigcsináltatok mindent, szuperek voltatok! Örömmel jelentem be, hogy kiszabadultatok!

Bár folytatni próbálta mondandóját, az osztály üdvrivalgása miatt semmi nem hallatszott belőle és senki nem figyelt rá. Így aztán hagyta egy kicsit a gyerekeket, hogy kiélhessék az örömüket, majd felemelte a kezét és folytatta: – Kérlek titeket, hogy ne széledjetek még szét és ne rohanjatok el. Odakint a piknikezős részen egy terülj-terülj asztalkámmal várunk titeket, ünnepeljük meg a szabadulást! És beszéljünk is egy kicsit még az utolsó feladatról!

A gyerekek boldogan szaladtak az udvarra és rávetették magukat a finomságokra. A fáradtság egy kicsit most mintha eltűnt volna, mindenki energikusan beszélgetett vagy csemegézett, esetleg mindkettőt egyszerre.

Egy rövid idő múlva a tanár néni úgy döntött, átbeszélik még a legutolsó megpróbáltatást és persze meghallgatják a történetet az utolsó csapattól.

A történet bizony elég rövidre sikeredett. Bori néni a sasszem csapatot kérdezte, vajon menynyi maradt az eredetiből, és ami még érdekesebb, a kilenc megjegyzendőből.

Mint kiderült, a történet elég sokat változott, sok minden kiesett belőle, de került bele új elem is, viszont a kilenc fontos információból hatot sikerült megtartani a végéig. Bori néni azt is elárulta, hogy a megfigyelők mind a kilencre jól emlékeztek.

– Meséltek még arról, hogy milyen volt? Hogy volt-e valami nagyon rossz vagy nagyon nehéz?

Réka szerette volna most is elmondani a tapasztalatait: – Ne haragudjatok, hogy kiszálltam, volt ám bűntudatom. De nagyon elfáradtam. Ettől a tapsolás és aztán a járkálók annyira idegesítőek lettek, hogy egyszerűen nem bírtam elviselni, mintha szétrobbant volna a fejem. A tornateremben már egyszer éreztem ezt, de aztán egész jól összeszedtem magam. De most már nem ment.

A többiek most is biztosították arról, hogy semmi gond nem történt.

Mások is meséltek még a feladattal kapcsolatos élményeikről. Volt, akit szintén idegesített a tapsolás, a járkálás vagy éppen az, hogy

csukva volt a szeme. Amikor a mesélők nem artikuláltak, az mindhárom csapattagnak nagyon nehéz volt.

Aztán jelentkezett Tomi is:– Nekem viszont pont segített, hogy csukott szemmel kellett figyelnem. Ne szeretem, ha valakit figyelnem kell, miközben próbálok megjegyezni valamit.

Erre Gergő is nagyon el akart mondani valamit: – Igazából nekem is jobban ment a történet megjegyzése úgy, hogy járkálhattam, otthon is így szoktam tanulni!

Bori néni örült, hogy ennyiféle tapasztalatot összeszedtek: – Hát igen, nagyon különbözőek vagyunk és ami egyikünknek jó, az a másikunknak lehet kifejezetten rossz is. Azért remélem, a mai napot sikerült olyanra csinálni, hogy mindenki visz haza belőle jó élményeket!

A gyerekek lelkesen kiabálták az igeneket.

– És remélem, később is tudtok még meríteni abból, hogy visszaemlékeztek, milyen szuperül összedolgoztatok, milyen jó csapatot alkottok és mennyire nem kell egymás előtt szégyellnetek magatokat a különbözőségetek miatt – folytatta a tanítónő. Ebben is egyetértett mindenki. Egy ideig folytatódott még a szabadulás ünneplése, aztán lassan elkezdtek feltűnni a szülők, elérkezett a hazamenés ideje. A gyerekek fáradtan, de jó élményekkel indultak útnak.

4.1 Mellékletek

BARNA SZEM

S

KÉK SZEM

O

ZÖLD SZEM

K

FEKETE SZEM

SZ

1.

LEGRÖVIDEBB HAJ

Í

LEGHOSSZABB HAJ

N

LEGVILÁGOSABB HAJ

Ű

LEGSÖTÉTEBB HAJ

S

LEGVILÁGOSABB BŐR

É

LEGSÖTÉTEBB BŐR

G

FOGÓCSKÁZNI

BESZÉLGETNI

LEGÓZNI

:

MESÉT HALLGATNI

.

STRANDRA MENNI

⋮

SZÁMÍTÓGÉPEZNI

⋮

FOCIZNI

FAGYIT ENNI

2.

HINTÁZNI

RAJZOLNI

MESÉT NÉZNI

BARKÁCSOLNI

EGY TÉMA UTÁN KUTATNI

CSENDBEN NÉZELŐDNI

TÁRSASOZNI

KERTÉSZKEDNI

HOMOKVÁRAT ÉPÍTENI

OLVASNI

TÉRKÉPET NÉZEGETNI

KIRÁNDULNI

REJTVÉNY MEGOLDÁSA:

	E
	É
	D
	K
	L
	R
	S
	Ő

REJTVÉNY MEGOLDÁSA:

zavaró ingerek

sokan vannak a folyosón	hangosan szól a becsengető csengő	túl szoros a ruhád
erős szagok vannak az ebédlőben	szemedbe süt a nap	kint az utcán törik az aszfaltot, a hangja az osztályban is hallatszik
éhes vagy	szomjas vagy	vizes lett a ruhád ujja kézmosásnál
a hótól beázott a cipőd, most vizes a zoknid	szúr a pulcsid	túl meleg van
fázol	vécére kell menned	hirtelen megszólal a hangosbemondó

3.

szorít a cipő	villódzik a lámpa	egyszerre többen is beszélnek az osztályban, hangzavar van
be van dugulva az orrod, nem kapsz jól levegőt	be van dugulva a füled, nem hallasz jól	már régóta ülsz, szeretnél felállni és mozogni
visszhangos a tornaterem	zsúfolt a tornaöltöző, alig férsz el	villámlik, dörög
viszket a hátad	valaki túl közel áll hozzád a sorban	valaki bámul
valakinek meg kell fognod a kezét		

pihenési lehetőségek

felállhatsz, mozoghatsz	kiabálhatsz	egyedül lehetsz a könyvtárban
kimehetsz az udvarra	könyvet nézegethetsz	zenét hallgathatsz
beszélgethetsz a barátoddal	beszélgethetsz a tanároddal	nézelődhetsz kifelé az ablakon
gondolkodhatsz a rád váró jó programokról	rajzolhatsz	megeheted az uzsonnád
ihatsz	felveheted a napszemüveged	rágózhatsz
telefonozhatsz	játszhatsz egy játékkal, amit szeretsz	gondolkodhatsz egy kellemes emléken

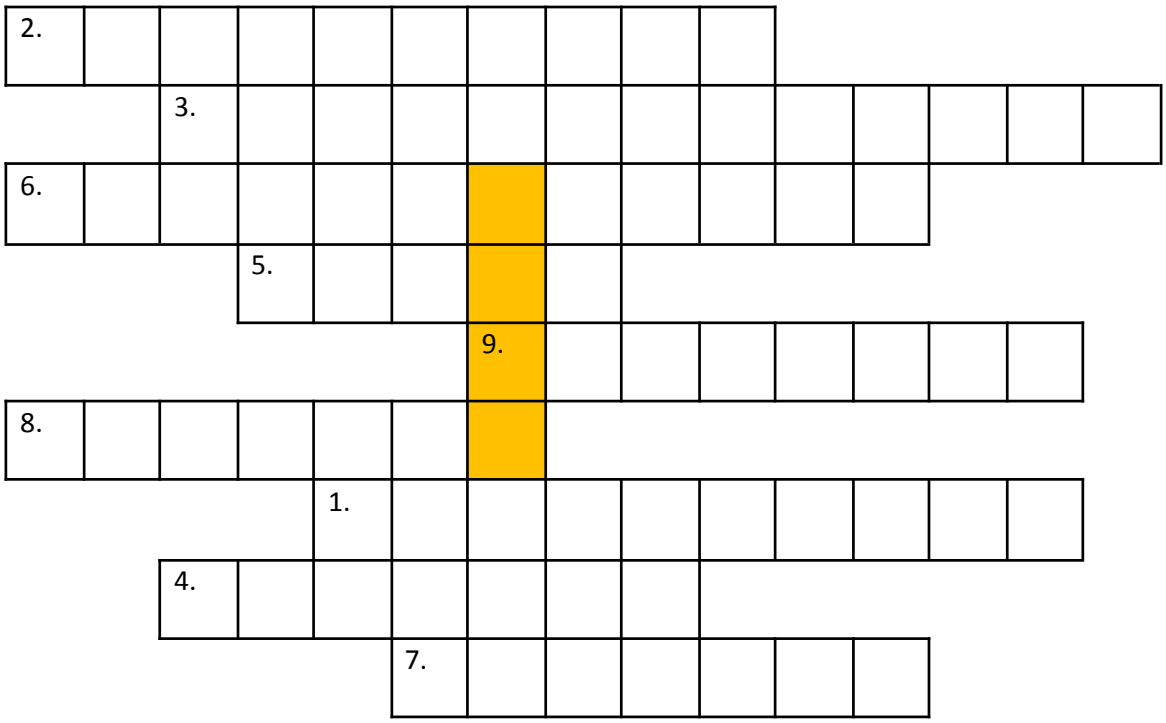

1. Milyen volt a pásztorlegény, amikor segített a sárkánynak?
2. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megsajnálta a sárkányt?
3. Milyen volt a pásztorlegény, amikor a társa megkínálta ennivalóval, de ő inkább ellenfélnek tekintette őt és nem fogadta el?
4. Milyen volt a pásztorlegény, amikor enni adott az egércsaládnak?
5. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megkeményítette magát a szörnyűségekkel teli labirintusban?
6. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meg sem hallotta a kígyó hozzá intézett szavait?
7. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meghallgatta a sárkány történetét?
8. Milyen volt a pásztorlegény, amikor nem jutott ki elsőként a labirintusból, de mégsem adta fel?
9. Milyen volt a pásztorlegény, amikor változtatott az eredeti tervén és inkább a sárkánynak segített?

segítőkész
rugalmas
bátor
nyitott
kitartó
figyelmetlen
együttérző
barátságtalan
jószívű

Ha összeolvasod a színes négyzetekbe írt betűket, megtudod a sárkány nevét!

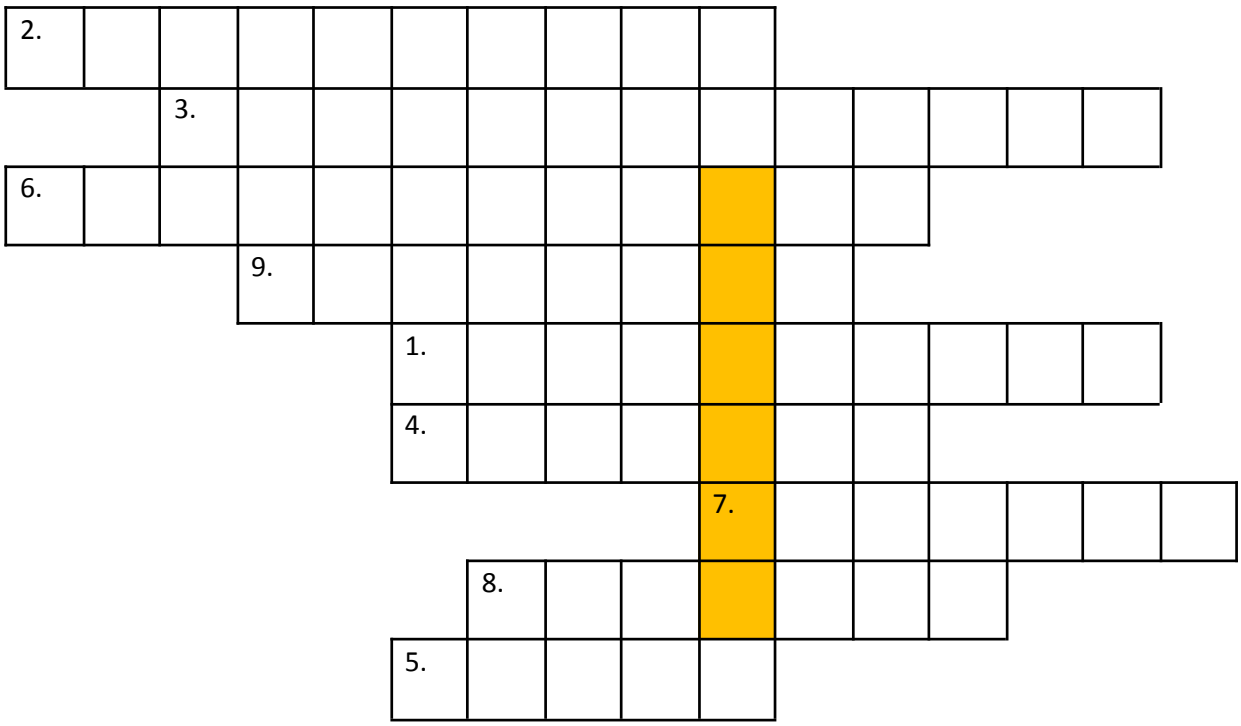

1. Milyen volt a pásztorlegény, amikor segített a sárkánynak?
2. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megsajnálta a sárkányt?
3. Milyen volt a pásztorlegény, amikor a társa megkínálta ennivalóval, de ő inkább ellenfélnek tekintette őt és nem fogadta el?
4. Milyen volt a pásztorlegény, amikor enni adott az egércsaládnak?
5. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megkeményítette magát a szörnyűségekkel teli labirintusban?
6. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meg sem hallotta a kígyó hozzá intézett szavait?
7. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meghallgatta a sárkány történetét?
8. Milyen volt a pásztorlegény, amikor nem jutott ki elsőként a labirintusból, de mégsem adta fel?
9. Milyen volt a pásztorlegény, amikor változtatott az eredeti tervén és inkább a sárkánynak segített?

segítőkész
rugalmas
bátor
nyitott
kitartó
figyelmetlen
együttérző
barátságtalan
jószívű

Ha összeolvasod a színes négyzetekbe írt betűket, megtudod a királylány nevét!

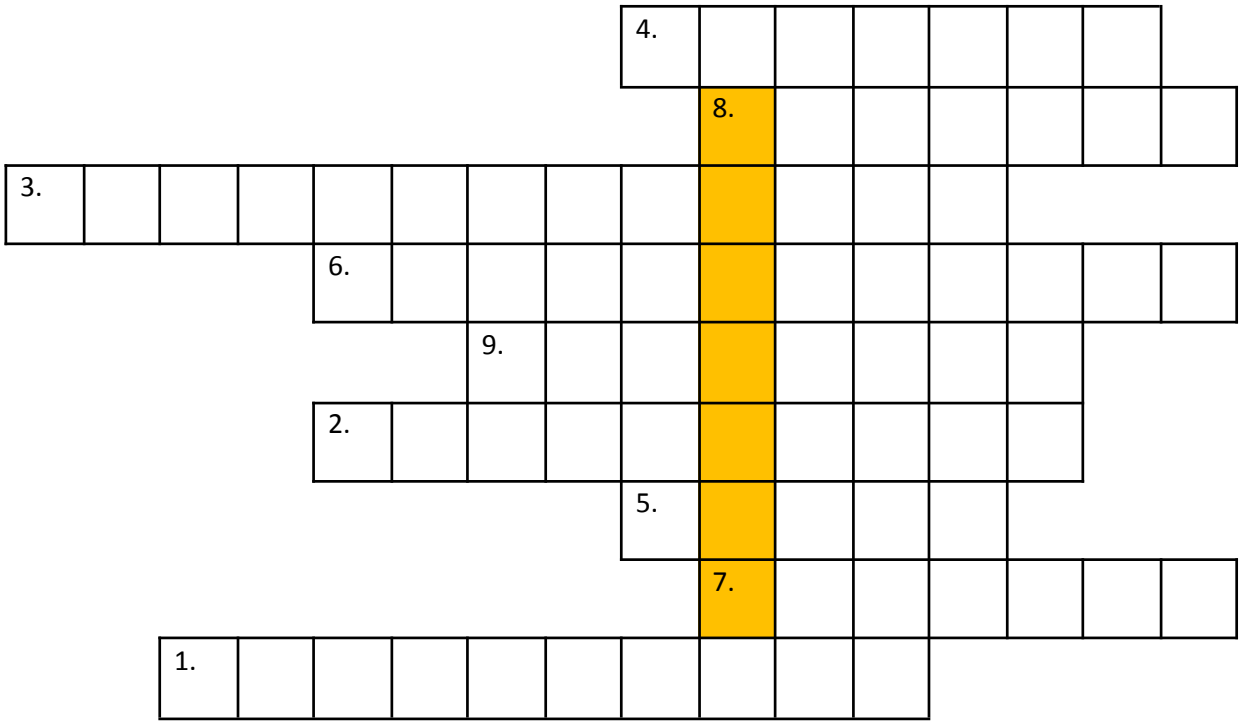

1. Milyen volt a pásztorlegény, amikor segített a sárkánynak?
2. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megsajnálta a sárkányt?
3. Milyen volt a pásztorlegény, amikor a társa megkínálta ennivalóval, de ő inkább ellenfélnek tekintette őt és nem fogadta el?
4. Milyen volt a pásztorlegény, amikor enni adott az egércsaládnak?
5. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megkeményítette magát a szörnyűségekkel teli labirintusban?
6. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meg sem hallotta a kígyó hozzá intézett szavait?
7. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meghallgatta a sárkány történetét?
8. Milyen volt a pásztorlegény, amikor nem jutott ki elsőként a labirintusból, de mégsem adta fel?
9. Milyen volt a pásztorlegény, amikor változtatott az eredeti tervén és inkább a sárkánynak segített?

segítőkész
rugalmas
bátor
nyitott
kitartó
figyelmetlen
együttérző
barátságtalan
jószívű

Ha összeolvasod a színes négyzetekbe írt betűket, megtudod a pásztorlegény nevét!

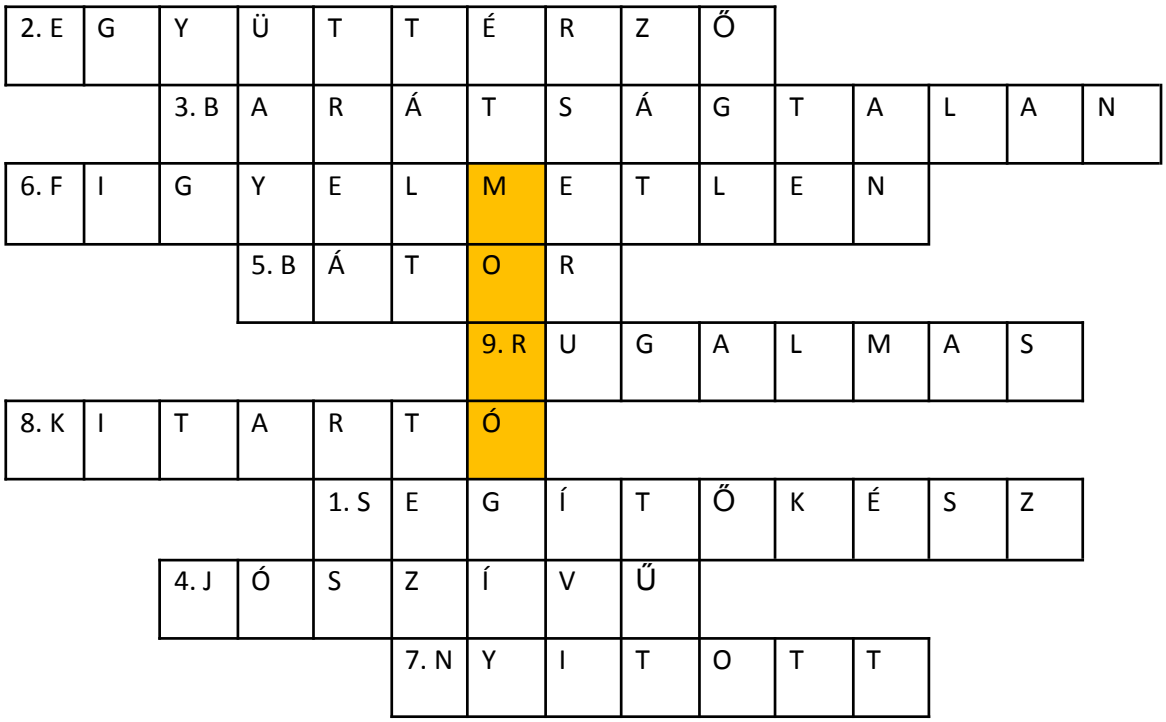

1. Milyen volt a pásztorlegény, amikor segített a sárkánynak?
2. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megsajnálta a sárkányt?
3. Milyen volt a pásztorlegény, amikor a társa megkínálta ennivalóval, de ő inkább ellenfélnek tekintette őt és nem fogadta el?
4. Milyen volt a pásztorlegény, amikor enni adott az egércsaládnak?
5. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megkeményítette magát a szörnyűségekkel teli labirintusban?
6. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meg sem hallotta a kígyó hozzá intézett szavait?
7. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meghallgatta a sárkány történetét?
8. Milyen volt a pásztorlegény, amikor nem jutott ki elsőként a labirintusból, de mégsem adta fel?
9. Milyen volt a pásztorlegény, amikor változtatott az eredeti tervén és inkább a sárkánynak segített?

segítőkész
rugalmas
bátor
nyitott
kitartó
figyelmetlen
együttérző
barátságtalan
jószívű

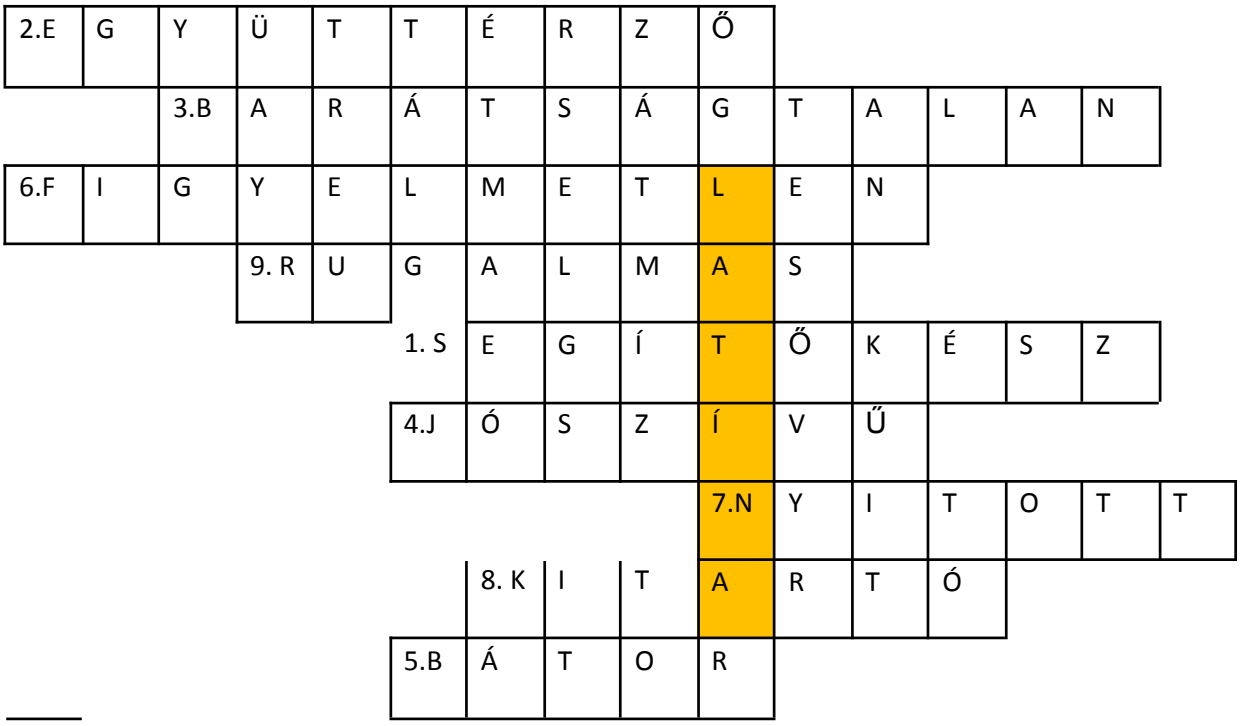

1. Milyen volt a pásztorlegény, amikor segített a sárkánynak?
2. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megsajnálta a sárkányt?
3. Milyen volt a pásztorlegény, amikor a társa megkínálta ennivalóval, de ő inkább ellenfélnek tekintette őt és nem fogadta el?
4. Milyen volt a pásztorlegény, amikor enni adott az egércsaládnak?
5. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megkeményítette magát a szörnyűségekkel teli labirintusban?
6. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meg sem hallotta a kígyó hozzá intézett szavait?
7. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meghallgatta a sárkány történetét?
8. Milyen volt a pásztorlegény, amikor nem jutott ki elsőként a labirintusból, de mégsem adta fel?
9. Milyen volt a pásztorlegény, amikor változtatott az eredeti tervén és inkább a sárkánynak segített?

segítőkész
rugalmas
bátor
nyitott
kitartó
figyelmetlen
együttérző
barátságtalan
jószívű

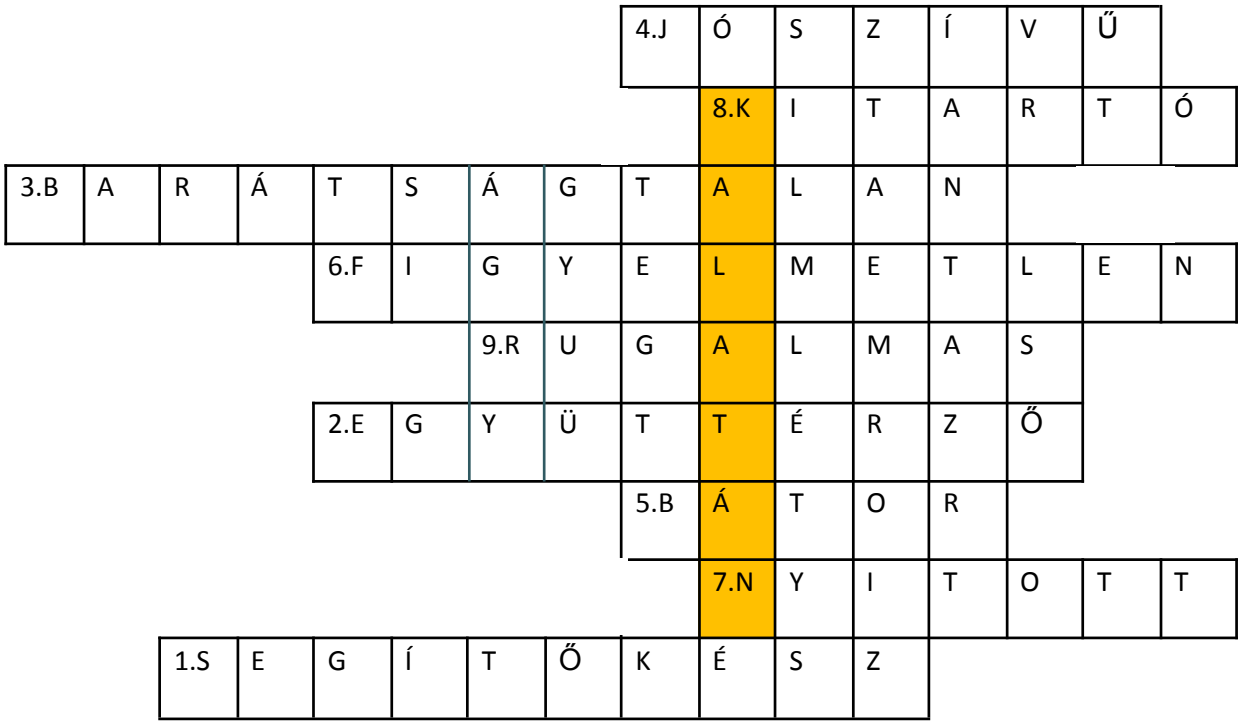

1. Milyen volt a pásztorlegény, amikor segített a sárkánynak?
2. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megsajnálta a sárkányt?
3. Milyen volt a pásztorlegény, amikor a társa megkínálta ennivalóval, de ő inkább ellenfélnek tekintette őt és nem fogadta el?
4. Milyen volt a pásztorlegény, amikor enni adott az egércsaládnak?
5. Milyen volt a pásztorlegény, amikor megkeményítette magát a szörnyűségekkel teli labirintusban?
6. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meg sem hallotta a kígyó hozzá intézett szavait?
7. Milyen volt a pásztorlegény, amikor meghallgatta a sárkány történetét?
8. Milyen volt a pásztorlegény, amikor nem jutott ki elsőként a labirintusból, de mégsem adta fel?
9. Milyen volt a pásztorlegény, amikor változtatott az eredeti tervén és inkább a sárkánynak segített?

segítőkész
rugalmas
bátor
nyitott
kitartó
figyelmetlen
együttérző
barátságtalan
jószívű

TÜRELMES VAGYOK

TÜRELMETLEN VAGYOK

SEGÍTŐKÉSZ VAGYOK

NEM SZÍVESEN SEGÍTEK

GYORS VAGYOK

LASSÚ VAGYOK

KITARTÓ VAGYOK

INKÁBB FELADOM

BŐBESZÉDŰ VAGYOK

SZŰKSZAVÚ VAGYOK

RENDBEN TARTOM A DOLGAIMAT

SZÉTSZÓRT VAGYOK

1. mennyire tudsz türelmes lenni, ha

a. fáradt vagy
b. jó kedved van
c. nagyon kell pisilned, de valaki elfoglalta a vécét
d. sietni akarsz valahova
e. valaki felbosszantott
f. kipihented magad
g. veled is türelmesek a többiek

2. mennyire tudsz segítőkész lenni, ha

a. sietsz valahova
b. épp mérges vagy
c. anyukád kér, hogy segíts neki
d. a barátod elesik és megüti magát
e. neked is segítenek, amikor szükséged van rá
f. az osztálytársad nem érti a házi feladatot

3. mennyire tudsz gyors lenni, ha

a. nagyon nehéz a feladat, amit meg kell oldani
b. nagyon könnyű a feladat, amit meg kell oldani
c. fáradt vagy
d. fontos neked, hogy gyorsan megcsináld, amit kell
e. anyukádnak kell időpontra odaérni

4. mennyire tudsz kitartó lenni, ha

a. érdekes a feladat, amivel foglalkozol
b. unalmas a feladat, amit kaptál
c. fáradt vagy
d. kipihent vagy
e. már nagyon sokszor próbáltál megoldani valamit, de nem sikerült
f. valami elsőre nem sikerül

megjegyezni, amit hallasz	megjegyezni, amit látsz	rendet tartani magad körül
észrevenni apró részleteket	énekeket megjegyezni	gyorsan futni
felmászni magas helyekre	várni	segítséget kérni
jó dolgokra gondolni	bocsánatot kérni	régi dolgokra emlékezni
fejben számolni	egyszerre több dologra figyelni	játékokat kitalálni

segíteni másnak	szólni, ha segítségre van szükséged	egy témával hosszan foglalkozni
kedves hangon beszélni, amikor nyugodt vagy	megköszönni, ha kapsz valamit	szólni, ha valami zavar
bepakolni a táskád	megosztani a játékodat	elmondani, ha valaki bántott
elfogadni a bocsánatkérést	elviselni, ha veszítesz a társasban	sorban állni
meghallgatni a barátod problémáját	bocsánatot kérni,ha hibáztál	megnyugtatni magad, amikor mérges vagy

NEM IGAZ RÁM

NAGYON IGAZ RÁM

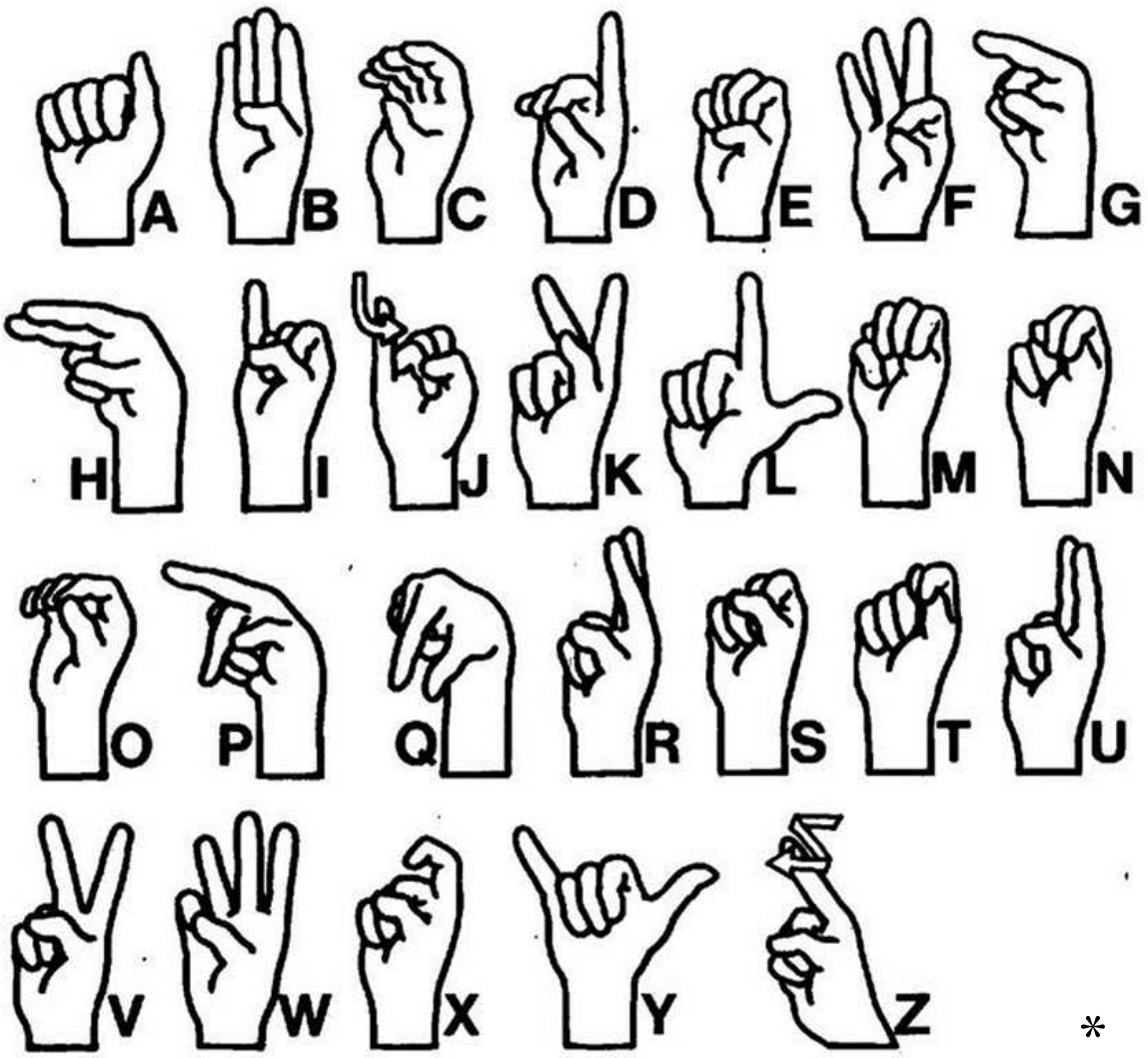
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

*

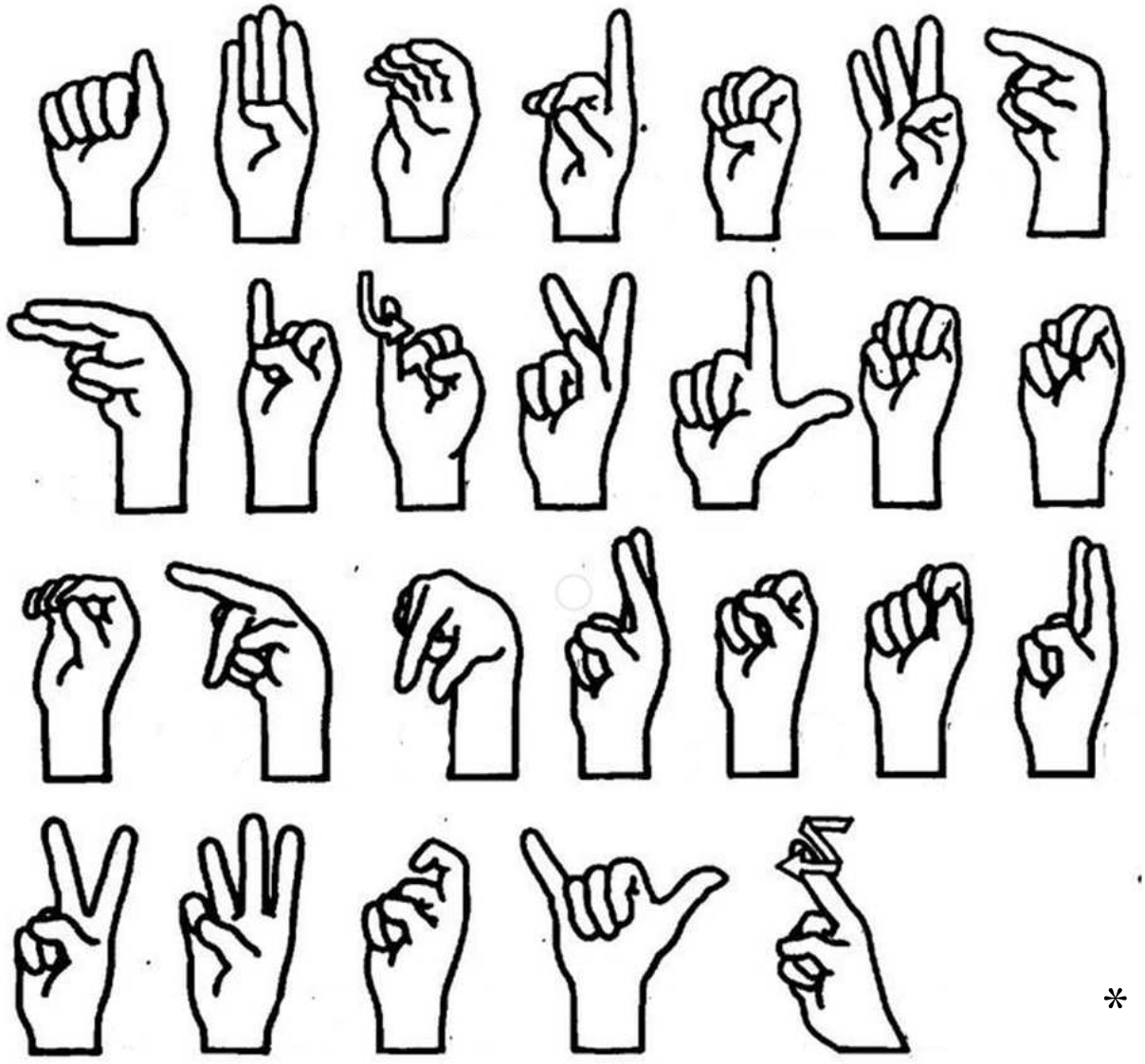

*Paul M Walsh : *Finger Spell Chart Sign Language DEAF*
https://www.flickr.com/photos/69805768@N00/3053507127

BOLDOG

SZOMORÚ

MÉRGES

CSALÓDOTT

IZGATOTT

NYUGODT

SZORONGÓ

FÉL

HELYZETEK

- Meglepetés ajándékot kapsz (Nem tudod, hogy mit)
- Megdicsérik a rajzodat
- Az egész iskola előtt mondasz verset
- Repülővel mentek nyaralni
- Holnap iskolai úszás lesz
- Ottalvós osztálykirándulásra mentek
- Eltört a kedvenc bögréd
- Találsz egy bogarat a padodon
- Nem találod a tornazsákod
- Észreveszed, hogy elfelejtettél házit írni
- Valami nem sikerül elsőre
- Kapsz egy kutyát a szülinapodra

VIDÁM

SZOMORÚ

MÉRGES

FEEL

MOSOLYOG	SZALADGÁL
RÁZZA A KEZÉT	VICCELŐDIK-BOHÓCKO-DIK
FOROG KÖRBE-KÖRBE	UGRÁL
NEVET	SIKONGAT
HALLGAT	KERÜLI A TÁRSASÁGOT
NEM VÁLASZOL, HA KÉR-DEZIK	SOKÁIG NÉZ LEFELÉ
ÖSSZEKUPORODIK	LEHAJTJA A FEJÉT

NEM JÁTSZIK	HALKAN BESZÉL
CSAPKOD	VEREKSZIK
NEM VÁLASZOL, HA KÉR-DEZIK	KÁROMKODIK
KIABÁL	RÁNCOLJA A SZEMÖLDÖ-KÉT
FÚJTAT	SIKÍT
ELRONTJA MÁS JÁTÉKÁT	LÖKDÖSŐDIK
TOPORZÉKOL, DOBBANT A LÁBÁVAL	SÍR

ÖKÖLBE SZORÍTJA A KEZÉT	NEM JÁTSZIK
HALLGAT	NEM VÁLASZOL, HA KÉRDEZIK
KÁROMKODIK	PISZKÁL MÁSOKAT
NEM AKAR RÉSZT VENNI VALAMIBEN	FÉLREVONUL
ÖSSZEKUPORODIK	ZAVARTAN NEVET

- menj már arrébb
- ezzel én játszom, menj innen
- idegesítő vagy, maradj már csöndben
- ne motyogj már, semmit se hallok
- menj már arrébb, nem látok tőled semmit
- de béna vagy, még ezt sem tudod?
- te nem játszhatsz velünk
- fúj, de büdös
- de béna
- hagyd már abba, tök unalmas
- összevissza beszélsz
- ne hadarjál már, érthetetlenül beszélsz
- ne üvöltözz már

- túl közel állsz hozzám, ez zavar engem
- egyedül szeretnék játszani vele, aztán odaadom
- engem zavar ez a hang, abba tudod hagyni?
- nem hallottam, amit mondtál, légyszi, mondd hangosabban
- én nem látok, légyszi állj arrébb
- ha nem sikerül, segítek neked
- most csak mi szeretnénk együtt játszani, de később te is beállhatsz
- engem zavar ez a szag
- nekem ez nem tetszik
- már nagyon régóta mesélsz erről, most beszéljünk valami másról
- nem értettem, amit mondtál, légyszi, mondd el újra
- túl gyorsan mondtad, nem tudtam figyelni, légyszi, mondd lassabban
- engem zavar ez a zaj

kakukktojás szavak, minden csoportnak jusson belőle egy:

mindig

figyelj,

hogy ne bántsd meg

a másikat

azzal, ahogy

beszélsz

arra nézek, aki beszél	nem arra nézek, aki beszél
kérdéseket teszek fel annak, aki beszél	csendben hallgatom azt, aki beszél
állva tudok jól figyelni	babrálok a kezemmel, miközben figyelek
járkálok, miközben figyelek	rajzolgatok, miközben figyelek
izgek-mozgok, miközben figyelek	hümmögök, miközben figyelek
gyakran hozzászólok, miközben figyelek	hangokat adok ki miközben figyelek
rágcsálok valamit, miközben figyelek	dobolok az ujjaimmal, miközben figyelek
néha megismétlem, amit a másik mond, miközben figyelek	dúdolgatok, miközben figyelek

1. A király attól félt, hogy a lánya:
   buta

2. Miből készült a királylány fejdísze?
   aranyból

3. Hol kellett keresniük a királylány fejdíszét?
   erdőben

4. Kivel találkozott először a pásztorlegény?
   kisegérrel

5. Hogy érezte magát a pásztorlegény az első próba után?
   vidáman

6. Miért kaszabolta le a pásztorfiú a kígyót?
   félt tőle

7. Az utolsó próbán hány kérővel kellett megmérkőznie a pásztorlegénynek?
   hárommal

8. Hova vitte a sárkány a királylányt, mikor elrabolta?
   várába

9. Hány feje volt a sárkánynak?
   hét

10. Mit adott a sárkány a pásztorlegénynek, mikor visszaadta neki a királylányt?
    szélsebes lovat

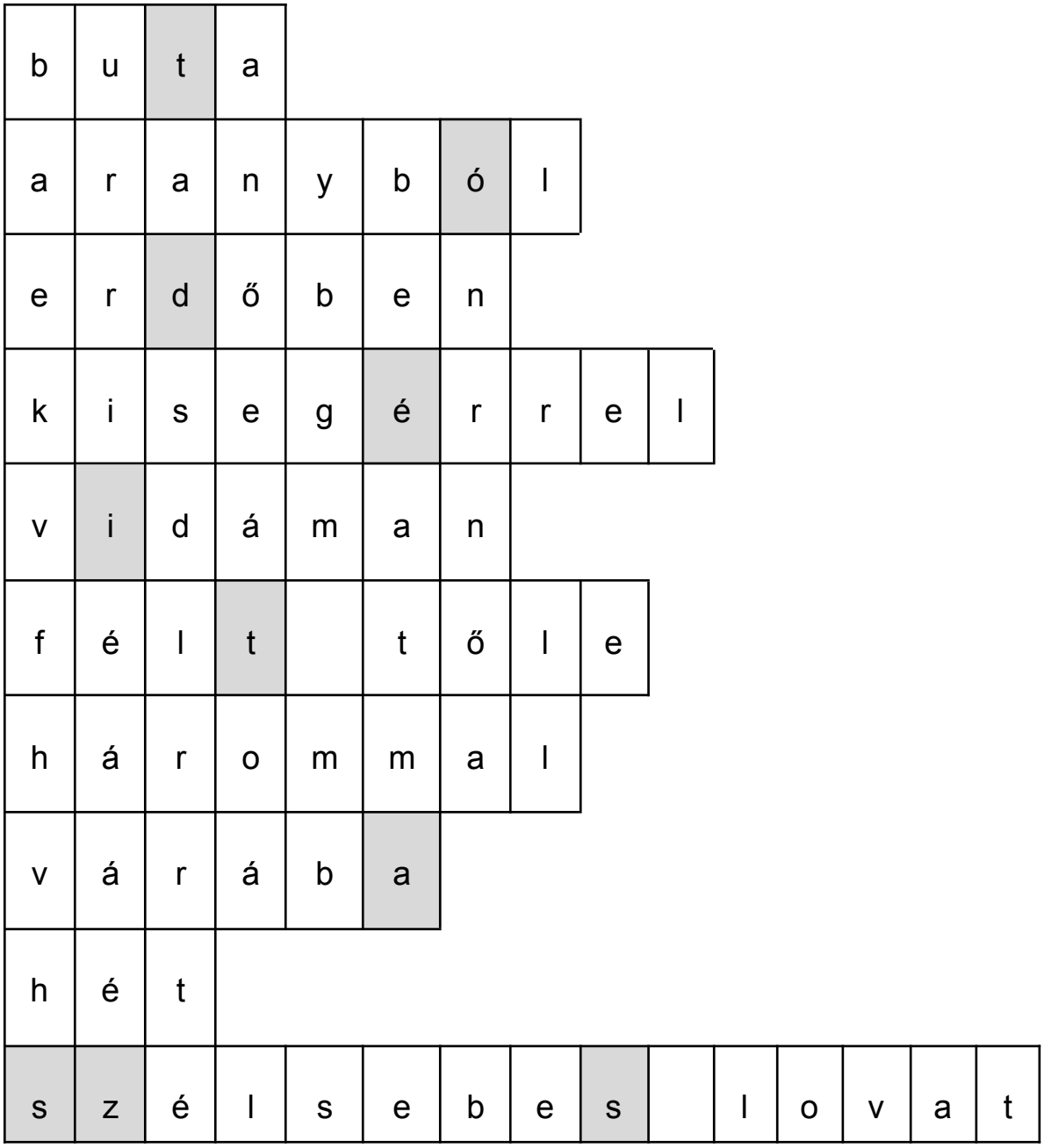

(megoldás: diós tészta)

A király attól félt, hogy a lánya:	b		5													
Miből készült a királylány fejdísze?		r			y		3									
Hol keresték a királylány fejdíszét?			1	ő			n									
Kivel találkozott az erdőben a pásztorfiú?	k				g	6				l						
Hogy érezte magát a pásztorfiú az első próba után?		2		á			n									
Miért kaszabolta le a pásztorfiú a kígyót?			l	9	X			l								
Az utolsó próbán hány kérővel küzdött a pásztorfiú?	h			o		m										
Hova vitte a sárkány a királylányt, mikor elrabolta?					b	10										
Hány feje volt a sárkánynak?																
Mit adott a sárkány a pásztorfiúnak?	7	8			s				4	X			v			

Most írd ide a zöld négyzetekben levő betűket:

1	2	3	4		5	6	7	8	9	10
				X						

Ha összeolvasod a betűket, megtudod, hogy milyen finomságot ettek a kérők az utolsó próba előtt.

Ha valaki sokat kérdez,	**A**
az nem azért van, mert idegesíteni akar.	**A**
az lehet, hogy azért van, mert így próbálja megérteni a dolgokat.	**A**
Ha valaki legjobban egyedül szeret játszani vagy csak egy-két gyerekkel,	**B**
az nem azért van, mert undok.	**B**
az lehet, hogy azért van, mert neki könnyebb egy-két gyerekre figyelni, mint sok gyerekre figyelni egyszerre.	**B**
Ha valaki nem szeret kint lenni, ha nagyon hideg van vagy nagyon erősen süt a nap,	**C**
az nem azért van, mert ő kényeskedik.	**C**
az lehet, hogy azért van, mert érzékenyebb a hőmérsékletre.	**C**
Ha valaki nem gondolja át, hogy mi a helyes, mielőtt csinál vagy mond valamit,	**D**
az nem azért van, mert ő rossz gyerek.	**D**
az lehet, hogy azért van, mert az agya nem tud lelassítani.	**D**
Ha valakinek nehéz elfogadni, hogy a dolgok nem úgy történnek, ahogy ő gondolta vagy megszokta,	**e**
az nem azért van, mert ő túl merev.	**e**
az lehet, hogy azért van, mert az ismerős dolgok között érzi biztonságban magát.	**e**

Ha valaki csak egy témáról szeret beszélni és más nem érdekli annyira,	**F**
az nem azért van, mert ő mást nem tud megérteni.	**F**
az lehet, hogy azért van, mert az a téma annyira fontos neki, hogy sok időt tölt vele, és örül, ha mesélhet róla.	**F**
Ha valaki nem akar bocsánatot kérni vagy úgy látszik, mintha nem bánná meg, amikor hibázik,	**g**
az nem azért van, mert nincs benne együttérzés.	**g**
az lehet, hogy azért van, mert nem tudja, hogy hibázott.	**g**
Ha valaki nem néz a szemedbe, amikor beszél hozzád vagy te beszélsz hozzá,	**H**
az nem azért van, mert nem figyel rád.	**H**
az lehet, hogy azért van, mert így jobban tud figyelni.	**H**
Ha valaki gyakran himbálózik, csavargatja a haját, rázza a kezét, sokszor pörget valamit, forog maga körül, topog a lábával vagy más hasonló dolgot csinál,	**I**
az nem azért van, mert ő fura.	**I**
az lehet, hogy azért van, mert így tudja magát megnyugtatni, vagy így fejez ki bizonyos érzelmeket.	**I**
Ha valaki nehezen hagyja abba, amit csinál és nehezen kezd új dologba,	**J**
az nem azért van, mert szófogadatlan.	**J**

az lehet, hogy azért van, mert több időre van szüksége ahhoz, hogy váltson.	**J**
Ha valaki sokszor kiabál, verekszik vagy káromkodik,	**K**
az nem azért van, mert rossz gyerek.	**K**
az lehet, hogy azért van, mert túl sok érzelemmel kell megküzdenie egyszerre.	**K**
Ha valaki sokat izeg-mozog,	**L**
az nem azért van, mert nyughatatlan.	**L**
az lehet, hogy azért van, mert az agyának ilyen sok mozgásra van szüksége.	**L**
Ha valaki hangokat vagy szavakat ismétel, úgy, hogy annak szerinted nincs értelme,	**M**
az nem azért van, mert ő fura.	**M**
az lehet, hogy azért van, mert az agyának erre van szüksége ahhoz, hogy nyugodt maradjon.	**M**
Ha valakit emlékeztetni kell arra, hogy egyen, igyon vagy menjen ki a mosdóba,	**N**
az nem azért van, mert ő bébis.	**N**
az lehet, hogy azért van, mert nem mindig ismeri fel, hogy mi zajlik a testében és mit üzen az agya.	**N**
Ha valaki mindig ugyanazt az ételt akarja enni és nem kóstol meg új ételeket,	**O**
az nem azért van, mert ő finnyás.	**O**

az lehet, hogy azért van, mert különösen érzékeny az ízekre, szagokra vagy az ételek állagára.	**O**
Ha valakinek segíteni kell abban, amit a kortársai már általában egyedül csinálnak,	**P**
az nem azért van, mert ő lusta.	**P**
az lehet, hogy azért van, mert nehezére esik előre megtervezni, elkezdeni vagy befejezni dolgokat.	**P**
Ha valaki nem válaszol, amikor szólsz neki,	**Q**
az nem azért van, mert nem akar figyelni rád.	**Q**
az lehet, hogy azért van, mert valami másra annyira figyel, hogy nem veszi észre, hogy szóltál neki.	**Q**
Ha valakinek nehéz visszaemlékezni, ha egyszerre túl sok dolgot mondanak neki,	**R**
az nem azért van, mert nem figyelt eléggé.	**R**
az lehet, hogy azért van, mert az ő memóriája akkor működik jól, ha egymás után kell megjegyeznie a dolgokat.	**R**
Ha valakinek az arcán nem látszik, hogy hogy érzi magát és nem is mondja el,	**S**
az nem azért van, mert nincsenek érzelmei.	**S**
az lehet, hogy azért van, mert ő másfajta jeleket küld arról, hogy hogy érzi magát.	**S**
Ha valaki nem veszi észre, hogy szomorú vagy, vagy mérges vagy,	**T**
az nem azért van, mert nincs benne együttérzés.	**T**

az lehet, hogy azért van, mert nem tudja leolvasni azokat a jeleket, amiket te küldesz arról, ahogy érzed magad.	**T**
Ha valaki sokszor beszél nagyon hangosan,	**U**
az nem azért van, mert azt akarja, hogy mindenki rá figyeljen.	**U**
az lehet, hogy azért van, mert nehezen szabályozza a hangerejét.	**U**
Ha valaki mindig babrál valamit a kezével,	**Ü**
az nem azért van, mert téged akar idegesíteni vele.	**Ü**
az lehet, hogy azért van, mert az agya így tudja megnyugtatni magát.	**Ü**
Ha valaki gyakran ad ki neked szokatlan hangokat,	**v**
az nem azért van, mert feltűnősködik.	**v**
az lehet, hogy azért van, mert nem tudja szabályozni ezeket a hangokat.	**v**
Ha valaki számodra szokatlan módon beszél,	**Z**
az nem azért van, mert színészkedik.	**Z**
az lehet, hogy azért van, mert ő így tud beszélni.	**Z**
Ha valaki nem köszön, amikor találkoztok,	**X**
az nem azért van, mert nem örül a találkozásnak.	**X**
az lehet, hogy azért van, mert még nehezére esik a köszönés.	**X**

Ha valaki nevet, amikor más szomorú,	**Y**
az nem azért van, mert kineveti azt, akinek baja van.	**Y**
az lehet, hogy azért van, mert rajta így látszik, ha zavarban van.	**Y**
Ha valaki mindent megfogdos, úgy, hogy nem kérdezi meg előtte,	**Ö**
az nem azért van, mert nem tudja, hogy az nem az övé.	**Ö**
az lehet, hogy azért van, mert így szerez információt a dolgokról.	**Ö**
Ha valaki olyat mond, ami nem udvarias,	**Ő**
az nem azért van, mert meg akar bántani.	**Ő**
az lehet, hogy azért van, mert nem tudja pontosan, hogy amit mond, az bántó.	**Ő**
Ha valakinek megengedik, hogy ne kézzel írjon az órán, hanem számítógéppel,	**Ű**
az nem azért van, mert kivételeznek vele.	**Ű**
az lehet, hogy azért van, mert neki a kézírás sokkal nehezebb.	**Ű**
Ha valakinek megengedik, hogy kimenjen az óra közben,	**SZ**
az nem azért van, mert kivételeznek vele.	**SZ**
az lehet, hogy azért van, mert az agyának szüksége van egy kis pihenésre.	**SZ**
Ha valakinek megengedik, hogy járkáljon a teremben óra közben,	**ZS**

az nem azért van, mert kivételeznek vele.	**ZS**
az lehet, hogy azért van, mert ő mozgás közben tud jól figyelni.	**ZS**
Ha valakinek megengedik, hogy ne vegyen részt egy feladatban,	**1**
az nem azért van, mert kivételeznek vele.	**1**
az lehet, hogy azért van, mert az agyának épp szüksége van egy kis pihenésre.	**1**
Ha valaki mindig meg akarja mondani, hogy hogyan játsszatok és nem fogadja el a te javaslatod,	**2**
az nem azért van, mert undok és erőszakos.	**2**
az lehet, hogy azért van, mert akkor érzi magát biztonságban, ha előre tudja, hogy mi fog történni.	**2**
Ha valaki nagyon dühös lesz, amikor veszít egy társasjátékban,	**3**
az nem azért van, mert önző és mindig nyerni akar.	**3**
az lehet, hogy azért van, mert nehezen tud megküzdeni a csalódással.	**3**
Ha valaki mindig kijavítja azt, amit más csinál,	**4**
az nem azért van, mert piszkálni akar.	**4**
az lehet, hogy azért van, mert nem tudja, hogy ez neked nem jó érzés.	**4**
Ha valaki mindig emlékeztet a szabályra, amikor nem tartod be,	**5**
az nem azért van, mert stréber.	**5**

az lehet, hogy azért van, mert ő is betartja a szabályokat és úgy gondolja, hogy mindenkinek be kell tartani.	**5**
Ha valaki bántja saját magát,	**6**
az nem azért van, mert így akarja felhívni magára a figyelmet.	**6**
az lehet, hogy azért van, mert ennyire haragszik magára.	**6**
Ha valaki csatlakozik egy beszélgetéshez, de inkább csak hallgatja, nem szól hozzá,	**Í**
az nem azért van, mert nem érdekli amiről beszéltek.	**Í**
az lehet, hogy azért van, mert ő nem beszélni szeret, hanem hallgatni másokat.	**Í**
Ha valaki neked szokatlan módon játszik egy játékkal,	**é**
az nem azért van, mert ő fura.	**é**
az lehet, hogy azért van, mert neki így érdekes az a játék.	**é**

LEHETSZ SZŐKE, LEHETSZ BARNA

MEHETSZ JOBBRA, MEHETSZ BALRA

KI A VÍZRE, KI A PARTRA

KIABÁLJ VAGY ÁLLÍTSD HALKRA

AKÁR TUDOD, AKÁR NEM

DÜHÖSEN VAGY SZELÍDEN

EGY A FONTOS, BARÁTOM:

MINDEN EMBER, TE IS, BIZONY,

ÉRTÉKES A VILÁGON!

8.

Neurodivergens gyerekek az iskolában

A programnak nem célja, hogy bemutassa a különböző neurodivergens gondolkodásmódokat. A leírásokat csupán és kizárólag abból a célból fogalmaztuk meg, hogy a gyerekek által esetlegesen feltett konkrét kérdésekre adandó válaszokhoz segítséget nyújtson.

Előfordulhat, hogy a program során vagy azt követően a gyerekekben konkrét kérdések merülnek fel a neurodivergens állapotokkal kapcsolatban. Fontos, hogy erre előre készüljenek fel, és legyenek olyan ismereteik, amelyek a gyermekek nyelvén fogalmazzák meg a neurodivergens állapotok jellemzőit.

Annak érdekében, hogy könnyen megválaszolhatók legyenek a gyerekek által feltett kérdések, adunk egy-egy rövid leírást a leggyakoribb neurodivergens állapotokról. Minden pedagógusnak nagyon körültekintően kell eljárni, amikor ehhez a témához nyúl. Fel kell mérni, hogy az osztályba járó gyerekek között lehet-e olyan, aki esetleg a mese és a feladatok, játékok hatására az önismereti folyamat során olyan tulajdonságokat, jellemzőket azonosít önmagán, ami további gondolkodást, feldolgozást igényel. Ugyanígy, a gyerekek egymás tudatos megfigyelésével több, korábban nem hangsúlyos információhoz juthatnak, ami előhívhat új témákat. Ezek azonosítására és feldolgozására érdemes időt szánni.

Amikor a gyerekek kérdéseire válaszolnak, fontos, hogy ne deficitként utaljanak ezekre az állapotokra, tehát ne csupán azt mondják el, hogy mi az, ami nehéz az adott gyermek számára, és mi az, amiben ügyesednie kell. Egyáltalán ne állítsuk be ezeket a jellemzőket úgy, mintha leküzdendő akadályok lennének. A neurodivergens állapotokban közös, hogy az idegrendszer fejlődése eltér a neurotipikustól. Az idegrendszer átlagostól való eltérő működése okozza ezeket a jellemzőket.

Használják inkább a “rá jellemző, hogy…”, “abban segíthetünk neki, hogy…”, “megpróbálhatsz vele…” kifejezéseket, ezzel mutatva példát a kérdező tanulóknak. Emeljék ki az egyes jellemzők előnyeit, de ne hallgassák el a hátrányait. Ahhoz, hogy jó mintával tudjanak szolgálni, szakmai ismereteiket, a szakirodalmakból nyert információikat le kell fordítani a gyerekek nyelvére, az ő életkori szintjüknek megfelelően szükséges megfogalmazni az üzenetet.

A diszlexia

A diszlexia nem egy betegség, hanem az agy eltérő működése miatt alakul ki. Olyan, mintha a diszlexiások egy egy nagylátószögű objektíven át néznék a világot, egészében látnak át dolgokat. A perifériku látásuk sokszor élesebb, mint másoké, így hamar észre tudják venni az összefüggéseket. Nagyon szépen rajzolhatnak, festhetnek, el tudják képzelni, hogy amit látnak, milyen lehet, ha egy másik irányból nézik. Könnyen észrevesznek “oda nem illő” részleteket, dolgokat, olyan dolgokat is, amiket mások nem. Sokan nagyon izgalmas és vicces történeteket tudnak kitalálni. A képzeletük rendkívüli is lehet, sok kiváló építész és divattervező diszlexiás.

A diszlexia azt jelenti, hogy több időbe telik megtanulni olvasni, és lehet, hogy tovább tart egy szöveg értelmezése. Az is lehet, hogy valaki lassabban tudja a hangokat és a betűket összepárosítani, vagy éppen emlékezni arra, hogy egy szó milyen betűkből áll. Előfordulhat, hogy összetévesztik, merre van a balra vagy a jobbra, vagy éppen összekavarodnak a betűk a szemük előtt olvasás közben. Nehéz lehet kézzel írni, és van, akinek nehéz emlékeznie, amikor egyszerre túl sok dolgot kérnek tőle.

A legjobb, amit tehetünk, hogy türelmesebbek vagyunk velük, mert ez nem az ő hibájuk. Minden diszlexiás gyerek különböző, és lehet ugyanolyan okos, mint bárki más.

Az autizmus

Az autizmus nem betegség és nem is fertőző. Nem lesz valaki autista attól, hogy sokat számítógépezik. Az autizmust senki sem választotta, senkinek nem a hibája. Autizmusnak hívják, amikor valakinek az agya egy másféle módon fejlődik. Ez nem jobb, vagy rosszabb mások agyánál. Minden autista gyerek különböző, így aki ismer egy autista gyereket, még nem jelenti azt, hogy tudja, mi az autizmus.

Van néhány dolog, amiben az autista emberek hasonlóak. Például egészen apró részleteket is észrevesznek, olyanokat, amiket mások talán nem. Hosszú ideig tudnak egy dologgal foglalkozni, képesek minden ingert kizárva egy dologra figyelni. Mivel ennyire bele tudnak merülni abba, amit csinálnak, hosszabb időbe telhet, míg valamit abba tudnak hagyni, vagy éppen belekezdeni valami másba. Előfordulhat, hogy több időre van szükségük ahhoz, hogy a változásokhoz alkalmazkodjanak. Az autista gyerekeknek időnként nehéz lehet megszervezni a saját tennivalóikat, elkezdeni egy feladatot, sorrendet felállítani a tennivalók között, vagy befejezni azt, amit éppen csinálnak.

Nagyon sok információt össze tudnak gyűjteni arról, ami őket különösen érdekli. Előfordul, hogy egy játékkal nem úgy játszanak, ahogy a legtöbb gyerek játszik vele, így egy csomó új dolgot találnak ki, ami másnak nem jutna eszébe. Nagyon sok mindent meg tudnak jegyezni. De van, hogy nehéz elmondaniuk, ha valami miatt szomorúak, aggódnak vagy mérgesek. Nehéz lehet az is, hogy észrevegyék másokon ezeket az érzéseket. Előfordul, hogy az arcukon nem látszik annyira, hogy érzik magukat, ezért könnyen félreértésbe keveredhetnek másokkal. Az autista gyerekekre jellemző, hogy valamelyik (vagy akár több) érzékszervük másképp érzékeli a külvilágot. Jobban zavarhatja őket a zaj vagy bizonyos hangok, látványok, fények, illatok stb. Olykor előfordul, hogy az érzékszerveik túltelítődnek és az nagyon megterhelő. Amikor ez történik, fontos, hogy hagyjuk őket megnyugodni, vagy ha szeretné, segítsünk neki megnyugodni.

A figyelemzavar

Minden figyelemzavaros gyerek különböző, de van sok dolog, amiben ők különlegesen ügyesek. Például azokra a dolgokra, amik számukra fontosak vagy érdekesek, nagyon sok energiát és figyelmet fordítanak. Egyszerre több dologra is figyelnek.

Ez olykor lehet előny, mert akkor is figyel, ha közben valami mást is csinál, és olykor lehet hátrány, amikor szétszórt és elhagyja a dolgait.

Mindenről eszükbe jut valami más dolog és ezek a gondolatok gyorsan változnak a fejükben. Ezért aztán játék közben nagyon sok jó ötletük támad. De olykor nehezen tudják szándékosan irányítani, hogy mire figyelnek. Ezért néha úgy tűnik, hogy nem figyelnek oda az órán, vagy játék közben is elkalandozik a figyelmük. Ha túl sok dolgot kell egyszerre megjegyezni, akkor lehet, hogy csak egy részére emlékeznek majd. Segít nekik a figyelésben, ha a kezükkel valamit babrálhatnak, ez esetleg zajos és zavaró lehet másoknak.

A figyelemhiányos hiperaktivitás vagy ADHD

Az ADHD egy angol kifejezés rövidítése, magyarul azt jelenti: figyelemhiányos hiperaktivitás.

Ez is az agy egyfajta működése, ami teljes mértékben rendben van így. Az agy egyik része, ami a viselkedést szabályozó funkciókért felel, más tempóban halad. Például néha gyorsabban. Ezért van, aki előbb cselekszik, mint hogy végiggondolná a következményeket, vagy nehezebb megvárnia, hogy rá kerüljön a sor.

Máskor meg lassabban, pl. amikor irányítani kell az érzelmeket. Az, hogy valakinek AD-HD-ja van, nem az ő hibája, és nem a szüleié, akik nevelik őt.

Akiknek figyelemhiányos hiperaktivitásuk van, nagyon aktívak, lehet, hogy aktívabbak, mint ami megszokott. Sokszor jobban szeretnek állni, mint ülni. Feltűnhet, hogy sokat beszélnek, amit nagyon izgalmas hallgatni, bár olykor zavaró is lehet, ha a másik fél nem tudja végigmondani, amit szeretne. Ez éppen egy jó példa arra, hogy valamilyen tulajdonság néha előny, máskor pedig hátrány.

A figyelemhiányos hiperaktivitás előny is lehet, ha az erősségekre koncentrálunk. Ugyanakkor elengedhetetlen annak megértése, hogy nehézségeikért nem ők a hibásak.

Minden hiperaktív gyerek különböző, de van sok dolog, amiben ők különlegesen ügyesek. Például nagyon sokszor találnak ki vicces játékokat, amit jó együtt játszani. Nagyon szívesen segítenek másoknak és sokszor megvigasztalják azokat, akik szomorúak. A problémák megoldására rengeteg ötletük van, és nagyon kitartóan tudnak dolgozni azért, ami fontos nekik. Lehet, hogy egy ADHD-s tanuló úgy tűnik, mintha félne kipróbálni új dolgokat, vagy nem tudná elviselni a hibákat, kudarcokat. Ez lehet annak a következménye, hogy már túl sokszor történt meg vele, hogy valamit megpróbált, mindent beleadott és mégsem úgy sikerült, ahogy szerette volna – ez nagyon frusztráló érzés lehet.

Néha nehezen tudnak csöndben maradni vagy figyelni arra, hogy milyen hangerővel beszélnek. Sok mozgásra van szükségük, ezért nehéz nekik az is, hogy hosszabb ideig üljenek egy helyben. Vannak, akik ülés közben is mozognak, mozog a kezük vagy a lábuk, ezzel hangot adnak, ami lehet, hogy zavaró másoknak. Ezt azért csinálják, mert az idegrendszerüknek szüksége van arra, hogy fenntartsák az optimális éberségi szintet. Előfordulhat, hogy könnyen dühbe gurulnak és akkor hangosan kiabálnak. De gyakran amilyen hamar felmegy bennük a pumpa, olyan gyorsan meg is nyugszanak. Lehet, hogy az átlagosnál nagyobb erőfeszítést jelent nekik betartani a szabályokat, abbahagyni valamit, amit élveznek csinálni.

A Tourette-szindróma

Minden Tourette-szindrómás gyerek különböző, de van sok dolog, amiben ők különlegesen ügyesek. Nagyon gyorsan meg tudják érteni, amit tanulnak. Sokan szépen rajzolnak, könnyen meg tudnak tanulni zenélni. Idegen nyelveket is gyorsan és könnyen tudnak megtanulni. Sokszor a számolás is jól megy nekik és nagyon sok mindent meg tudnak jegyezni, amire aztán hosszú ideig fognak emlékezni. De lehet, hogy olyan hangokat adnak ki, amiket nem szeretnének, és ezt nem tudják direkt megváltoztatni. Az is lehet, hogy vannak mozdulatok, amiket nem tudnak irányítani, például dobolnak az ujjukkal vagy felhúzzák a vállukat. Az is lehet, hogy utánoznak másokat, ugyanazt a hangot adják ki vagy ugyanazt a mozdulatot csinálják, mint a másik gyerek. Ez lehet, hogy zavaró, de nem szándékosan csinálják, hanem az idegrendszerüknek ilyenkor szüksége van erre.

Inspiráció:

- Andrew Miller: *All About Me*, 2018, Jessica Kingsley Publishers, London
- Bill Nason: *The autism discussion page – on anxiety, behavior, school and parenting strategies*, 2014 Jessica Kingsley Puplishers, London
- Bill Nason: *The autism discussion page – on stress, anxiety, shutdowns and meltdowns*, 2020 Jessica Kingsley Puplishers, London
- Bill Nason: *The autism discussion page – on the core challenges of autism*, 2014 Jessica Kingsley Puplishers, London
- Ellen Sabin: *The Autism Acceptance Book: Being a Friend to Someone with Autism*, 2018, Watering Can Press
- Emily Lovegrove: *Autism, bullyng and me*, 2020, 2014 Jessica Kingsley Puplishers, London
- Kate Collins-Donelly: *Starving the Anger Gremlin*, 2014 Jessica Kingsley Puplishers, London
- Kate Collins-Donelly: *Starving the Anxiety Gremlin*, 2014 Jessica Kingsley Puplishers, London
- Peter Vermeulen: *I am Special*, 2013, Jessica Kingsley Publishers, London

- **https://konfidentkidz.ie/product/konnect-bundle-pdf/**
- Evaleen Whelton: Konnect 1-2-3, 2020, Evaleen Whelton, Cork:

  https://neuroclastic.com/

letölthető mellékletek:

Emberi Erőforrások Minisztériuma

NSZI